

האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים
المجمع الوطني الإسرائيلي للعلوم والآداب
THE ISRAEL ACADEMY OF SCIENCES AND HUMANITIES

דין וחשבון שנתי תשפ"א 2020-2021

בכריכה:

חלק תחתון של פסל אישה משיש אפור, כמעט בגודל טבעי, שנמצא מדרום לכותל הדרומי של הר הבית. על סמך סגנונו נראה כי יש לתארוך למאה השלישית לספירה.

הפריט הוא חלק מתצוגה ארכאולוגית שהושאלה לאקדמיה באדיבות רשות העתיקות והוא מוצב בפטיו של בית האקדמיה.

האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים
المجمع الوطني الإسرائيلي للعلوم والآداب
THE ISRAEL ACADEMY OF SCIENCES AND HUMANITIES

דין וחשבון שנתי תשכ"א 2020-2021

מוגש מטעם מועצת האקדמיה לאספה הכללית של האקדמיה לפי סעיף 11 לחוק האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, תשכ"א-1961

כהן יולי

פרופ' נילי כהן, נשיאת האקדמיה

עריכה: נעמה שילוני

עריכת משנה: מיה פופר

עריכת לשון: יהודית (דיתיק) ידלין

עיצוב ועריכה גרפית: סטודיו נאוי קצמן-כדורי

צילום כריכה: מיכל פתאל

התצלומים הנוספים שבחוברת צולמו בידי

שי בן אפרים, איתי בנית, איתי חוברה, ינון פוקס, מיכל פתאל,

אודי קצמן, ד"ר תום שלזינגר, דני שם טוב/דוברות הכנסת,

Pierre Jayet, אלא אם צוין אחרת.

כל זכויות התצלומים שייכות לאקדמיה הלאומית הישראלית למדעים אלא אם צוין אחרת.

דפוס: אלמוג ג.א.דפוס ואופסט בע"מ

האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים

כיכר אלברט איינשטיין, ת"ד 4040, ירושלים 9104001

טלפון: 02-5676222, דואר אלקטרוני: info@academy.ac.il

www.academy.ac.il

תוכן העניינים

מבוא

7	
9	דבר הנשיאה
11	מועצת האקדמיה, מנהל האקדמיה
12	ייסודה של האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים
14	מטרות האקדמיה ותפקידיה
15	נושאי תפקידים בעבר ובהווה
17	חברי האקדמיה
30	מקבלי הפרסים וציוני הכבוד מקרב חברי האקדמיה

דוח פעילות

1

33	
36	1.1 קבלת חברים חדשים לאקדמיה
36	1.2 קידומו וחיזוקו של הקשר עם אקדמיות זרות
37	1.3 גילויי דעת מטעם מועצת האקדמיה
37	1.4 הערכה וייעוץ לגופי הממשל
38	1.4.1 הוועדה לייעוץ לפעולות האקדמיה בנושאי מגפת הקורונה
38	1.4.1.1 הוועדה לבחינת איזונים בשעת משבר לאומי
	1.4.1.2 הוועדה לבחינת יחסי המערכת האקדמית ומקבלי
39	ההחלטות בישראל
40	1.4.2 ועדת המעקב לדוח מצב המדע בישראל
41	1.4.3 הוועדה לבדיקת הנושא של הקמת מרכז לאומי ל-Cryo-EM
	1.4.4 הוועדה לבחינת האפשרות לשלב לימודי מדע הנתונים
41	(Data Science) בכל תחום ידע באוניברסיטה
42	1.4.5 ועדת המומחים לבחינת איכות חיים בתקיימה בישראל
43	1.4.6 ועדת ההיגוי הלאומית בתחום מדעי הים
43	1.5 טיפוח הצעירים במדע
44	1.6 הנגשת המדע לציבור והנחלתו

2

פעילות החטיבה למדעי הטבע

- 47
50
51
52
54
55
56
57
58
58
58
- 2.1 הוועדה הלאומית לקרינת סינכרוטרון
2.2 SESAME – מתקן לקרינת סינכרוטרון במזרח התיכון
2.3 פיזיקה של אנרגיות גבוהות – פעילות ישראל ב־CERN
2.4 פיזיקה גרעינית
2.5 אוספי הטבע הלאומיים למחקר
2.6 ועדת ההיגוי הלאומית בתחום מדעי הים
2.7 פאונה ופלורה של ארץ ישראל
2.8 ביואטיקה
2.9 רפואה מולקולרית
2.10 תוכנית קאוולי – Kavli Frontiers of Science

3

פעילות החטיבה למדעי הרוח

- 61
65
65
66
67
67
68
69
- 3.1 מפעלים במימון האקדמיה
3.1.1 האונומסטיקון של ארץ ישראל
3.1.2 המפעל לחקר השירה והפיוט בגניזה על שם עזרא פליישר
3.2 מפעלים בתמיכת האקדמיה
מפעל המשותף עם MGH
3.3 פורום צעירי מדעי הרוח והחברה
3.4 German-Israeli Frontiers of the Humanities – GISFOH

4

פעילות ההוצאה לאור

- 71
74
- 4.1 פרסומים שראו אור בשנת הדוח

5

קשרים בין־לאומיים

- 77
85
85
- 5.1 המרכז האקדמי הישראלי בקהיר
5.2 קשרים עם מוסדות בין־לאומיים

6

מלגות ומענקים

- 91
93
95
96
97
- 6.1 תוכנית מלגות אדמס
6.2 תוכנית מלגות רות ארנון
6.3 תוכנית מלגות ההצטיינות של המועצה להשכלה גבוהה
והאקדמיה הלאומית הישראלית למדעים לחוקרי בתר־דוקטורט מחו"ל
6.4 תוכנית למלגות חירום לישראלים להשתלמות
בתר־דוקטורט בארץ בעקבות מגפת הקורונה

98	פרסי בלוטניק למדענים צעירים מצטיינים במדעי הטבע וההנדסה	6.5
99	קרן בת־שבע דה רוטשילד ומענקי השתלמות על שם אהרן ואפרים קציר	6.6
103	הקרן לקידום מדעי הרוח והחברה	6.7
106	מלגות קרן פולקס בישראל	6.8
107	מלגות בתר־דוקטורט בפיזיקה גרעינית	6.9

7 האקדמיה הצעירה הישראלית

121	פעילויות נוספות לקידום מטרותיה של האקדמיה	8
123	מרכז הקשר לחוקרים ישראלים	8.1
126	היוזמה - מרכז לידע ולמחקר בחינוך	8.2
130	הקרן הלאומית למדע	8.3
132	תל"מ - הפורום לתשתיות לאומיות למחקר ולפיתוח	8.4

9 הרצאות, כינוסים ואירועים ביוזמת האקדמיה

10 תקציב האקדמיה

11 ועדות האקדמיה

12 נציגי האקדמיה בגופים ובמוסדות

13 חברים שהלכו לעולמם

174	נספחים	14
174	חוק האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים	14.1
176	תקנון האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים	14.2

מבוא

בעמוד התוכן:
סימנייה הנושאת את
סמליל האקדמיה

בשער פרק זה:
גן המדע בבית האקדמיה

דבר הנשיאה

ידידי חברי האקדמיה,
קוראים נכבדים,

פרופ' נילי כהן
נשיאת האקדמיה

אני מתכבדת להגיש את הדוח השנתי השישי בתקופת כהונתי כנשיאת האקדמיה. גם בשנה זו התמודדנו אנו, המדינה, הקהילה המדעית והעולם כולו עם השלכותיה המתמשכות של מגפת הקורונה. אנו מקווים כי קרב היום שבו נוכל לחזור לפעילות שגרתית, תוססת, להיפגש ולפעול בחברותא.

בעקבות מגבלות המשבר נאלצה האקדמיה, ככל הגופים, להעביר רבות מפעילויותיה למרחב המקוון, ואת מקצתן לדחות למועד אחר. הוועדה המיוחדת שהקימה האקדמיה לצורך דיון בהשלכות המגפה הוסיפה לפעול באמצעות שתי תת-וועדות, והן הגישו לאחרונה את דוחות הסיכום של עבודתן למועצת האקדמיה ולמליאה.

במהלך תקופה זו נרתמה האקדמיה לסייע לחוקרים ישראלים צעירים מצטיינים אשר לא הצליחו להשלים את השתלמות הבת-דוקטורט שלהם בחו"ל בעקבות המשבר העולמי. האקדמיה הקימה תוכנית חירום ובה הוענקו עשר מלגות למדענים מכל תחומי הדעת להשתלמות בת-דוקטורט באוניברסיטאות המחקר בארץ.

האקדמיה ממשיכה במילוי המשימות המוטלות עליה על פי חוק: טיפוח הפעילות המדעית בארץ, ייעוץ לממשלה בנושאים הקשורים למדע, קיום קשרי חוץ מדעיים עם גופים דומים בחו"ל ועם ארגונים בין-לאומיים וכן הוצאה לאור של פרסומים שיש בהם כדי לקדם את המדע. כל הפעילויות מפורטות בפרקי הדוח.

בתוקף תפקידה של האקדמיה לייעץ לממשלה בפעולות הנוגעות למחקר ולתכנון מדעי פורסמו השנה דוח ועדת המעקב לדוח מצב המדע בישראל תש"ף/2019, דוח הוועדה לבחינת איזונים בשעת משבר לאומי, דוח הוועדה לבחינת האפשרות לשלב לימודי מדע הנתונים (Data Science) בכל תחום ידע באוניברסיטה, דוח הוועדה לבדיקת הנושא של הקמת מרכז לאומי ל-Cryo-EM וכן דוח ועדת המומחים לבחינת איכות חיים בת-קיימה בישראל. עוד פעלה ועדת ההיגוי הלאומית בתחום מדעי הים, וכן נמשך השיח הציבורי על אודות הדוח שפורסם בשנה שעברה בנושא מצב מחקר השואה והוראתה באוניברסיטאות המחקר ובמכללות בישראל.

האקדמיה ממשיכה לקדם מדענים ומדעניות צעירים באמצעות תוכניות מגוונות: מתוך המגמה להמשיך ולחשוף את המדע בארץ לפני מדענים צעירים מצטיינים מהעולם שמחנו השנה על הרחבת תוכנית המלגות להבאת בתר-דוקטורנטים מצטיינים מחו"ל בזכות שותפות חדשה בין האקדמיה ובין המועצה להשכלה גבוהה. בעקבות הרחבת התוכנית מוענקות עד עשרים מלגות הצטיינות בכל תחומי הדעת, ובכללם תחומי מדעי הרוח והחברה. האקדמיה ממשיכה בתוכניות המצוינות, ובהן פרסי בלווטניק למדענים צעירים, מלגות אדמס, מלגות רות ארנון, מלגות קרן פולקס, הכינוסים הבין-לאומיים של קאוולי ו-GISFOH ועידוד שיתופי פעולה עם מדענים צעירים ברחבי העולם. נוסף על אלו האקדמיה הצעירה הישראלית מובילה בלי הרף יוזמות רבות ומבורכות.

גם בנסיבות המורכבות של מגפת הקורונה הוסיפה האקדמיה לקדם במרץ שיתופי פעולה בין-לאומיים: חיזקנו את הקשר עם האקדמיות למדעים בברזיל, קיימנו סדרת כינוסים מקוונים משותפים עם האקדמיה הלאומית למדעים של סין בנושא ננוטכנולוגיה וכן חתמנו על הסכם לשיתוף פעולה מדעי עם האקדמיה למדעים של אוזבקיסטן. ההסכם עם האקדמיה למדעים של ליטא הוארך גם הוא. אנו גאים בקשרים המדעיים הנרקמים בין מדענים ישראלים למדענים זרים בעקבות פעילויות אלה ונמשיך לפעול ללא לאות להעלאת קרנו של המדע הישראלי בקהילה הבין-לאומית.

במאמציה להנגיש את המדע לציבור הכריזה האקדמיה על ייסודה של הרצאה שנתית על שם דרווין, בדומה להרצאות היוקרתיות על שם איינשטיין ועל שם בובר, אשר מתקיימות באקדמיה זה שנים רבות. הרצאות דרווין יעסקו בנושאי סביבה, אבולוציה, אקלים וביולוגיה. ההרצאה הראשונה מתוכננת לשנת 2022.

סדרת המפגשים "בשערי האקדמיה", שיוחדה גם השנה לנושא "תגליות", התקיימה כל השנה באופן מקוון ומשכה אלפי צופים מכל רחבי הארץ.

אני רוצה להודות ליושבי הראש של חטיבות האקדמיה, יו"ר החטיבה למדעי הטבע פרופ' ידן דודאי ויו"ר החטיבה למדעי הרוח פרופ' סרג'יו הרט, אשר פועלים במסירות לקידום מטרות האקדמיה, לחברי מועצת האקדמיה על שיתוף הפעולה המבורך, לצוות האקדמיה בראשות המנהלת גליה פינצי על מחויבותו המסורה ולחברי האקדמיה על ההשתתפות בפעילויות, על הסיוע והתמיכה, על היוזמות הברוכות ועל הרעות.

בברכה, בידידות,
נילי כהן

מועצת האקדמיה

פרופ' נילי כהן

הנשיאה

פרופ' ידן דודאי

יו"ר החטיבה למדעי הטבע

פרופ' סרג'יו הרט

יו"ר החטיבה למדעי הרוח

פרופ' דוד הראל

סגן הנשיאה

פרופ' רות ארנון

הנשיאה לשעבר

גליה פינצי

מנהלת האקדמיה

מנהל האקדמיה

לשכת הנשיאה ומנהלת האקדמיה

דגנית עזר מנהלת הלשכה וכוח אדם

כספים ומנהל

גדי לוי סמנכ"ל

ילנה יופה חשבת

אלה בדליאן מנהלת חשבונות

החטיבה למדעי הטבע

ד"ר יעל בן-חיים רכזת

אביבה לוי מתאמת מנהלתית

החטיבה למדעי הרוח

סימה דניאל רכזת

זיוה דקל מתאמת מנהלתית

קשרי ציבור, יישום חוק חופש המידע

נעמה שילוני מנהלת

קשרים בין-לאומיים

ג'ו כהן מנהלת

רות חסון מתאמת קשרים בין-לאומיים

מלגות דוקטורט ובת-דוקטורט,

מרכז הקשר לחוקרים ישראלים

בת-שבע שור מנהלת

ההוצאה לאור

טלי אמיר מנהלת וערכת ראשית

דבורה גריינימן עורכת בכירה באנגלית

ריטה סילצוב אחראית שיווק והפצה

יהודה גרינבאום מפיק דפוס

פרויקטים מיוחדים

ירדן ניב רכז פרויקטים

מרב עטר רכזת האקדמיה הצעירה הישראלית

ופרויקטים מיוחדים

תחזוקה ומשק

מיכאל זגורי מנהל

כוכי מימרן מתאמת תחזוקה ומשק

יוסי אפללו עוזר

גיל נידרמאיר עוזר

מיכל כהן עובדת משק

אורלי דריהם עובדת משק

מחשוב

יעקב רוטמן אחראי מחשוב

ארכיון

רבקה פרדס-גבריאלי ארכיונאית

ייסודה של האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים

בראשית שנות החמישים החלו לדון במשרד החינוך והתרבות על אפשרות הקמתן של שתי אקדמיות: האחת למדעי הרוח והאחרת למדעי הטבע. בשנת 1955 הוקמה ועדה בראשותו של שר החינוך פרופ' בן-ציון דינור ובהשתתפותם של אחדים מבכירי המדענים, והיא דנה בהצעות להקמת האקדמיות. הוועדה המליצה לפני הממשלה לפתוח בצעדים לקראת הקמתה של "פרה-אקדמיה". הממשלה קיבלה את ההצעה, אולם ההתנגדות שהתעוררה בכנסת הביאה לגניזתה. באותה השנה פנתה משפחת ון ליר לממשלת ישראל והציעה להקים בירושלים "מרכז לקידום התרבות", שישמש מקום מפגש לאנשי מדע, לאנשי רוח, להוגי דעות ולאנשי אומנות. ההצעה נדונה בממשלה בדצמבר 1955 ואושרה. בהחלטה נאמר ש"המרכז לקידום התרבות יאכסן את האקדמיה ללשון העברית ואת האקדמיות (העתידות לקום) למדעי רוח וטבע ולאומנויות", ומטרתו תהיה "ריכוז הישגי המחקר האקדמי הגבוה". בעקבות ההחלטה הקצתה הממשלה את חלקת הקרקע שעליה עומדים היום האקדמיה למדעים ומכון ון ליר. ואולם, בשל ההסתייגויות שנתעוררו באותה התקופה מהקמת האקדמיה שינתה הממשלה את החלטתה, ובנוסח המתוקן של ההחלטה מ-8 במרס 1956 הושמט הסעיף הקובע כי המרכז יאכסן את האקדמיות הלאומיות.

על אף נסיגתה של הממשלה מהחלטתה הראשונה נמשכו המאמצים להקים את האקדמיה. בראש היוזמים עמד פרופ' אהרן קציר. הוא הציג לפני דוד בן-גוריון את תוכניתו להקים שתי אקדמיות, שתפקידן יהיה בין השאר לרכז את הדגולים מקרב אנשי הרוח, המלומדים, המדענים והאומנים בישראל; להשתתף בתכנון המדעי-הלאומי של פיתוח הארץ; לייצג את ישראל בפורום של המדע הבין-לאומי; לקיים מגע מתמיד עם הגופים המקבילים בחוץ לארץ; לקיים פעולות אחרות בעלות אופי אקדמי או חינוכי. דוד בן-גוריון נתן את ברכתו להצעה.

לאחר פגישת הכנה של פרופ' אהרן קציר עם רקטור האוניברסיטה העברית ונשיא הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל, שנדונו בה הצעותיו של פרופ' קציר, זימן דוד בן-גוריון ב-28 בנובמבר 1957 דיון בפורום רחב כדי ללבן את הבעיות הכרוכות בייסוד האקדמיה. בדיון השתתפו גם שר החינוך והתרבות דאז זלמן ארן, לשעבר שר החינוך פרופ' בן-ציון דינור ופרופסורים מן המוסדות להשכלה גבוהה. הדיון נסב על אופייה של האקדמיה ועל תפקידיה, והובאו בו נימוקים בעד ונגד הקמתה. בסיכום הדיון הוחלט על הקמת ועדה מכינה לקראת הקמת האקדמיה אף כי נשארו בעינם חילוקי הדעות וההיסוסים בקרב משתתפי הדיון באשר להקמתו של מוסד שהוא מעין אקדמיה.

ביוני 1958 נתמנתה ועדה שמתפקידה היה להציע רשימת מועמדים לוועדה המכינה. ועדה זו חרגה מן התפקיד שהוטל עליה והכינה גם טיוטה של הצעת החלטה בדבר הקמת "בית ועד" או "אקדמיה". באוקטובר 1958 הגיש שר החינוך והתרבות את ההצעה לממשלה, והיא אושרה ב-9 בנובמבר 1958. לפי ההצעה ייפתה הממשלה את כוחם של ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות למנות ועד מכין להקמת "בית ועד" (אקדמיה) למדעי הרוח והטבע, שישבו בו אנשי המדע הדגולים במדינה. ב-17 בדצמבר 1958 פנה דוד בן-גוריון אל אנשי המדע והרוח שהוועדה המליצה עליהם והזמין לשמש חברים בוועדה המכינה להקמת האקדמיה.

אלה חברי הוועדה המכינה:

שאל אדלר, אריה דבורצקי, ברנרד צונדק, יואל רקח, אפרים א' אורבך, בן-ציון דינור, נפתלי ה' טור-סיני, ליאון מאיר, יעקב פולוצקי, נתן רוטנשטריך, גרשם שלום, פרנץ אולנדרוף, נתן רוזן, מרכוס רינר, יצחק ברנבלום, אהרן קציר
חברי כבוד: חנוך אלבק, מרטין בובר, יצחק פ' בער, שמואל ה' ברגמן, משה צ' סגל, יחזקאל קויפמן

מתפקידה של הוועדה המכינה היה לעבד תקנון ל"בית הוועד". ואומנם בישיבתה הראשונה של הוועדה, ב-6 בינואר 1959, נקבעה ועדה להצעת תקנון. הצעת התקנון עובדה בשישה חודשים, וב-12 ביולי 1959 אישרה אותה מליאת הוועדה המכינה. תקנון זה היה "תקנון האקדמיה הלאומית למדעים", והוא אושר בממשלה ב-13 בספטמבר 1959. כך נוסדה האקדמיה למעשה ונתאפשר לה להתחיל בפעילותה. ב-27 בדצמבר 1959 נתכנסה הוועדה המכינה בראשותו של פרופ' מרטין בובר והכריזה על הקמת האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים. חבריה הראשונים היו חברי הוועדה המכינה.

ב-23 בפברואר 1960 התקיימה ישיבתה הראשונה של האספה הכללית של האקדמיה בהשתתפות ראש הממשלה דאז דוד בן-גוריון, והוא ישב בראשה. בישיבה נבחרו פרופ' מרטין בובר לנשיא האקדמיה ופרופ' אהרן קציר לסגן הנשיא.

עיגון מעמדה של האקדמיה הלאומית למדעים בחוק המדינה נעשה לאחר שוועדת השרים לענייני חקיקה הכינה, בשיתוף עם חברי האקדמיה פרופ' אהרן קציר ופרופ' גרשם שלום, הצעת חוק לאקדמיה. ב-14 ביוני 1961 אישרה הכנסת את "חוק האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים תשכ"א-1961".

במרס 1962 נתפרסם ברשומות "תקנון האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים", לאחר שהאספה הכללית של האקדמיה אישרה אותו.

מטרות האקדמיה ותפקידיה

- 1 לרכז בתוכה כחברים מטובי אישי המדע תושבי ישראל;
- 2 לייעץ לממשלה בסוגיות בעלות חשיבות לאומית בתחום המחקר והתכנון המדעי, לרבות במתן הערכות מצב לאומיות ביוזמת האקדמיה, ולהגיש דוחות וסקירות, וכן לייעץ ולתת מידע למשרדי הממשלה לפי פנייתם;
- 3 לטפח ולקדם פעילות מדעית, לרבות פעילות מדעית בין-תחומית ופעילות מדעית בתחומי דעת חדשים;
- 4 לקיים מגע עם גופים מקבילים בחוץ לארץ;
- 5 לפעול בייצוג המדע הישראלי במוסדות ובכינוסים בין-לאומיים, מתוך תיאום עם מוסדות המדינה;
- 6 לפרסם כתבים שיש בהם כדי לקדם את המדע;
- 7 לעסוק בכל פעילות אחרת שיש בה כדי לשמש את המטרות האמורות.

נושאי תפקידים בעבר ובהווה

נשיאי האקדמיה

פרופ' נילי כהן	2015–
פרופ' רות ארנון	2010–2015
פרופ' מנחם יערי	2004–2010
פרופ' יעקב זיו	1995–2004
פרופ' יהושע יורטנר	1986–1995
פרופ' אפרים א' אורבך ז"ל	1980–1986
פרופ' אריה דבורצקי ז"ל	1974–1980
פרופ' גרשם שלום ז"ל	1968–1974
פרופ' אהרן קציר ז"ל	1962–1968
פרופ' מרטין בובר ז"ל	1960–1962

סגני נשיא

פרופ' דוד הראל	2015–
פרופ' ב"ז קדר	2010–2015
פרופ' רות ארנון	2004–2010
פרופ' חיים תדמור ז"ל	1995–2004
פרופ' מנחם יערי	1994–1995
פרופ' נתן רוטנשטרייך ז"ל	1986–1993
פרופ' יהושע יורטנר	1980–1986
פרופ' אפרים א' אורבך ז"ל	1974–1980
פרופ' אריה דבורצקי ז"ל	1968–1974
פרופ' גרשם שלום ז"ל	1962–1968
פרופ' אהרן קציר ז"ל	1960–1962

יושבי ראש החטיבה למדעי הרוח

פרופ' סרג'יו הרט	2019–
פרופ' יוסף קפלן	2013–2019
פרופ' יוחנן פרידמן	2007–2013
פרופ' ב"ז קדר	2001–2007
פרופ' שאול שקד	1995–2001
פרופ' יהושע בלאו	1989–1995
פרופ' אהרן ברק	1986–1989
פרופ' נתן רוטנשטרייך ז"ל	1983–1986
פרופ' דן פטינקין ז"ל	1980–1983
פרופ' נתן רוטנשטרייך ז"ל	1974–1980
פרופ' יהושע פראוור ז"ל	1969–1974
פרופ' אפרים א' אורבך ז"ל	1963–1969
פרופ' גרשם שלום ז"ל	1960–1962

יושבי ראש החטיבה למדעי הטבע

פרופ' ידן דודאי	2019–
פרופ' איתמר וילנר	2013–2019
פרופ' רפאל משולם	2007–2013
פרופ' אלכסנדר לויצקי	2004–2007
פרופ' דן שכטמן	2001–2004
פרופ' רות ארנון	1995–2001
פרופ' יעקב זיו	1992–1995
פרופ' יצחק שטיינברג ז"ל	1989–1992
פרופ' ישראל דוסטובסקי ז"ל	1986–1989
פרופ' שמשון אברהם עמיצור ז"ל	1980–1986
פרופ' יגאל תלמי	1974–1980
פרופ' ארנסט דוד ברגמן ז"ל	1968–1974
פרופ' אריה דבורצקי ז"ל	1963–1968
פרופ' יואל רקח ז"ל	1960–1963

נשיאי האקדמיה מאז נוסדה (מימין לשמאל): פרופ' מרטין בובר ז"ל, פרופ' אהרן קציר ז"ל, פרופ' גרשם שלום ז"ל, פרופ' אריה דבורצקי ז"ל, פרופ' אפרים א' אורבך ז"ל, פרופ' יהושע יורטנר, פרופ' יעקב זיו, פרופ' מנחם יערי, פרופ' רות ארנון, פרופ' נילי כהן

האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים
THE ISRAEL ACADEMY OF SCIENCES AND HUMANITIES

האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים
الأكاديمية الوطنية للعلوم
THE ISRAEL ACADEMY OF SCIENCES AND HUMANITIES

חברי האקדמיה

החטיבה למדעי הטבע

השנה המצוינת היא שנת הבחירה

אמנון אהרוני

פרופסור לפיזיקה
אוניברסיטת תל אביב

תשע"ב/ב/2012

עודד אברמסקי

פרופסור לרפואה
בית הספר לרפואה של האוניברסיטה
העברית והדסה בירושלים

תשס"ט/ט/2009

שמעון אולמן

פרופסור למתמטיקה שימושית
ולמדעי המחשב
מכון ויצמן למדע

תשע"א/א/2011

שמואל אגמון

פרופסור למתמטיקה
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשכ"ד/ד/1964

משה אורן

פרופסור לביולוגיה מולקולרית
מכון ויצמן למדע

תשס"ו/ו/2006

יקיר אהרונוב

פרופסור לפיזיקה
אוניברסיטת תל אביב

תש"ן/ן/1990

נעמה ברקאי

פרופסור לגנטיקה מולקולרית
מכון ויצמן למדע

תשע"ח/ח/2018

יונינה אלדר

פרופסור להנדסת חשמל
מכון ויצמן למדע

תשע"ז/ז/2017

שפיררה גולדוסר

פרופסור למדעי המחשב
מכון ויצמן למדע

תשע"ה/ה/2015

אורי אלון

פרופסור לביוכימיה מערכתית
מכון ויצמן למדע

תש"ף/ף/2020

יורם גרונר

פרופסור לגנטיקה מולקולרית
מכון ויצמן למדע

תשנ"ט/ט/1999

נוגה אלון

פרופסור למתמטיקה
אוניברסיטת תל אביב

תשנ"ז/ז/1997

עמירם גרינולד

פרופסור לנירוביולוגיה
מכון ויצמן למדע

תשנ"ח/ח/1998

רות ארנון

פרופסור לאימונולוגיה
מכון ויצמן למדע

תש"ן/ן/1990

גדעון דגן

פרופסור להידרולוגיה
אוניברסיטת תל אביב

תשס"ו/ו/2006

זליג אשחר

פרופסור לאימונולוגיה
מכון ויצמן למדע

תשע"ז/ז/2017

ידין דודאי

פרופסור למדעי המוח
מכון ויצמן למדע

תשע"ד/ד/2014

צבי בן-אברהם

פרופסור לגאופיזיקה
אוניברסיטת תל אביב

תש"ס/ס/2000

מרדכי (מוטי) הייבלום

פרופסור לפיזיקה
מכון ויצמן למדע

תשס"ח/ח/2008

יוסף ברנשטיין

פרופסור למתמטיקה
אוניברסיטת תל אביב

תשס"ב/ב/2002

דוד הראל

פרופסור למדעי המחשב
מכון ויצמן למדע

תש"ע/2010

יעקב זיו

פרופסור-מחקר להנדסת חשמל
הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל

תשמ"א/1981

אהוד הרושובסקי

פרופסור למתמטיקה
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשס"ח/2008

אורי זליגסון

פרופסור לרפואה
המרכז הרפואי ע"ש שיבא
ואוניברסיטת תל אביב

תשס"א/2001

חיים הררי

פרופסור-מכון לפיזיקה
מכון ויצמן למדע

תשל"ח/1978

אילן חת

פרופסור לביוטכנולוגיה חקלאית
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשנ"ח/1998

אברהם הרשקו

פרופסור-מחקר לביוכימיה ולרפואה
הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל

תש"ס/2000

רשף טנא

פרופסור לכימיה
מכון ויצמן למדע

תשע"א/2011

איתמר וילנר

פרופסור לכימיה
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשס"ב/2002

עדה יונת

פרופסור לביוולוגיה מבנית
מכון ויצמן למדע

תש"ס/2000

מאיר וילצ'יק

פרופסור לביופיזיקה
מכון ויצמן למדע

תשמ"ח/1988

יהושע יורטנר

פרופסור לכימיה
אוניברסיטת תל אביב

תשל"ג/1973

דניאל ויס

פרופסור-מחקר להנדסת
אווירונאוטיקה וחלל
הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל

תשע"ג/2013

יוסף ירדן

פרופסור לביוולוגיה מולקולרית
מכון ויצמן למדע

תשס"ז/2007

רפאל משולם

פרופסור לכימיה תרופתית
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשנ"ד/1994

אלכסנדר לובוצקי

פרופסור למתמטיקה
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשע"ד/2014

אברהם ניצן

פרופסור לכימיה
אוניברסיטת תל אביב

תשס"ט/2009

יוסי לוי

פרופסור לאקולוגיה
אוניברסיטת תל אביב

תשס"ט/2009

חיים סידר

פרופסור לביוכימיה וביוכימיה מולקולרית
בית הספר לרפואה של האוניברסיטה
העברית והדסה בירושלים

תשס"ג/2003

רפאל דוד לוין

פרופסור לכימיה
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשנ"ב/1992

מיכאל סלע

פרופסור-מכון לאימונולוגיה
מכון ויצמן למדע

תשל"א/1971

אלכסנדר לויצקי

פרופסור לכימיה ביולוגית
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשנ"ט/1999

הלל פורסטנברג

פרופסור למתמטיקה
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשל"ד/1974

אילון לינדנשטראוס

פרופסור למתמטיקה
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשע"ב/2012

דב פרוהמן

פרופסור לפיזיקה שימושית

תשנ"ב/1991

דוד מילשטיין

פרופסור לכימיה אורגנית
מכון ויצמן למדע

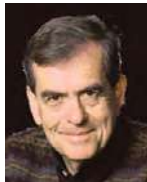
תשע"ב/2012

אהרן צ'חנובר

פרופסור-מחקר לביוכימיה
הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל

תשס"ד/2004

אילן מרק

פרופסור לכימיה אורגנית
הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל

תשע"ט/2019

יוסף קוסט

פרופסור להנדסה כימית
אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

תשע"ה/2015

מישל רבל

פרופסור לגנטיקה מולקולרית
מכון ויצמן למדע

תשס"ה/2005

יעקב קליין

פרופסור לפיזיקה וכימיה
פיזיקלית של חומר רך
מכון ויצמן למדע

תשע"ו/2016

יאיר רייזנר

פרופסור לאימונולוגיה
מכון ויצמן למדע

תש"ף/2020

גיל קלעי

פרופסור למתמטיקה
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשע"ו/2016

גדעון רכבי

פרופסור לרפואה
המרכז הרפואי ע"ש שיבא
ואוניברסיטת תל אביב

תשע"ו/2016

עדי קמחי

פרופסור לגנטיקה מולקולרית
מכון ויצמן למדע

תשע"ה/2015

מרדכי (מוטי) שגב

פרופסור-מחקר לפיזיקה
הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל

תשע"א/2011

דוד קשדן

פרופסור למתמטיקה
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשס"ו/2006

עדיאל (עדי) שטרן

פרופסור לפיזיקה
מכון ויצמן למדע

תשע"ח/2018

אלי קשת

פרופסור לביולוגיה מולקולרית
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשע"ה/2015

יוסף שילה

פרופסור לגנטיקה מולקולרית
אוניברסיטת תל אביב

תשס"ה/2005

מיכאל רבין

פרופסור למתמטיקה
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשמ"ב/1982

יהודה שינפלד

פרופסור לרפואה, אוטואימוניות
המרכז הרפואי ע"ש שיבא
ואוניברסיטת תל אביב

תשע"ט/2019

מיכה שריר

פרופסור למדעי המחשב
אוניברסיטת תל אביב

תשע"ח/ח/2018

דן שכטמן

פרופסור-מחקר להנדסת חומרים
הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל

תשנ"ו/1/1996

זאב תדמור

פרופסור-מחקר להנדסה כימית
הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל

תשמ"ד/ד/1984

שהרן שלח

פרופסור למתמטיקה
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשמ"ח/ח/1988

יגאל תלמי

פרופסור לפיזיקה גרעינית
מכון ויצמן למדע

תשכ"ג/ג/1963

שלמה שמאי

פרופסור-מחקר בהנדסת חשמל
הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל

תשע"ב/ב/2012

עדי שמיר

פרופסור למתמטיקה שימושית
מכון ויצמן למדע

תשנ"ח/ח/1998

החטיבה למדעי הרוח

השנה המצוינת היא שנת הבחירה

יצחק אנגלרד

פרופסור למשפטים
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשנ"ב/1992

שלמה אבינרי

פרופסור למדע המדינה
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשע"ב/2012

יהודה באואר

פרופסור לחקר השואה
האוניברסיטה העברית בירושלים

תש"ס/2000

ישראל אומן

פרופסור למתמטיקה ולכלכלה
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשמ"ט/1989

יורם בילו

פרופסור לאנתרופולוגיה פסיכולוגית
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשע"ה/2015

משה אידל

פרופסור למחשבת ישראל
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשס"ו/2006

מיכל בירן

פרופסור להיסטוריה,
ללימודי אסיה ולימודי האסלאם
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשע"ד/2014

בנימין איזק

פרופסור להיסטוריה
אוניברסיטת תל אביב

תשנ"ו/1996

מלאכי בית־אריה

פרופסור לקודיקולוגיה ופלאוגרפיה
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשס"ג/2003

נעמה גורן-ענבר

פרופסור לארכאולוגיה
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשע"ו/2016

איל בנבישתי

פרופסור למשפטים
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשע"ז/2017

אברהם גרוסמן

פרופסור לתולדות עם ישראל
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשנ"ט/1999

יואב בנימיני

פרופסור לסטטיסטיקה
אוניברסיטת תל אביב

תשע"ה/2015

אבנר הולצמן

פרופסור לספרות עברית
אוניברסיטת תל אביב

תשע"ה/2015

משה בר־אשר

פרופסור ללשון העברית
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשע"ד/2014

סימון הופקינס

פרופסור לשפות שמיות
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשע"ח/2018

ישראל ברטל

פרופסור להיסטוריה של עם ישראל
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשע"ו/2016

משה הלברטל

פרופסור למחשבת ישראל ולפילוסופיה
האוניברסיטה העברית בירושלים

תש"ע/2010

רות ברמן

פרופסור לבלשנות
אוניברסיטת תל אביב

תשע"ג/2013

אלחנן הלפמן

פרופסור לכלכלה
אוניברסיטת תל אביב

תשמ"ח/1988

אהרן ברק

פרופסור למשפטים
המרכז הבינתחומי הרצליה

תשל"ו/1976

דון הנדלמן

פרופסור לאנתרופולוגיה
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשנ"ח/1998

יהודה ליבס

פרופסור למחשבת ישראל
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשע"ט/ט/2019

סרג'יו הרט

פרופסור למתמטיקה ולכלכלה
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשס"ו/ו/2006

יונתן מאיר

פרופסור להיסטוריה יהודית
אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

תשע"ט/ט/2019

שולמית וולקוב

פרופסור להיסטוריה
אוניברסיטת תל אביב

תשס"ו/ו/2006

עמיחי מזר

פרופסור לארכאולוגיה
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשע"ב/ב/2012

עמנואל טוב

פרופסור למקרא
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשע"ב/ב/2012

דן מירון

פרופסור לספרות יהודיות מודרניות
האוניברסיטה העברית בירושלים,
Columbia University of New York City

תש"ף/ף/2020

חוה טורניאנסקי

פרופסור לספרות יידיש ולתרבות אשכנז
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשס"ז/ז/2007

בילי מלמן

פרופסור להיסטוריה
אוניברסיטת תל אביב

תשע"ו/ו/2016

מנחם יערי

פרופסור לכלכלה
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשנ"ב/ב/1992

אהרן ממן

פרופסור לשון העברית
ולשונות היהודים
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשע"ט/ט/2019

יעקב כדורי

פרופסור לחקר המקרא
אוניברסיטת בר-אילן

תשע"ז/ז/2017

אבישי מרגלית

פרופסור לפילוסופיה
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשע"א/א/2011

נילי כהן

פרופסור למשפטים
אוניברסיטת תל אביב

תשס"ד/ד/2004

נדב נאמן

פרופסור להיסטוריה של עם ישראל
אוניברסיטת תל אביב

תשע"ב/2012

מרגלית פינקלברג

פרופסור ללימודים קלאסיים
אוניברסיטת תל אביב

תשס"ה/2005

רות נבו

פרופסור לספרות אנגלית
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשמ"ו/1986

ישראל פינקלשטיין

פרופסור לארכאולוגיה
אוניברסיטת תל אביב

תשע"ה/2015

דוד נבון

פרופסור לפסיכולוגיה
אוניברסיטת חיפה

תשנ"ב/1992

אנדרו פלקס

פרופסור ללימודי אסיה המזרחית
האוניברסיטה העברית בירושלים
ואוניברסיטת תל אביב

תשע"ז/2017

מיכאל אדוארד סטון

פרופסור למחשבה וספרות יהודית
ולימודים ארמניים
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשע"ט/2019

דניאל פרידמן

פרופסור למשפטים
אוניברסיטת תל אביב

תשנ"ה/1995

גדליה סטרומזה

פרופסור למדע הדתות
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשס"ח/2008

יוחנן פרידמן

פרופסור ללימודי האסלאם
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשנ"ט/1999

שמחה עמנואל

פרופסור לתלמוד ולהלכה
האוניברסיטה העברית בירושלים

תש"ף/2020

מרדכי עקיבא פרידמן

פרופסור לתלמוד, לחקר הגניזה
ולערבית-יהודית
אוניברסיטת תל אביב

תשס"א/2001

אריאל פורת

פרופסור למשפטים
אוניברסיטת תל אביב

תשע"ד/2014

בנימין זאב קדר

פרופסור להיסטוריה
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשנ"ח/1998

דוד שולמן

פרופסור ללימודים הודיים
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשמ"ח/1988

איתן קולברג

פרופסור לשפה וספרות ערבית
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשנ"ג/1993

בן-עמי שילוני

פרופסור ללימודי אסיה
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשע"ב/2012

אשר קוריאט

פרופסור לפסיכולוגיה
אוניברסיטת חיפה

תשס"ב/2002

דוד שמידלר

פרופסור לכלכלה ולמתמטיקה
אוניברסיטת תל אביב

תשע"ג/2013

יעקב קליין

פרופסור לאשורולוגיה
אוניברסיטת בראיילן

תשס"ה/2005

אניטה שפירא

פרופסור להיסטוריה של עם ישראל
אוניברסיטת תל אביב

תש"ף/2020

יוסף קפלן

פרופסור להיסטוריה
ולהיסטוריה של עם ישראל
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשס"ד/2004

שאל שקד

פרופסור ללימודים איראניים
ולמדע הדתות
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשמ"ו/1986

אריאל רובינשטיין

פרופסור לכלכלה
אוניברסיטת תל אביב

תשנ"ה/1995

אריאל ששה-הלוי

פרופסור לבלשנות
האוניברסיטה העברית בירושלים

תש"ס/2000

שלומית רמון-קנין

פרופסור לספרות אנגלית והשוואתית
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשע"ג/2013

יואל רק

פרופסור לאבולוציה ולאנטומיה
אוניברסיטת תל אביב

תשס"ח/2008

מקבלי הפרסים וציוני הכבוד מקרב חברי האקדמיה לשנת תשפ"א

(לפי סדר האל"ף-בי"ת)

פרופ' חיים הררי

פרס ההשכלה הגבוהה
מטעם המועצה להשכלה גבוהה

פרופ' דניאל ויס

תואר דוקטור לשם כבוד
מאוניברסיטת הונג קונג למדע וטכנולוגיה

פרופ' יעקב זיו

מדליית הכבוד
מטעם האיגוד הבין-לאומי
למהנדסי חשמל ואלקטרוניקה (IEEE)

פרופ' עדה יונת

תואר דוקטור לשם כבוד
מאוניברסיטת ברדפורד שבאנגליה
מדליה מטעם
Hungary Szeged Scientist Academy
פרס George Sigerson Award מטעם
החברה הביולוגית של UCD

פרופ' ישראל אומן

נבחר לחבר ב־Academia Europaea
פרס Distinguished Alumni of the
Division of Science
מטעם City College of New York

פרופ' נוגה אלון

פרס Leroy P. Steele
מטעם האגודה האמריקאית למתמטיקה (AMS)

פרופ' זליג אשחר

פרס דן דוד בתחום הרפואה המולקולרית

פרופ' אברהם גרוסמן

פרס נשיא אוניברסיטת בר-אילן
לספר המחקר הטוב ביותר לשנת תש"ף

פרופ' מרדכי (מוטי) הייבלום

פרס Oliver E. Buckley
מטעם החברה האמריקאית לפיזיקה (APS)

פרופ' יעקב קליין

פרס Irving Langmuir
מטעם החברה האמריקאית לפיזיקה (APS)

פרופ' יוסף קפלן

נבחר לחבר כבוד במכון ללימודי ימי הביניים והרנסנס
באוניברסיטת סלמנקה שבספרד

פרופ' אלי קשת

פרס ישראל בתחום חקר מדעי החיים

פרופ' מרדכי (מוטי) שגב

נבחר לחבר זר של כבוד
באקדמיה האמריקאית לאומנויות ולמדעים
(American Academy of Arts & Sciences)

פרופ' דוד שולמן

נבחר לעמית של האקדמיה הבריטית

פרופ' בן-עמי שילוני

פרס ישראל בחקר המזרח הרחוק

פרופ' רפאל משולם

פרס הארזי מטעם הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל

נבחר לשאת את ההרצאה

לזכרו של John W. Holaday

בבית הספר לרוקחות באוניברסיטת מרילנד

פרופ' אריאל פורת

פרס מפעל חיים מטעם האגודה האירופית
למשפט ולכלכלה (EALE)

פרופ' ישראל פינקלשטיין

נבחר לחבר זר של כבוד
באקדמיה האמריקאית לאומנויות ולמדעים
(American Academy of Arts & Sciences)

פרופ' דניאל פרידמן

נבחר לחבר ב־Academia Europaea

פרופ' איתן קולברג

נבחר ליקיר האגודה הישראלית
ללימודי המזרח התיכון והאסלאם (אילמ"א)

דוח פעילות < 1

בשער חברי האקדמיה:
הכניסה לבית האקדמיה

בהמשך הפרק:
פריחה בפטיו בבית האקדמיה

בשער פרק זה:
פסל איינשטיין בגן המדע
בבית האקדמיה

האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, בתוקף תפקידה על פי החוק, בוחרת חברים חדשים לשורותיה ומקדמת ומטפחת את הפעילות המדעית בישראל. בשנה זו נעשו פעולות חדשות ומתמשכות, ובהן ייעוץ שוטף לממשל בנושאי מחקר ותכנון מדעי בעלי חשיבות לאומית באמצעות ועדות הסוקרות והמעריכות מעת לעת את הפעילות המדעית בישראל בתחומים שונים וחיזוק קשרי החוץ המדעיים עם אקדמיות עמיתות בחו"ל. עוד פעלה השנה האקדמיה לטיפול הקשר עם חוקרים צעירים והמשיכה בפעילותן של החטיבות למדעי הטבע ולמדעי הרוח ושל ההוצאה לאור. כמו כן פעלה האקדמיה להנחלתו ולהנגשתו של המדע לציבור על אף מגפת הקורונה, באמצעות אירועים מדעיים מקוונים.

בפרק זה מוצג תקציר הפעילות השוטפת של האקדמיה. לדיווח מפורט על הפעילות השוטפת ראו להלן בפרקי הדוח השונים.

1.1 < קבלת חברים חדשים לאקדמיה

חברי האקדמיה החדשים. מימין: פרופ' אורי אלון, פרופ' דן מירון, פרופ' שמחה עמנואל, פרופ' יאיר רייזנר, פרופ' אניטה שפירא

האספה הכללית של האקדמיה בחרה בישיבתה מיום י"ט באלול תש"ף, 8 בספטמבר 2020, חברה אחת וארבעה חברים חדשים אל שורותיה, ואלה הם: **פרופ' אורי אלון**, פרופסור לביוכימיה מערכתית, מכון ויצמן למדע, **פרופ' דן מירון**, פרופסור לספרות עברית, האוניברסיטה העברית בירושלים, **פרופ' שמחה עמנואל**, פרופסור לתלמוד ולהלכה, האוניברסיטה העברית בירושלים, **פרופ' יאיר רייזנר**, פרופסור לאימונולוגיה, מכון ויצמן למדע, **פרופ' אניטה שפירא**, פרופסור להיסטוריה של עם ישראל, אוניברסיטת תל אביב.

טקס קבלת החברים החדשים לאקדמיה והרצאות הבכורה שלהם היו בישיבה הפתוחה של האספה הכללית של האקדמיה ביום הדלקת נר שיש של חנוכה, כ"ט בכסלו תשפ"א, 15 בדצמבר 2020, בבית האקדמיה בירושלים (ראו פירוט להלן בפרק 9 "הרצאות, כינוסים ואירועים ביוזמת האקדמיה").

1.2 < קידומו וחיזוקו של הקשר עם אקדמיות זרות

קידום קשריה המדעיים הבינ-לאומיים של ישראל הוא אחת המשימות החשובות של האקדמיה. על אף הקשיים בשנה האחרונה התהדקו הקשרים עם אקדמיות עמיתות, אך בשל מגבלות הקורונה צומצם מספר האירועים המשותפים ולא היו ביקורי חוקרים.

שיתוף הפעולה עם האקדמיה למדעים של סין התהדק ביוזמתו של חבר האקדמיה פרופ' איתמר וילנר בסדרת כינוסים מקוונים דו-לאומיים בנושא ננטוכנולוגיה, שהחלה בחודש אפריל, בהשתתפות מרצים מישראל ומסין.

בחודש מרס נחתם הסכם לשיתוף פעולה מדעי עם האקדמיה למדעים של אוזבקיסטן. נשיאת האקדמיה פרופ' ג'ולי כהן ונשיא האקדמיה האוזבקית פרופ' בז'וד יולדשב (Prof. Bekhzod Yuldashev) חתמו על ההסכם בטקס מקוון בהשתתפות שגרירת אוזבקיסטן בישראל גב' פרוזה מחמודובה (H.E. Ambassador Feruza Makhmudova).

האקדמיה פעלה גם לחיזוק הקשר עם ברזיל, ובחודש מרס התקיימה פגישה מקוונת בהשתתפות נשיא האקדמיה הברזילאית למדעים ונשיא האקדמיה הברזילאית למדעי הרוח, נשיאת האקדמיה פרופ' כהן, יו"ר החטיבה למדעי הרוח פרופ' סרג'יו הרט וחברי האקדמיה פרופ' יוסף קפלן ופרופ' מוטי שגב. הוסכם על קיום כינוס משותף בנושא קוונטום בשנת 2022.

במהלך חודש פברואר הוחלט להאריך את ההסכם לשיתוף פעולה מדעי בין האקדמיה לאקדמיה למדעים של ליטא לשנתיים נוספות, וכי כינוס משותף יתוכנן לשנת 2023. כמו כן ביקרה באקדמיה שגרירת ליטא בישראל גב' לינה אנטנוויצ'יינה (H.E. Ambassador Lina Antanavičienė), והיא נפגשה עם נשיאת האקדמיה פרופ' כהן ועם חבר האקדמיה פרופ' ישראל ברטל. בפגישה דנו על קידום שיתוף הפעולה בין שתי המדינות ועל חיזוק הקשר בין האקדמיות.

לפירוט הפעילויות למען קידום הקשר עם אקדמיות זרות ראו להלן בפרק 5 "קשרים בין-לאומיים".

1.3 < גילויי דעת מטעם מועצת האקדמיה

במהלך השנה פרסמו מועצת האקדמיה ונשיאה לשעבר כמה גילויי דעת והביעו בהם את עמדתם בעניינים הנמצאים בראש סדר היום הציבורי. חלק מן הפניות נשלחו כמכתבים לקובעי מדיניות שונים וחלקן פורסמו בציבור. גילויי דעת מסוג זה התפרסמו בנושאי הענקת פרס ישראל בתחומים מדעיים, נקיטת הליכים משפטיים נגד היסטוריונים בפולין, שמירת אוספים בעלי ערך לאומי, מדעי ותרבותי, סיוע לספרייה הלאומית וכן בעניין השינויים באיוש הות"ת ובמתכונת הבחינות במוסדות להשכלה גבוהה. כל גילויי הדעת זמינים לקריאה באתר האקדמיה.

1.4 < הערכה וייעוץ לגופי הממשל

חוק האקדמיה מונה עם תפקידיה של האקדמיה ייעוץ לממשלה בפעולות הנוגעות למחקר ולתכנון מדעי בעלי חשיבות לאומית. כמו כן החוק קובע כי על האקדמיה להגיש לממשלה ולכנסת סקירה תלת-שנתית על מצב המדע והמחקר בישראל.

השנה החליטה מועצת האקדמיה על הקמת ועדה בנושא שינויי אקלים, שבראשה יעמוד פרופ' דן יקיר ממכון ויצמן למדע. כמו כן בהמלצת מועצת האקדמיה הוקמה הוועדה לעידוד קליטת מדענים בכירים מחו"ל כדי לבדוק היתכנות של תוכנית תחרותית בין אוניברסיטאות בישראל על קליטת מדענים מצטיינים מחו"ל. בראש הוועדה עומדת חברת האקדמיה פרופ' נעמה ברקאי (לרשימת חברי הוועדה ראו להלן בפרק 11 "ועדות האקדמיה"). התוכנית נועדה להוות תמריץ נכבד לקליטת המדענים.

השנה פעלו ועדות ייעוץ, הערכה ומעקב מטעם האקדמיה בתחומים האלה:

- < הוועדה לייעוץ לפעולות האקדמיה בנושאי מגפת הקורונה
- הוועדה לבחינת איזונים בשעת משבר לאומי
- הוועדה לבחינת יחסי המערכת האקדמית ומקבלי ההחלטות בישראל
- < ועדת המעקב לדוח מצב המדע בישראל
- < הוועדה לבדיקת הנושא של הקמת מרכז לאומי ל-Cryo-EM
- < הוועדה לבחינת האפשרות לשלב לימודי מדע הנתונים (Data Science) בכל תחום ידע באוניברסיטה
- < ועדת המומחים לבחינת איכות חיים בת-קיימה בישראל
- < ועדת ההיגוי הלאומית בתחום מדעי הים

חלק מהוועדות סיימו את עבודתן, וניתן לעיין בדוחותיהן באתר האקדמיה.

1.4.1 < הוועדה לייעוץ לפעולות האקדמיה בנושאי מגפת הקורונה

עם התפשטותה של מגפת הקורונה הקימה האקדמיה את הוועדה לייעוץ לפעולות האקדמיה בנושאי המגפה. בראשות הוועדה עומד יו"ר החטיבה למדעי הטבע פרופ' ידן דודאי (לרשימת חברי הוועדה ראו להלן בפרק 11 "ועדות האקדמיה"). הוועדה קיימה דיונים אחדים בהשלכות משבר הקורונה ובטיפול האקדמיה בנושאים הנגזרים ממנו בטווחי זמן שונים. בין השאר זוהו נושאים בעלי חשיבות הנוגעים לפעילות הקהילה האקדמית בישראל שהלכו והתחדדו בעקבות המשבר הלאומי. לפיכך, ובהמלצת הוועדה, הקימה נשיאת האקדמיה פרופ' כהן, במחצית השנייה של 2020, שתי ועדות מומחים: ועדה אחת עסקה במערכת האיזונים בעיתות משבר לאומי, והוועדה השנייה בחנה את תפקידיה של המערכת האקדמית בתמיכה במערכות קבלת החלטות בישראל ואת ביטולם בעיתות משבר לאומי. בשתי הוועדות שירתו חברי אקדמיה משתי החטיבות ומומחים בכירים מחוץ לאקדמיה. הוועדות סיימו את עבודתן והגישו דוחות מסכמים למועצת האקדמיה. בחודש אפריל התקיימה ישיבה מיוחדת של מליאת האקדמיה שדנה בדוחות ובמסקנותיהם.

1.4.1.1 < הוועדה לבחינת איזונים בשעת משבר לאומי

הוועדה, בראשות חבר האקדמיה פרופ' משה הלברטל (לרשימת חברי הוועדה ראו להלן בפרק 11 "ועדות האקדמיה"), פרסמה בחודש מאי את הדוח המסכם של עבודתה. הוועדה זיהתה ארבעה נושאים עיקריים, שאלות ערכיות, תרבותיות וחברתיות, המהווים יחד מצע משותף להקשרי חירום שונים וניסתה להתוות להם מענה:

א. אמון וחירום

מצבי חירום מחייבים פעמים רבות הירתמות של כלל החברה כדי להתמודד עם האתגרים. הצלחתו של שיתוף פעולה מקיף כזה תלויה בין היתר במידת האמון של האזרחים בקובעי המדיניות ובמידת האמון שבין הקהילות לבין עצמן וכן בין היחידים שמהם מורכבת החברה. כיצד אפוא בונים את אמון הציבור, שהוא חיוני לשיתוף פעולה רחב בשעות חירום, וכיצד מונעים את התערעורתו?

ב. ערך החיים ושיקולים כלכליים בשעת חירום

בשעת חירום נוצרים מתחים בין הדחיפות העצומה להצלת חיים ואפשרות תפקודה של מערכת הבריאות לבין צרכים כלכליים שאינם מנותקים מהשלכות חברתיות ופסיכולוגיות רחבות. כיצד מאזנים בין מתחים אלו? כיצד משפיע מצב חירום על המציאות הכלכלית? ומהם דפוסי ההיערכות להשפעה זו?

ג. פערים כלכליים והבדלים תרבותיים בשעת חירום

הנטל הבריאותי, הכלכלי, החברתי והחינוכי אינו מתחלק שווה בשווה בין כל מרכיבי החברה, ובמצבי חירום קבוצות שונות באוכלוסייה פגיעות מאחרות – כיצד אפוא נערכים היערכות הוגנת והולמת אל מול הפערים הללו? זאת ועוד, להבדלים תרבותיים בין קהילות שונות המרכיבות את החברה השפעה ניכרת על התגובה למצבי החירום – מהי הדרך הראויה להתחשב בהבדלים הללו בעיצובה של מדיניות מושכלת?

ד. חירום וזכויות הפרט

מצבי חירום מחייבים לעיתים הטלת מגבלות על חירויות של אזרחים ומעקב אחר המגעים השונים שלהם עם סביבתם והשגת מידע עדכני על מצבם – כיצד מאזנים בין האינטרס החשוב של הגנה על הציבור והתמודדות עם מצב החירום לבין חירויות האזרח והגנה על פרטיותו?

כאמור, מתווי המענים של הוועדה לאתגרים אלה מפורטים בדוח עצמו.

1.4.1.2 < הוועדה לבחינת יחסי המערכת האקדמית ומקבלי החלטות בישראל

הוועדה, בראשותו של פרופ' דניאל זייפמן, לשעבר נשיא מכון ויצמן למדע וכיום יו"ר הקרן הלאומית למדע, בחנה את תפקידיה המצויים והרצויים של הקהילה האקדמית, על מוסדותיה וגופיה השונים, בממשקים עם מקבלי החלטות ברמה הלאומית בישראל בעיתות שגרה. הוועדה בחנה גם את ביטויים הראויים של תפקידים אלה בעיתות משבר לאומי (לרשימת חברי הוועדה ראו להלן בפרק 11 "ועדות האקדמיה"). כאמור לעיל, הדוח הוצג ונדון בישיבה מיוחדת של מליאת האקדמיה, שדנה בדוחות ובמסקנותיהם. בעת כתיבת דברים אלה דנה המועצה במסקנותיה של הוועדה ובהמשך הטיפול בהן.

1.4.2 < ועדת המעקב לדוח מצב המדע בישראל

ועדת המדע והטכנולוגיה של הכנסת דנה בדוח מצב המדע תש"ף/תש"ט שפרסמה האקדמיה. צילום: דני שם טוב, דוברות הכנסת

דוח מצב המדע בישראל התלת-שנתי השלישי של האקדמיה התפרסם בדצמבר 2019. הדוח הובא לדיון בוועדת המדע והטכנולוגיה של הכנסת בחודש נובמבר.

במרס 2020 הוקמה ועדת מעקב שתפקידה לעקוב אחר יישום המלצותיו של דוח מצב המדע 2019 ולהכין את הרקע לכתיבת הדוח הבא. יו"ר הוועדה הוא חבר האקדמיה פרופ' רשף טנא (לרשימת חברי הוועדה ראו להלן בפרק 11 "ועדות האקדמיה"). ועדת המעקב הייתה בקשר עם הגופים השונים שהמלצותיו של דוח מצב המדע נוגעות לתחומי פעילותם, ופרסמה את מסקנותיה בחודש פברואר.

עיקרי מסקנותיה של ועדת המעקב:

< אי-הוודאות התקציבית שנובעת ממשבר הקורונה ומהיעדרו של תקציב מדינה מאושר מקשה את יישומן של רבות מהמלצותיו של דוח מצב המדע למרות נכונותם של הגופים השונים ליישמן.

< הגדלת ההשקעה במחקר בסיסי: הוועדה הדגישה את הדחיפות שבהגדלת ההשקעה במחקר הבסיסי על מנת לשמר ולחזק את מעמדה המדעי של ישראל בעולם, והיא תומכת ביוזמתה של הקרן הלאומית למדע למסד תוכנית חדשה שתתמוך במחקרים פורצי דרך באמצעות מענקים גבוהים במיוחד.

< קשרים בין-לאומיים: הגופים השונים העוסקים בנושא זה, ובראשם ות"ת ומשרד המדע והטכנולוגיה, פועלים למיסוד שיתופי פעולה חדשים ולהרחבתם של אלה הקיימים, ובעיקרם הבטחת השתלבותה של ישראל בתוכנית המו"פ הבאה של הקהילה האירופית (Horizon Europe). הוועדה הביעה את תמיכתה במאמצים אלה והמליצה לבחון דרכים למיצוי פוטנציאל ההשתתפות של ישראל באפיקי התמיכה של תוכנית זו.

< מחקר רפואי: משבר הקורונה הבליט את נחיצותו של מחקר מדעי בתחומי הרפואה ומדעי החיים. הוועדה הביעה את תמיכתה המלאה במאמציהן של ות"ת ושל הקרן הלאומית למדע להגדיל במידה ניכרת את המימון של מחקרים בתחומים אלה, בייחוד באמצעות הרחבת המסגרת של רפא-חוקר.

< מעבדות ותשתיות לאומיות: הוועדה הדגישה את נחיצות ההשקעה בתשתיות מחקר בישראל על מנת להבטיח את המצוינות המדעית ואת התחרותיות של חוקריה ביחס לעולם. מתווים למיסוד מעבדות לאומיות ברוח המלצות דוח מצב המדע הוכנו או נמצאים בתהליכי גיבוש ברשות העתיקות, במרכז למחקר גרעיני שורק וביד ושם. נוסף על אלה הביעה הוועדה את תמיכתה בהמלצת ועדת האקדמיה להקמת מרכז לאומי למיקרוסקופית אלקטרונית קריוגנית (Cryo-EM) והדגישה את חשיבות חיזוקה של הספרייה הלאומית כתשתית מחקר לאומית ובין-לאומית.

< מדעי הרוח והחברה: המועצה להשכלה גבוהה מינתה בנובמבר 2020 ועדת היגוי לתחום מדעי הרוח, שעתידיה לגבש המלצות קונקרטיות לקידום התחום בישראל. כמו כן הקרן הלאומית למדע פועלת למיסוד תוכנית למענקי מחקר גדולים שיתמכו במחקרים פורצי דרך, בין היתר בתחומי מדעי הרוח והחברה. הוועדה הביעה את תמיכתה ביוזמה זו של הקרן וכן קראה ליישום מהיר ומקיף של אסטרטגיה לחיזוק מדעי הרוח בישראל.

בפברואר 2021 הוקמה הוועדה הממונה על הכנתו של דוח מצב המדע הרביעי העתיד להתפרסם בשלהי 2022. יו"ר הוועדה הוא חבר האקדמיה פרופ' רשף טנא (לרשימת חברי הוועדה ראו להלן בפרק 11 "ועדות האקדמיה"). הוועדה החלה בסדרת פגישות עם מקבלי החלטות בתחום מדיניות המדע בישראל וכן הקימה שש תת-ועדות שיהיו אמונות על בדיקת נושאים ממוקדים יותר וגיבוש המלצות בהתאם: מדעי הרוח, מדעי החברה, המדעים המדויקים, מדעי החיים והרפואה, בין-לאומיות ותשתיות מחקר.

1.4.3 < הוועדה לבדיקת הנושא של הקמת מרכז לאומי ל-Cryo-EM

בחודש אוקטובר התפרסם דוח ועדת האקדמיה לבחינת הצורך בהקמת מרכז לאומי למיקרוסקופיה אלקטרונית בטמפרטורות נמוכות ביותר, Cryo-EM (Cryo Electron Microscopy), בראשותה של זוכת פרס נובל וחברת האקדמיה פרופ' עדה יונת (לרשימת חברי הוועדה ראו להלן בפרק 11 "ועדות האקדמיה"). הוועדה קבעה כי Cryo-EM היא טכנולוגיה מתקדמת הנדרשת לפתיחת אופקים חדשים בתחומי מדעי החיים ולקידום המדע הישראלי, וכי לשיטות הדמיה אלו תפקיד מרכזי בבילוגיה המודרנית ובקידום ההבנה של תהליכים ביולוגיים ואורגניזמים. הוועדה המליצה על הקמת מרכז לאומי שיוכל לספק טכנולוגיות חדשות שפותחו לאחרונה לצורך הדמיית ביומולקולות ותאים.

1.4.4 < הוועדה לבחינת האפשרות לשלב לימודי מדע הנתונים (Data Science) בכל תחום ידע באוניברסיטה

זה יותר מעשור שחשיבותו של תחום מדע הנתונים הולכת וגדלה – במחקר ובשוק העבודה – מתוך תפיסה כי הבנה וניתוח נכון של נתונים מאפשרים לגזור מהם מסקנות, החלטות וחיזויים בתחומי מדע רבים. ההכרה בחשיבות התחום הביאה את האקדמיה להקים ועדה שמטרתה להעריך את הצורך בהכשרת סטודנטים

במדעי הנתונים במהלך לימודיהם כבר בתואר הראשון. הוועדה, בהובלתם המשותפת של חבר האקדמיה הצעירה הישראלית לשעבר פרופ' יונתן בן-דב ושל חבר האקדמיה פרופ' יואב בנימיני, פרסמה בחודש מרס את הדוח המסכם של פעילותה (לרשימת חברי הוועדה ראו להלן בפרק 11 "ועדות האקדמיה").

המלצתה הראשית של הוועדה היא שמערכת ההשכלה הגבוהה תעניק לבוגריה כישורים בסיסיים במדעי הנתונים, כפי שהיא מחויבת להכיר להם גישות מדעיות שונות ולהכשירם לסגל לעצמם חשיבה ביקורתית. כן המליצה הוועדה ללמד את מדעי הנתונים בכל היחידות האקדמיות בארץ, כולל בתחומים שלא התמקדו בו עד כה אך חשיבותו עבורם רבה, כמו רפואה ומשפטים. ההוראה יכולה להיות באמצעות קורסים המיועדים לכך, שיתווספו לתוכנית הלימודים, או באמצעות עדכון וחיידוד של קורסי מבוא קיימים. הוועדה לא קבעה סילבוס לקורסים, אלא התוותה את קווי היסוד הכלליים ואת ההתאמות המומלצות לכל דיסציפלינה. המוסדות והפקולטות יעצבו את הקורס המתאים לפי צרכי תלמידיהם. המלצה זו מהווה הזדמנות לפקולטות לרענן ולעדכן את תוכנית הלימודים ולגייס משאבים לצורך כך.

עם פרסום הדוח קיימה הוועדה כינוס מקוון שבו הוצגו עיקרי המלצותיו וכן עיקרי המלצותיו של דוח ועדת ההיגוי המייעצת לות"ת לנושא מדעי הנתונים, בהשתתפות נשיאת האקדמיה פרופ' כהן ויר"ר ות"ת פרופ' יפה זילברשץ.

1.4.5 < ועדת המומחים לבחינת איכות חיים בת-קיימה בישראל

מדינות רבות בעולם, ובהן ישראל, החלו בשנים האחרונות למדוד את איכות החיים של תושביהן. מטרתה של מדידה זו היא לשמש את דרג מקבלי ההחלטות ולתת להם כלים להערכת המדיניות הציבורית ואת תרומתה לרווחה הכללית. אולם אין די בכך שהמדינה משגשגת ותושביה נהנים מרמת איכות חיים גבוהה אם אלה לא יוכלו להתקיים לאורך זמן. לכן יש ללוות את מדידת רמתה של איכות החיים הנוכחית במדידת קיימותה.

משנת 2016 מפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מדי שנה מדדים על איכות החיים בישראל. כדי להשלים את פיתוחם של המדדים האלה שיהיה בהם כדי לכלול גם מדדים לקיימותה, פנו המשרד להגנת הסביבה, בנק ישראל, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה וקרן יד הנדיב אל האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים בבקשה שתקים ועדת מומחים שתגבש המלצות בנושא זה. יו"ר הוועדה הוא לשעבר נשיא האקדמיה פרופ' מנחם יערי, וחבריה הם מדעני חברה מתחומים שונים (לרשימת חברי הוועדה ראו להלן בפרק 11 "ועדות האקדמיה").

הדוח המסכם את עבודת הוועדה פורסם בחודש יוני.

עיקרי הדוח:

- < יכולתה של מדינת ישראל לאפשר לתושביה איכות חיים גבוהה תלויה במשאבים או במלאי ההון העומדים לרשותה, ובייחוד במשאביה הכלכליים, הטבעיים, האנושיים, החברתיים והתרבותיים. לפיכך ניטור של משאבים אלה נחוץ להבטחת הימצאותם של מלאים מספיקים שלהם עבור תושבי ישראל בעתיד.
- < מיפוי המשאבים הנחוצים לאיכות החיים בישראל והמלצה על דרך מדידתם גובשו בהיוועצות ביותר ממאה אנשי אקדמיה, ממשל וחברה אזרחית מתחומים שונים.
- < הדוח כולל המלצה מקיפה ומהראשונות בעולם לנחיצות מדידתם של משאבים תרבותיים כחלק ממדידת איכות חיים בת־קיימה, בשל חשיבותם של משאבים אלה לאיכות החיים בישראל ובכלל.
- < הדוח מזהיר מפני האתגרים העיקריים העומדים בפני משאבי איכות החיים בישראל והמסכנים את מלאיהם. עם אתגרים אלה ניתן למנות את היותם של משאבי הטבע של ישראל אזילים, את יעילות השימוש בהם ואת היקף ניצולם, את הגיוון החברתי ואת אי־השוויון בישראל, את העלייה בתוחלת החיים ובאיכותה וכן את הזדקנות האוכלוסייה. לכל אלה מתווספות התפתחויות טכנולוגיות רבות הטומנות בחובן הזדמנויות אך גם סכנות למשאבי איכות החיים.

1.4.6 < ועדת ההיגוי הלאומית בתחום מדעי הים

במהלך השנה האחרונה פועלת באקדמיה ועדת היגוי לאומית בתחום מדעי הים בראשות חבר האקדמיה פרופ' צבי בן־אברהם (לרשימת חברי הוועדה ראו להלן בפרק 11 "ועדות האקדמיה"). מתוקף תפקידה הוועדה בוחנת את נקודות החוזק ונקודות התורפה שבתחום מדעי הים בישראל ומגבשת תוכניות עתידיות לפיתוח התחום. הדוח עתיד להתפרסם בחודש יוני 2021 (למידע נוסף על הוועדה ראו להלן בפרק 2 "פעילות החטיבה למדעי הטבע").

1.5 < טיפוח הצעירים במדע

האקדמיה רואה חשיבות בהידוק הקשר עם דור המדענים הצעירים ועם המדענים לעתיד. לפיכך היא פועלת לקידום צעירים מצטיינים במערכת ההשכלה הגבוהה בכמה מסגרות. השנה, בשל אתגרי מגפת הקורונה, החליטה מועצת האקדמיה על הקמת תוכנית חירום לסיוע למשתלמי בת־דוקטורט מצטיינים אשר לא היו יכולים לממש או להשלים את התמחותם המחקרית בחו"ל. במסגרת התוכנית הוענקו עשר מלגות. כמו כן ממשיכות לפעול מסגרות נוספות לקידום צעירים מצטיינים במדע, ובהן האקדמיה הצעירה הישראלית, תוכנית קאוולי (Kavli Frontiers of Science) ומיזם GISFOH (German–Israeli Frontiers of the Humanities),

פרסי בלוטניק למדענים צעירים, תוכנית המלגות להבאת בתר־דוקטורנטים זרים מצטיינים לישראל, מלגות נסיעה לכינוסים בישראל לבתר־דוקטורנטים ישראלים השהים בחו"ל, פעילות קבוצות פורום הצעירים, מלגות אדםס, מלגות רות ארנון להכשרת בתר־דוקטורט לבוגרות תוכנית מלגות אדםס, מלגות קרן פולקס ומלגות בתר־דוקטורט בפיזיקה גרעינית.

פעילויות אלו נועדו לעודד חוקרים ישראלים צעירים ומבטיחים, למשוך חוקרים צעירים מצטיינים מרחבי העולם להשתלב במעבדות המחקר בישראל ולשמש מנוף לשיתופי פעולה בין־לאומיים, לחזק את המעבדות המובילות בישראל בחוקרים מצטיינים ולקדם קשר מקצועי ואישי הדוק עם מדענים מצטיינים בתחילת דרכם.

לפירוט הפעילות של תוכניות אלה ראו בפרקים להלן.

1.6 < הנגשת המדע לציבור והנחלתו

בשנים האחרונות משקיעה האקדמיה מאמצים רבים בפתיחת שעריה לציבור הרחב כדי לחשוף לפניו את הישגי המדע. האקדמיה סבורה כי העמקת מעורבות הציבור בהישגי המדע היא שליחותם של אנשי המדע צורך חיוני של המערכת האקדמית, שתיטיב לתפקד בסביבה ציבורית אוהדת.

יתרה מזו, הנגשתו והנחלתו של המדע לחברה בישראל וקיום שיח נסמך־מדע בציבור חשובים לקבלת החלטות מושכלות במישור האישי והלאומי ולגיוס הדור הבא של המדענים הישראלים. האקדמיה רואה חשיבות מיוחדת בהשתתפותם של תלמידי תיכון בפעילויותיה.

השנה בשל מגפת הקורונה היו הפעילויות מקוונות.

סדרת "בשערי האקדמיה"

סדרת המפגשים "בשערי האקדמיה" נערכת זה שש שנים, ובכל שנה היא מתמקדת בנושא רב־תחומי אחר. בסדרה משתתפים חברי אקדמיה, חוקרים ואנשי רוח, ומטרתה להנגיש לציבור הרחב נושאים מדעיים כדי לחזק בחברה הישראלית את ערכי הלימוד והמצוינות, ברוח משנתו של נשיאה הראשון של האקדמיה פרופ' מרטין בובר. גם בשנת תשפ"א עסקה הסדרה בנושא "תגליות", והיא כללה שישה מפגשים מקוונים

בנושאים האלה: תגליות העתיד: מן המוח למחשב ובחזרה; תגליות על עולמנו הפנימי: התת־מודע ומצבי הכרה; תגליות על המקום שבו אנו חיים: פינות היקום, פינות כדור הארץ; תגליות ברפואה: קורונה – הנגיף והחיסון; תגליות בעולם ההחלטות והכלכלה: בין משחקים לפסיכולוגיה; תגליות בהיסטוריה של המגפות.

סדרת המפגשים זוכה להצלחה רבה בציבור הרחב ולעיתים קרובות מארחת תלמידי תיכון. השנה, בשל המעבר לאירועים מקוונים בשידור חי, התרחב קהל השומעים לכדי אלפי משתתפים מכל רחבי הארץ.

עורכי הסדרה הם יו"ר החטיבה למדעי הטבע פרופ' ידן דודאי, חבר האקדמיה פרופ' אבנר הולצמן, סגן נשיאת האקדמיה פרופ' דוד הראל ונשיאת האקדמיה פרופ' נילי כהן.

יום דרווין הבינלאומי

ביוזמתם של חברי האקדמיה פרופ' יואל רק ופרופ' יוסי שילה מציינת האקדמיה זו השנה החמישית את יום הולדתו של דרווין, 12 בפברואר, בכינוס שנתי מיוחד המעלה על נס את תרומתו של דרווין לעולם המדע, לקידום אומץ אינטלקטואלי, סקרנות וחשיבה ביקורתית. הכינוס המקוון, שנערך בהובלתו של פרופ' רק, הוקדש לנושא "מוצאו של המין הומו סאפיינס" וריתק מאות צופים. במהלך הכינוס הוכרז כי בכוונת האקדמיה

ד"ר אסף מרום בכינוס לרגל יום דרווין הבינלאומי

לייסד הרצאה שנתית לרגל יום דרווין, שתחל בשנת 2022, בדומה להרצאות איינשטיין ובובר השנתיות, שתשמש במה להרצאות בנושא האבולוציה מפי חוקרים בין־לאומיים מהמעלה הראשונה העוסקים בנושאי סביבה, אבולוציה, אקלים וביולוגיה.

ראיונות החברים

פרופ' מיכל גוברין (מימין) מראיינת את חברת האקדמיה פרופ' שלומית רמון־קנין במסגרת מיזם "ראיונות החברים".

בשנת 2016 פתחה האקדמיה בצילום ראיונות עומק עם חברה על מנת להנגיש את הביוגרפיה האישית והמדעית שלהם לציבור הרחב, ובכך להכיר לו את הישגי המדע, וכן לצורכי תיעוד. חברי האקדמיה המרואיינים מתבקשים לבחור את המראיין שלהם, משורות האקדמיה או מחוצה לה, והריאיון מתנהל כשיחה אינטימית וללא עריכת תוכנו. הראיונות המלאים מועלים, לאחר שעברו תכתוב, לערוץ ה־YouTube ולאתר האקדמיה, והם נגישים לקהל הרחב. עד כה הועלו למרשתת ראיונות עם 40 חברי אקדמיה.

2 < פעילות החטיבה למדעי הטבע

בשער פרק זה:
מדליית איינשטיין

2 פעילות החטיבה למדעי הטבע

החטיבה למדעי הטבע של האקדמיה מקבצת בתוכה מטובי המדענים בישראל בתחומי מדעי הטבע השונים: ביולוגיה, הנדסה, כימיה, מדעי המחשב, מתמטיקה, פיזיקה ורפואה. יושב ראש החטיבה הוא פרופ' ידן דודאי. בשנת תשפ"א החטיבה מונה 69 חברים. בכל שנה מצטרפים חברים חדשים, הנבחרים בבחירות על פי חוק האקדמיה.

פרופ' ידן דודאי
יו"ר החטיבה

החטיבה פועלת מתוקף תפקידה של האקדמיה לפעול לקידום המחקר בישראל ועושה אפוא לקידום תחומים שונים במדעי הטבע ברמה הלאומית. לביצוע פעולותיה השונות נעזרת החטיבה בחבריה ובמומחים נוספים לפי הצורך. פעילותה של החטיבה באה לידי ביטוי בין היתר בהקמת ועדות מייעצות לאקדמיה בתחומים שונים, כגון קרינת סינכרוטרון, חקר הסובב, פיזיקה גרעינית, פאונה ופלורה, מדעי הים וביואטיקה, וכן בהקמת ועדות מומחים לאומיות ובין-לאומיות לצורך בחינת נושאים מדעיים והגשת המלצות בעניין למועצת האקדמיה. נוסף על זה, החטיבה מקיימת כינוסים, מזמינה מרצים מהמעלה הראשונה ותומכת בכינוסים חיצוניים שונים הנערכים במעורבותה ובשיתופה.

ועדה שמינתה האקדמיה לבדיקת הנושא של הקמת מרכז לאומי למיקרוסקופיה אלקטרונית בטמפרטורות נמוכות ביותר, Cryo-EM (Cryo Electron Microscopy), בראשותה של זוכת פרס נובל וחברת האקדמיה פרופ' עדה יונת, הגישה השנה את המלצותיה ופעלה לקידומן בקרב מקבלי ההחלטות (למידע נוסף ראו לעיל בפרק 1 "דוח פעילות").

במסגרת פעולותיה השוטפות של החטיבה המשיכו השנה את פעילותן הוועדות האלה – ועדת הסינכרוטרון, בראשותו של פרופ' יובל גולן; הוועדה לפיזיקה של אנרגיות גבוהות, בראשותו של פרופ' מרק קרלינר; ועדת הפיזיקה הגרעינית, בראשותו של פרופ' יצחק צרויה; הוועדה לאוספי הטבע הלאומיים, בראשותו של חבר האקדמיה פרופ' יוסי לוי; ועדת הפאונה והפלורה של ארץ ישראל, בראשותו של ד"ר מנחם גורן ופרופ' עוזי פליטמן; ועדת הביואטיקה, בראשותו של ד"ר עתניאל א. דרור.

סדרה של כינוסי ננוטכנולוגיה מקוונים בשיתוף עם האקדמיה למדעים של סין וביזמתו של חבר האקדמיה פרופ' איתמר וילנר החלה באפריל ותימשך עד יוני בארבעה מפגשים. הכינוסים מתמקדים בנושאים האלה: Nano-Devices and Nano-Photonics, Energy and Environment, Self-Assembly and Biomaterials, Nanomedicine and Nanobiology.

2.1 < הוועדה הלאומית לקרינת סינכרוטרון

מתקן ESRF בגרנובל שבצרפת. צילום: Pierre Jayet, באדיבות ESRF

מתקני סינכרוטרון (מאיץ חלקיקים מעגלי) נמצאים בשימוש גובר והולך ברחבי העולם ומאפשרים מחקרים מדעיים בחזית המדע אשר אינם ניתנים לביצוע במתקנים מעבדתיים רגילים. הוועדה הלאומית לקרינת סינכרוטרון של האקדמיה עושה לקידום הפעילות המחקרית במתקני סינכרוטרון ומשמשת כתובת עיקרית להפצת מידע בקרב חוקרים בישראל בתחום זה (לרשימת חברי הוועדה ראו להלן בפרק 11 "ועדות האקדמיה"). בין היתר הוועדה בוחנת את הפעילות המדעית של קבוצות המחקר מישראל במתקן האירופי לקרינת סינכרוטרון ESRF (European Synchrotron Radiation Facility) בגרנובל שבצרפת, באמצעות נציגיה – יו"ר הוועדה פרופ' יובל גולן מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב, נציג ישראל במועצת ה-ESRF, ומנהלת האקדמיה גליה פינצי, החברה בוועדת הכספים של ה-ESRF. חוקרים ישראלים פעילים בוועדות ניהול ותכנון שונות של ה-ESRF. הוועדה גם עוקבת מקרוב אחר הפעילות המדעית במתקן SESAME שנפתח בשנים האחרונות ופועלת לקידום הפעילות של קבוצות מחקר ישראליות במתקן.

מדינת ישראל חברה-עמיתה (Associate Member) במתקן ה-ESRF משנת 1999, מתוקף הסכם שנחתם בסיועו של פורום תל"מ בראשות נשיא האקדמיה דאז פרופ' יעקב זיו, כנציג האקדמיה, ובהשתתפות ות"ת, משרד המדע והטכנולוגיה ומשרד התעשייה והמסחר. בשנים האחרונות, הודות למצוינותן המדעית של הצעות המחקר שהוגשו לוועדות המדעיות של ה-ESRF, הוענקו לחוקרים הישראלים זמני שימוש במתקן העולים בהרבה על חלקה היחסי של ישראל בהוצאות התפעול של המתקן. על פי המלצת הוועדה, אישרה ות"ת את הגדלת השתתפותה של ישראל מ-1.5% ל-1.75% מתקציב המתקן החל משנת 2021.

השנה עבר מתקן ה-ESRF תהליך שדרוג פיזי מקיף, אשר מציב אותו בחזית המחקר העולמי בשימוש בקרינת סינכרוטרון.

לוועדה הלאומית לקרינת סינכרוטרון קשרים עם הארגון האירופי של משתמשי סינכרוטרון ESUO (European Synchrotron Users Organization). הארגון הוקם לפני כשבע שנים כדי לשפר את יכולת הגישה של כלל המדענים האירופים המשתמשים בקרינת סינכרוטרון – כ-10,000 מדענים מכל תחומי מדעי הטבע, מדעי החיים וההנדסה – לכל מתקני הסינכרוטרון האירופיים, בעיקר באמצעות הגדלת המשאבים הכספיים שיועמדו לרשות המשתמשים, אך גם כגוף מרכזי המייעץ להנהלות המתקנים בנוגע לצורכי המשתמשים. פרופ' מיטל לנדאו מהטכניון – מכון טכנולוגי לישראל מייצגת את האקדמיה ואת ישראל ב-ESUO.

בשל מגפת הקורונה נרשמה האטה רבה בפעילות המאיץ, והניסויים התבצעו רק בהפעלה מרחוק, ללא הגעה פיזית למתקן.

לפרטים על ESRF ראו: www.esrf.fr

2.2 < SESAME – מתקן לקרינת סינכרוטרון במזרח התיכון

SESAME (Synchrotron-light for Experimental Science and Applications in the Middle East) הוא מתקן סינכרוטרון מחקרי שהוקם בירדן בהשתתפות מדינות האזור, ובכללן ישראל. הקמת המתקן היא פרי יוזמתם של ארגון MESC (Middle Eastern Scientific Committee) ושל חוקרים מגרמניה, מארצות הברית ומישראל. מטרת יוזמי המתקן היא לקדם את הפעילות המדעית שנעזרת בקרינת סינכרוטרון ולהגביר את שיתוף הפעולה בין מדעני האזור. בכך המתקן תורם לגישור ולהבנה בין ישראל לשכנותיה. המאיץ נחנך בטקס רשמי ב-2017.

המדינות החברות האחרות הן איראן, טורקיה, ירדן, מצרים, פקיסטן, קפריסין והרשות הפלסטינית. מלבד המדינות החברות, מסייעים בתכנון המתקן ובהפעלתו מדינות וגופים אחדים במעמד של משקיף, ובהם האיחוד האירופי, איטליה, ארצות הברית, בריטניה, גרמניה, יוון, יפן, כוויט, צרפת, רוסיה, שוודיה ו-CERN.

SESAME – מתקן לקרינת סינכרוטרון במזרח התיכון. חווה סולרית הפועלת מאז 2019 ומספקת את צרכי האנרגטיים של המתקן, הפכה אותו למתקן הסינכרוטרון הראשון בעולם הפועל באנרגייה סולרית. התצלום באדיבות SESAME

הוועדה הלאומית לקרינת סינכרוטרון של האקדמיה הצטרפה ליוזמה בשנת 1995. פרופ' אליעזר רבינוביץ מהאוניברסיטה העברית בירושלים מכהן כסגן הנשיא במועצת SESAME, ופרופ' רועי בק-ברקאי מאוניברסיטת תל אביב הוא חבר במועצה. פרופ' יואל זוסמן ממכון ויצמן למדע מכהן כנציג בוועדה המדעית של SESAME.

למן שנת 2019 המאיץ פועל באנרגייה של עד GeV2.5, שהיא האנרגייה הגבוהה ביותר שהופקה באזורנו. בעזרת כספי הסיוע האירופי הותקנה ליד המאיץ חווה סולרית, ובכך הפך המתקן להיות המאיץ הירוק הראשון בעולם. בעתיד יוכל הסינכרוטרון לאפשר מחקר במגוון רחב של תחומים, לרבות כימיה, פיזיקה, מדע החומרים, ארכאומטרייה, ביולוגיה ומקצועות ההנדסה.

בשל מגפת הקורונה נרשמה האטה רבה בפעילות המאיץ, והניסויים התבצעו רק בהפעלה מרחוק, ללא הגעה פיזית למתקן.

לפרטים על SESAME ראו: www.sesame.org.jo

2.3 < פיזיקה של אנרגיות גבוהות – פעילות ישראל ב־CERN

פיזיקת החלקיקים האלמנטריים חוקרת את מרכיבי היסוד של גרעיני האטום ואת הכוחות הפועלים בהם באמצעות מאיצים בעלי אנרגיות גבוהות מאוד. המעבדה המובילה בעולם בחקר החלקיקים האלמנטריים נמצאת ב־CERN, בז'נווה שבשווייץ, והיא גוף בין־לאומי (The European Organization for Nuclear Research).

ישראל הצטרפה בשנת 2014 כחברה מלאה ב־CERN. הגוף המייצג אותה במתקן והמוביל את הפעילות המדעית הניסויית שבו הוא הוועדה הלאומית לאנרגיות גבוהות באקדמיה (לרשימת חברי הוועדה ראו להלן בפרק 11 "ועדות האקדמיה"). את יושב ראש הוועדה וחבריה ממנים נשיאת האקדמיה ושר המדע והטכנולוגיה. במהלך העשורים האחרונים עמד פרופ' אליעזר רבינוביץ בראש הוועדה. למן ינואר 2021 עומד בראשה פרופ' מרק קרלינר מאוניברסיטת תל אביב, והוא הנציג המדעי של ישראל במועצת CERN. חברי

מתקן CERN בז'נווה שבשווייץ. התצלום באדיבות ארגון CERN

ועדה נוספים המעורבים בפעילות CERN הם פרופ' יוסף ניר ממכון ויצמן למדע, שמונה מטעם מועצת CERN להיות חבר בוועדת המדיניות המדעית של המועצה, ופרופ' הלינה אברמוביץ מאוניברסיטת

תל אביב, שעומדת בראש הוועדה להתוויית האסטרטגיה האירופית בתחום פיזיקת האנרגיות הגבוהות לשנים הקרובות ב-CERN. בחודש מאי 2020 גובשו ב-CERN המלצות בנוגע לאסטרטגיה שיש לנקוט בשנים הקרובות בתחום הפיזיקה הניסיונית של אנרגיות גבוהות.

מתקן CERN בז'נווה שבשווייץ. התצלום באדיבות ארגון CERN

הפעילות המחקרית של ישראל ב-CERN כוללת את תחזוקת הגלאים שבנו המדענים הישראלים, ניתוח תוצאות האמת הנמדדות בגלאים ותכנון ובנייה של גלאים חדשים המותאמים למאיץ, ששדרוגו, שהחל בשנת 2019, עתיד להסתיים בשנת 2021. לשם ניתוח התוצאות נעזרים המדענים הישראלים במערכת הגריד, שאליה הצטרפו בשנת 2007. מדענים ישראלים מילאו תפקיד מרכזי הן בבניית המערכת שאפשרה את גילוי החלקיק הסקלרי והן בניתוח הנתונים שהביאו למסקנה שהתגלה החלקיק החדש (הידוע בכינויו "חלקיק היגס").

הקבוצה הישראלית למחקר ניסיוני של חלקיקים יסודיים עובדת בניסוי "אטלס" ומשדרגת את גלאי המיאונים ואת ההדק שלו. בשנת 2017 השקיעה הקבוצה הישראלית מאמצים גדולים (עם מדענים מקנדה, מרוסיה ומצ'ילה) להשלמת תרומתה המדעית מבעוד מועד על מנת שתוכל להשתלב בשלב הבא של הניסוי. זהו מאמץ משותף של קבוצת החלקיקים בטכניון – מכון טכנולוגי לישראל, שבראשה עומד פרופ' יורם רוזן, עם קבוצת החלקיקים באוניברסיטת תל אביב, שבראשה עומד פרופ' ארז עציון, ועם קבוצת החלקיקים במכון ויצמן למדע, שבראשה עומד פרופ' אהוד דוכובני. את מיזם השדרוג מובילה ד"ר שקמה ברסלר ממכון ויצמן למדע. בשנת 2019 המשיכה הקבוצה הישראלית, כחלק מצוות הגלאי, במאמציה להתגבר על האתגרים שצצו בבניית הגלגל הקטן החדש (מן הגלאים המותקנים בשני הקצוות של הגלאי "אטלס").

לאור המלצותיה של ועדה בין-לאומית שהעריכה את הפעילות המדעית של ישראל בגלאי "אטלס" אישרה ות"ת את המשך התקצוב בעשור הקרוב עם אוניברסיטת תל אביב, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל ומכון ויצמן למדע יחד. פרופ' רבינוביץ מילא תפקיד מרכזי בתהליך כולו. בעקבות החלטה זו הוארך ההסכם בין ישראל ל"אטלס" בדבר ההשתתפות השוטפת בתחזוק הגלאי, וכן נחתם הסכם המעגן את השתתפות ישראל בשדרוג הגלאי בעשור הקרוב.

בשנים האחרונות נעשה שדרוג במאיץ והוגדלה בהירותו במידה ניכרת. בשל מגפת הקורונה נסגר המתקן לפעילות בחודש מרס 2020, והוא נפתח מחדש בהדרגה.

לפרטים על CERN ראו: <https://home.cern>

2.4 < פיזיקה גרעינית

באקדמיה פועלת הוועדה לקידום הפיזיקה הגרעינית בישראל בראשותו של פרופ' יצחק צרויה ממכון ויצמן למדע (לרשימת חברי הוועדה ראו להלן בפרק 11 "ועדות האקדמיה"). הוועדה הוקמה בעקבות דוח מקיף בנושא, שמסקנתו העיקרית הייתה כי יש צורך בשינוי מיידי בתחום הפיזיקה הגרעינית למניעת מגמת הצטמצמות התחום בישראל. למגמה זו תהיינה השלכות לאומיות חמורות, ובמיוחד יחסרו מדענים וחוקרים בעלי ידע הולם בתחום הפיזיקה הגרעינית שיוכלו לייעץ לגופי ממשל. מועצת האקדמיה רואה בשיקום המחקר וההוראה בפיזיקה גרעינית צורך לאומי.

פעילות הוועדה מתמקדת במעקב אחר יישום המלצות הדוח:

< **מלגות לסטודנטים** – מדי שנה מופעלת תוכנית של משרד המדע והטכנולוגיה למימון מלגות ייעודיות בפיזיקה גרעינית לסטודנטים לתארים שני ושלישי במסגרת המלגות על שם לוי אשכול, מטעם המשרד.

< **מלגות בתרדוקטורט** – האקדמיה אמונה על ניהול תוכנית מלגות בתרדוקטורט בחו"ל. קול קורא להגשת מועמדות למלגות אלה מפורסם בכל סתיו למן שנת 2017, ועד כה הוענקו שתי מלגות.

< **תוכנית רב-שנתית לקליטת מדענים** – בעקבות החלטת ות"ת משנת 2016 לראות בשיקום המחקר בפיזיקה גרעינית בישראל "צורך לאומי" ובעקבות הקמת תוכנית לקליטת חברי סגל מצטיינים בתחום זה באוניברסיטאות בארץ, נקלט בשנת 2018 ד"ר צבי ציטרון, מדען צעיר בתחום הגרעין באוניברסיטת בן-גוריון בנגב. נוסף על זה אישרה ות"ת, חד-פעמית, מענק ייעודי להקמת מעבדתו של ד"ר ציטרון. בהמשך, בשנת 2019, פנתה מועצת האקדמיה לות"ת בבקשה לכלול בתוכנית לקליטת המדענים מענק להקמת מעבדה בפיזיקה גרעינית כמרכיב מרכזי וחיוני בתוכנית השיקום של התחום.

ההסכם לשיתוף פעולה בתחום הפיזיקה הגרעינית בין האקדמיה למעבדה הרוסית (Joint Institute of Nuclear Research) הוארך בשנת 2018 לתקופה נוספת בת חמש שנים. פרי לוואי של שיתוף פעולה זה הוא ההחלטה לקיים בישראל ביוני 2020 את בית הספר לפיזיקה של אנרגיות גבוהות שמארגנים JINR ו-CERN. בשל מגפת הקורונה נדחה קיום בית הספר לסוף שנת 2021.

הוועדה פעלה בשנתיים האחרונות לקידום הצטרפותה של ישראל ל-NuPECC (The Nuclear Physics European Collaboration Committee). ה-NuPECC היא ועדת מומחים של ה-European Science Foundation, הקובעת סדרי עדיפויות ומייעצת לגופים מממנים ולממשלות באירופה בסוגיות הקשורות למחקר בפיזיקה גרעינית. NuPECC קובעת מדיניות מדעית, מגדירה צרכים, מתאמת ניצול אופטימלי של מתקני מחקר ומפרסמת אחת לכמה שנים תוכנית לטווח ארוך לפיזיקה גרעינית באירופה. בתמיכת משרד המדע והטכנולוגיה ובשיתוף עם המדען הראשי של המשרד הציג פרופ' צרויה את מועמדותה של ישראל לחברה-עמיתה ב-NuPECC. הבקשה אושרה בחודש מרס 2020. הוועדה סבורה שחברות

ב-NuPECC תחזק את הקהילה הגרעינית בארץ ותאפשר לה להיות שותפה בקביעת מדיניות ובכיווני מחקר עתידיים בתחום הפיזיקה הגרעינית.

הוועדה תומכת ביוזמה להפיכת המאיץ החדש SARAF המוקם במרכז הגרעיני בשורק למעבדה לאומית הפתוחה לקהילת החוקרים בישראל ובחו"ל ופועלת בעניין.

2.5 < אוספי הטבע הלאומיים למחקר

האקדמיה מכירה בחשיבותם של אוספי הטבע הלאומיים המתעדים את הצומח ואת החי בארץ ישראל והעניקה להם את חסותה. האקדמיה עושה אפוא לשימורם של אוספים אלה ולקידום הפעילות המחקרית בהם.

בעקבות מאמצי האקדמיה להשגת תמיכה ארוכת טווח לאוספים אימצה ות"ת בשנת 2013 מודל תמיכה רב-שנתי משודרג לאוספים כדי להעצים את הפעילות המחקרית בהם ולהביאם לרמה בין-לאומית גבוהה. יו"ר ועדת ההיגוי לאוספי הטבע הוא חבר האקדמיה פרופ' יוסי לוי (לרשימת חברי הוועדה ראו להלן בפרק 11 "ועדות האקדמיה"). הוועדה ממלאה את תפקידה במעקב אחר פעילות האוספים ומגישה את המלצותיה לאקדמיה ולות"ת. תמיכה זו סייעה לאוניברסיטת תל אביב בהקמת מוזאון הולם לאחסון האוספים ולמחקר בהם – מוזיאון הטבע ע"ש שטיינהרדט, שנפתח לציבור הרחב בקיץ 2018. כמו כן פעילות הוועדה תורמת להמשך קיומם, תחזוקם ותפעולם של האוספים וכן להגדלת מספר אנשי הסגל לניהול ולקידום המחקר באוספים באוניברסיטאות המחקר.

צילום: איתי בנית, עבור מוזיאון הטבע ע"ש שטיינהרדט

בשנת 2019 הגישה הוועדה לבחינת מצב השימור, הטיפוח והמחקר של אוספי הטבע הלאומיים, בראשותה של לשעבר נשיאת האקדמיה פרופ' רות ארנון, דוח למועצת האקדמיה. עיקרי המלצות הדוח כוללים: מעבר למודל תמיכה בשיעור קבוע מהוצאות האוניברסיטאות להחזקת אוספים מוכרים (35%), הקמת ועדה בין-לאומית של מומחים אשר תבחן לעומק את מצבם של כל האוספים בארץ, הימנעות מהכרה באוספי טבע לאומיים חדשים עד להקמת הוועדה הבין-לאומית ותמיכה מיידית בתחזוקה הפיזית, ובכלל זה העברת אוספים מארונות עץ לארונות מתכת חסיני אש. מועצת האקדמיה אימצה את הדוח, והוא הועבר ליו"ר ות"ת, לנשיאי האוניברסיטאות ולמנהלי האוספים.

במסגרת יישום המלצות הדוח הקימה האקדמיה ועדה בין-לאומית שתבחן לעומק את מצבם של האוספים בארץ מהבחינה האקדמית, מהבחינה הפיזית ומבחינת כוח האדם הנוכחי והעתידי בהם. בשל התפרצות מגפת הקורונה עבודת הוועדה מתעכבת.

2.6 < ועדת ההיגוי הלאומית בתחום מדעי הים

צולל במהלך סקר חברת האלמוגים הנמצאת בשמורת הטבע חוף האלמוגים, מפרץ אילת. צילום: ד"ר תום שלזינגר

בעקבות פניית ות"ת החליטה האקדמיה בשנת 2020 על הקמת ועדת היגוי לאומית בתחום מדעי הים בראשות חבר האקדמיה פרופ' צבי בן-אברהם (לרשימת חברי הוועדה ראו להלן בפרק 11 "ועדות האקדמיה"). הוועדה עוסקת בהיבטים האקדמיים והמחקריים של תחום הים בישראל. מתוקף תפקידיה הוועדה בוחנת את הפעילות בתחום מדעי הים, את נקודות החוזק ונקודות התורפה, את החזון

לשנת 2030 וכן את התוכניות העתידיות לפיתוח התחום בישראל. במסגרת עבודתה נפגשה השנה הוועדה עם מומחים בתחום ועם ראשי גופים שונים העוסקים בחקר הים. כמו כן ערכה הוועדה סקר שתוצאותיו יופיעו בדוח שיוגש לאקדמיה הלאומית הישראלית למדעים ולות"ת והעתיד להתפרסם בחודש יוני 2021.

2.7 < פאונה ופלורה של ארץ ישראל

מתוך סדרת "פלורה פלסטינה"

מתוקף חוק האקדמיה אמונה האקדמיה "לפרסם כתבים שיש בהם כדי לקדם את המדע". אחד התחומים שבהם היא פועלת לפרסום כתבים כאלה הוא תחום הפאונה והפלורה של ארץ ישראל, באמצעות ועדה מייעצת (לרשימת חברי הוועדה ראו להלן בפרק 11 "ועדות האקדמיה"), אם ביוזמתם של מדענים בתחום ואם ביוזמתה של הוועדה.

כמענה לאתגרי המאה ה-21 בתחום מחקרי המגוון הביולוגי וכדי להגדיל את נגישות המידע החליטה ועדת הפאונה והפלורה להתחיל ולפרסם במרשתת רשימות מינים (checklists) של קבוצות סיסטמטיות ופונקציונליות של החי והצומח בישראל ובתחומים הביוגאוגרפיים הסמוכים. הרשימות, שתעבורנה עדכונים תקופתיים, תתפרסמנה באתר האקדמיה לאחר ביקורת עמיתים, כמקובל בפרסומים מדעיים. רשימות אלו תהיינה פתוחות לציבור החוקרים וכן לקהל הרחב בארץ וברחבי העולם.

2.8 < ביואתיקה

ועדת הביואתיקה עוסקת בעיקר במעקב אחר פעילות המחקר בנושא בעולם ובליבון סוגיות רלוונטיות לציבור בישראל. במשך שנים שימש ד"ר עתניאל א. דרור יושב ראש הוועדה, ומאז מרס עומד בראשה פרופ' שי לביא.

בשנים האחרונות פועל פורום ביואתיקה, בשיתוף עם מכון ון ליר, המתמקד בממשק בין מדע לטכנולוגיה ולביואתיקה. פעילות הפורום כוללת קבוצת מחקר בנושא "פסיפס – שאלות אתיות על מיזם הביו-בנק של משרד הבריאות" בהובלת פרופ' יעל השילוני-דולב ופרופ' אביעד רז. במהלך השנה התקיימו ראיונות שטח וקבוצות מיקוד, במגבלות הקורונה. כמו כן הוגש דוח ממצא של כל הממצאים: "מאגרי מידע גנטיים של אוכלוסיות ו/או של הציבור: שאלות חברתיות, אתיות וכלכליות". מתוכנן יום עיון פתוח לציבור על המיזם.

2.9 < רפואה מולקולרית

מועצת האקדמיה אימצה לפני שנים אחדות את המלצות הפורום בנושא רפואה מולקולרית, והיא תומכת בפורטל הישראלי בנושא זה שאותו הקים חבר האקדמיה פרופ' אלכסנדר לויצקי. הפורטל מרכז מידע על פעילות מדעית בנושא בישראל ומשמש תשתית ליצירת קשר בין חוקרים בתחום. הפורטל מרכז מידע גם על הצעות עבודה, על חברות ותעשייה בתחום בישראל וכן מפיץ מידע על אירועים מדעיים חשובים בתחום זה בארץ ובחו"ל. כ-500 מנויים מקבלים במהלך השנה עדכונים שבועיים על הרצאות במוסדות האקדמיים בישראל ועל מאמרים חשובים בתחום שפרסמו מדענים ישראלים. בשנה האחרונה גדל מספר הצפיות בתוכני האתר. האתר פעיל הן בקרב חוקרים בישראל והן בקרב חוקרים בעולם.

למידע נוסף ראו: <http://www.molecular-medicine-israel.co.il>

2.10 < תוכנית קאוולי – Kavli Frontiers of Science

תוכנית קאוולי מממשת את הסכם שיתוף הפעולה שנחתם בשנת 2013 בין האקדמיה לאקדמיה הלאומית למדעים של ארצות הברית ומביאה לידי ביטוי את הקשר המיוחד בין שתי האקדמיות. התוכנית האמריקאית פועלת מאז 1989 בשיתוף פעולה עם מדינות רבות. לפי התוכנית מתקיימים מדי שנתיים כינוסים בין-תחומיים במדעי הטבע בהשתתפות מדענים צעירים מצטיינים מישראל ומארצות הברית. הכינוסים מתקיימים בישראל ובארצות הברית לסירוגין. הכינוס הרביעי במספר התקיים בספטמבר 2019 בירושלים, והכינוס החמישי יתקיים באוקטובר 2021 בארצות הברית. סגן נשיאת האקדמיה פרופ' דוד הראל הוא היושב ראש המרכז את פעילות תוכנית קאוולי.

חבריה הישראלים של הוועדה המארגנת לכינוס קאוולי החמישי בשנת 2021 הם אלה:

פרופ' סיריל כהן, אימונולוגיה של הסרטן, אוניברסיטת בר-אילן (יו"ר המשלחת הישראלית), ד"ר רונן אלדן, המחלקה למתמטיקה, מכון ויצמן למדע, ד"ר בברלי גודמן-צ'רנוב, החוג למדעים גאו-ימיים, אוניברסיטת חיפה, ד"ר יניב זיו, המחלקה לנוירוביולוגיה, מכון ויצמן למדע, ד"ר איל פריבמן, ביולוגיה אבולוציונית, אוניברסיטת חיפה, ד"ר אורן קובילר, הפקולטה לרפואה, אוניברסיטת תל אביב, פרופ' שרון רוטשטיין, המחלקה לכימיה, אוניברסיטת בר-אילן, פרופ' דורון שלוש, המרכז לפיזיקה תאורטית ואסטרופיזיקה, אוניברסיטת חיפה.

למן שנת 2020 פועלת, ביוזמת האקדמיה, תוכנית לעידוד פעילות מדעית משותפת בין משתתפי הכינוס משתי המדינות גם לאחר הכינוס. התמיכה נועדה לאפשר בנייה של שיתוף פעולה ארוך טווח בין מדענים צעירים מצטיינים מישראל ומארצות הברית, כדי לחזק את הקשרים המדעיים בין שתי המדינות. המלגות ניתנות לנסיעות של החוקרים המשתתפים פעולה מהמדינה האחת לאחרת כדי לייסד מיזמים מדעיים משותפים – כינוסים, פרסומים מדעיים וכדומה.

במסגרת התוכנית זכה, בחודש ינואר, ד"ר נדב אמדורסקי מהמחלקה לכימיה בטכניון – מכון טכנולוגי לישראל לתמיכה בנסיעה לשיתוף פעולה עם פרופ' שיין ארדו (Prof. Shane Ardo) במחלקה לכימיה של אוניברסיטת קליפורניה באירוויין שבארצות הברית.

פעילות החטיבה למדעי הרוח

3

בשער פרק זה:
מדליית בובר

3 פעילות החטיבה למדעי הרוח

בחטיבה למדעי הרוח 63 חברים מתחומים שונים במדעי הרוח והחברה: אנתרופולוגיה, ארכאולוגיה, בלשנות, דתות, היסטוריה, היסטוריה של עם ישראל, הלשון העברית, המזרח הקדום, לימודים קלאסיים, כלכלה, מדע המדינה, מזרח אסיה, מחשבת ישראל, מקרא, משפטים, סטטיסטיקה, ספרות, פילוסופיה ופסיכולוגיה. בראש החטיבה למדעי הרוח עומד פרופ' סרג'יו הרט. פעילות החטיבה כוללת תמיכה במפעלי מחקר, סימפוזיונים בין-לאומיים, ימי עיון והרצאות ובחינתם של נושאים שונים הנוגעים לתחומי מדעי הרוח והחברה. כמו כן מקדמת החטיבה פעילויות שונות ביוזמת חברה.

פרופ' סרג'יו הרט
יו"ר החטיבה

השנה ערכה החטיבה למדעי הרוח כמה כינוסים וימי עיון מקוונים:

בחודש נובמבר התקיים ערב עיון במלאת עשר שנים לפטירתו של חבר האקדמיה פרופ' מאיר יעקב קיסטר, מגדולי החוקרים של הערבית הקלאסית ושל מסורת האסלאם. את הערב הוביל חבר האקדמיה פרופ' יוחנן פרידמן ונישאו בו הרצאות על מורשתו המדעית של פרופ' קיסטר ועל נושאים הקשורים לתחומי מחקר, וכן נאמרו דברים אישיים מפי בנו פרופ' מנחם קיסטר.

חבר האקדמיה פרופ' יואל רק בכינוס לרגל יום דרווין הבינלאומי

ביוזמתם של חברי האקדמיה פרופ' יואל רק ופרופ' יוסי שילה הצטרפה האקדמיה לפני חמש שנים למוסדות אקדמיים רבים בעולם המציניים את יום דרווין הבינלאומי ביום הולדתו של דרווין, 12 בפברואר (נולד ב-1809). ציון חגיגי חובק עולם של יום הולדתו של דרווין הוא ביטוי לטובה שהאנושות מכירה לו על ש"פקח את עיניה" ולהערכה שהיא רוחשת

לגודל המהפך שחולל. השנה נחגג יום דרווין באקדמיה בכינוס שיוחד למוצאו של המין הומו סאפיינס, בהובלת פרופ' רק. במהלך הכינוס הוכרז כי בכוונת האקדמיה לייסד הרצאה שנתית לרגל יום דרווין, בדומה להרצאות איינשטיין ובובר השנתיות, שתשמש במה להרצאות בנושא האבולוציה מפי אורחים שהם מבחירי הביולוגים בעולם.

בחדש מרס קיימה החטיבה שולחן עגול בנושא "חיסונים: בריאות הציבור וזכויות הפרט". הדיון התמקד במתח שבין בריאות הציבור לזכויות הפרט. נדונו סוגיות כמו כפייה ישירה ועקיפה של חיסון, מעבר מידע על מחוסנים ועל לא מחוסנים מגופי בריאות לרשויות מקומיות ולמעסיקים, עד כמה מוצדק לפגוע בזכויות פרט יסודיות בשם טובת הכלל הציבורית, ומהי הדרך לשקול חישובי מידתיות הנוגעים לסוגיות מעין אלה. את האירוע הוביל חבר האקדמיה פרופ' משה הלברטל.

חבר האקדמיה פרופ' משה הלברטל בדיון בנושא "חיסונים: בריאות הציבור וזכויות הפרט"

בחדש מאי נערך כינוס בנושא דוח האקדמיה "מצב מחקר השואה והוראתה באוניברסיטאות המחקר ובמכללות בישראל". הדוח, שפורסם בשנת 2020, יצר עניין אקדמי, עורר הדים בתקשורת והוליד תגובות חוקרים ומוסדות שפורסמו באתר האקדמיה. הכינוס, בהובלתו של יו"ר ועדת הדוח חבר האקדמיה פרופ' ישראל ברטל, הוקדש לבירור ההקשרים המחקריים, הפוליטיים והציבוריים שבהם נוצר הדוח, לביקורת ולתגובות על שיטת הדוח, למידע הכלול בו, לממצאיו ולהמלצותיו.

יום העיון בנושא "תמורות בלשון" התקיים בעקבות יציאתו לאור בבית ההוצאה של האקדמיה של הספר "שינוי ושונות בלשון". המאמרים בקובץ, שעורכתו היא חברת האקדמיה פרופ' רות ברמן, חוברו כולם בידי משתתפי פורום הצעירים לבלשנות שהתקיים בשנים 2015–2016 במסגרת פעילותה של החטיבה למדעי הרוח באקדמיה. נשאו ברכות ביום העיון פרופ' ברמן וחבר האקדמיה פרופ' משה בר-אשר, יו"ר ועדת הפרסומים. יושבי הראש של המושבים היו ממשתתפי הפורום. ההרצאות נישאו בפי חברי הפורום וחוקרים בכירים שהיו מקוראי כתב היד של הספר. מושביו של יום העיון עסקו בתמורות בעברית החדשה, בגורם הגרמטיקליזציה בשינוי לשוני ובשינוי ושונות בלשון ממבט פסיכולינגוויסטי.

בחטיבה פועלת גם הקרן לקידום מדעי הרוח והחברה, שבראש ועדת השיפוט שלה עומד חבר האקדמיה פרופ' אבנר הולצמן. פעילותה נחלקת לשלושה מסלולים תחרותיים: כינוסים, ביקורי עמיתים והשתלמויות בחו"ל (למידע נוסף ראו להלן בפרק 6 "מלגות ומענקים").

3.1 < מפעלים במימון האקדמיה

מפעלי האקדמיה במדעי הרוח עוסקים בתולדות עם ישראל וארץ ישראל ובחקר השירה העברית. מדיניות האקדמיה היא לתמוך רק במפעלים בעלי חשיבות לאומית ובעלי היקף רחב. השנה ניתנת תמיכה למפעל האונומסטיקון של ארץ ישראל ולמפעל לחקר השירה והפיוט בגניזה על שם עזרא פליישר.

האקדמיה ממשיכה לעודד את העומדים בראש מפעליה המדעיים לחפש מקורות מימון נוספים.

3.1.1 < האונומסטיקון של ארץ ישראל

מפעל האונומסטיקון (The Onomasticon of Iudaea, Palaestina and Arabia in the Greek and Latin Sources) מרכז את כל המובאות המזכירות יישובים, עצמים גאוגרפיים, יחידות מנהליות ואף קבוצות אתניות בארץ ישראל ובסביבתה הקרובה (מחוזות שהשתייכו בעבר ליהודה או לפרובינקיות של פלסטינה וערביה) מאמצע המאה הרביעית לפני הספירה (ערב כיבוש הארץ בידי אלכסנדר הגדול) ועד הכיבוש המוסלמי באמצע המאה השביעית לספירה.

הערכים מוגשים לקורא על פי סדר האל"ף-ב"ת של האתרים, ובהם מובאות בלשון המקור ובתרגום לאנגלית, הערות טקסטואליות חיוניות, דיון גאוגרפי-היסטורי, ובמקרים רבים גם דיון ארכאולוגי וביבליוגרפיה. צוות המחקר אסף את החומר הנוגע לעניין מכל המקורות ביוונית ובלטינית, כולל רשימות מנהליות, כתובות, מטבעות וכדומה, וכן ממקורות בלשונות המזרח, בעיקר סורית, אם אלה תורגמו מן היוונית. הכרך השני, המוקדש לאות A, יצא לאור לאחר שהושלמו כל התיקונים בחלקיו השונים: טקסט, ביבליוגרפיה, מפתחות, טבלה השוואתית של נקודות ציון ומפות.

השנה התקדם המפעל כדלקמן: הכרך השלישי, המוקדש לאות B, עבר עריכה ונמצא בבדיקות אחרונות. כמו כן נערכו הביבליוגרפיה המדעית הרלוונטית לכרך זה וה־Addenda to the Primary Sources. מדובר בעיקר במהדורות ביקורתיות שלא היו זמינות בעת הכנת הכרכים הראשון והשני, והיום הן מחליפות את המהדורות הישנות. מלבד זאת, ה־Addenda מכילה פרסומים חדשים (כתובות, פפירוסים) או מקורות שנעלמו מן העין בשלבי עבודה קודמים. בתוך כדי עבודה על כרכים אחרים התווספו ערכים חדשים לאותה Addenda ויצרו רשימה מורחבת, שיהיה אפשר לצרף אותה לכרך 3 או לכרך 4 (Sacred Places) אחרי השלמת העריכה.

בכרכים המוקדשים לאותיות C, D, E כבר הוכנסו כל הטקסטים היווניים והלטיניים, חלקם הגדול מלווים בתרגום אנגלי, וכן טקסטים רלוונטיים בשפות אחרות, כגון סורית וערבית, בתרגום אנגלי בלבד. הערך הגדול מאוד "קיסריה" נמצא עדיין בשלבי עבודה.

העבודה על כרך המקומות הקדושים (Sacred Places) מתקדמת בעיקר בתחום הכנסיות והמקדשים.

נעשתה גם עבודה טכנית לקראת הכרכים הבאים, ובעיקר: (1) רשימת מובאות בכרכים 1–2 (טקסט ותרגום), שבהן מוזכרים מקומות ועצמים גאוגרפיים המתחילים באותיות D–Z, שיהיה אפשר להעתיקן כמות שהן בערכים המתאימים; (2) רישום מראי מקום של כתובות שעד עתה לא נרשמו במחשב ונשארו על הנייר (עבודה זו נעשית עכשיו בידי סופיה אנדריבה, בהתנדבות).

3.1.2 < המפעל לחקר השירה והפיוט בגניזה על שם עזרא פליישר

המפעל נוסד על ידי האקדמיה בשנת 1967. מטרת המפעל היא לפענח, לזהות ולקטלג את קטעי השירה והפיוט שנשתמרו באוספי הגניזה הקהירית. היוזמה נתאפשרה עם ריכוז תצלומי המיקרופילם של רוב אוספי הגניזה בעולם במכון לתצלומי כתבי היד העבריים שבספרייה הלאומית. היום אפשר להיעזר גם בסריקות המשובחות של קטעי הגניזה שבאתרים שונים במרשתת, ובעיקר באתר של מפעלי פרידברג לחקר הגניזה, ואכן הקטעים הסרוקים מקילים לעיתים קרובות את פיענוח החומר ומאפשרים לזהות הרבה פיוטים שלא זוהו עד כה.

אחרי כמעט חמישים ושלוש שנות עבודה הושלם קטלוג השירים ברוב האוספים הגדולים של הגניזה. במאגר המידע של המפעל רשומים יותר מ-105,000 כותרים של פיוטים מן הגניזה וכ-73,760 התחלות של פיוטים נדפסים. רוב האוספים הגדולים של קטעי הגניזה כבר פוענחו. מן האוספים הגדולים נותרו קטעי הגניזה שבאוסף פירקוביץ' שבסנקט-פטרבורג, וכן קיימים עוד כמה אוספים קטנים שטרם קוטלגו, ודרושות השלמות לאוספים שכבר קוטלגו.

המפעל נושא את שמו של פרופ' עזרא פליישר ז"ל, שייסדו ועמד בראשו יותר משלושים ותשע שנים. העבודה במפעל חייו נמשכת ברצף בראשותה של פרופ' שולמית אליצור, בסיועה של ועדה מלווה ובה שני חברי אקדמיה (לרשימת חברי הוועדה ראו להלן בפרק 11 "ועדות האקדמיה"). את עיקר עבודת הפיענוח, הקטלוג והמחשוב מבצעת העובדת הקבועה במפעל, ד"ר שרה כהן.

בשנים 2018–2019, לקראת מסירת החומר שבמאגר לספרייה הלאומית, התמקדה העבודה במפעל בעיקר בהגהת המאגר. בשנה האחרונה, שלא התאפשרה בה העבודה במפעל היושב בספרייה הלאומית בירושלים, אפשרה נגישותם של קטעי הגניזה שבאתר פרידברג את העבודה מרחוק וקידמה מאוד את השלמת הקטלוג ובדיקת קטעי גניזה שטרם הוכנסו למאגר. במהלך השנה נבדק אוסף ריינר בווינה, שטרם נמצא במאגר, ונמצאו בו עשרות קטעי פיוטים, המוכנים להכנסה למאגר. בדיקה שיטתית ועבודת השלמה התבצעו גם בקטעים מתוך אוסף טיילור–שכטר שבקיימברידג' לצורך איתור קטעי פיוט שעד כה נעלמו מעיני החוקרים. במהלך השנה נבדקו אלפי קטעים מן האוסף, וחלק ניכר ממנו כבר הוכנס למאגר. בפיוטים שנמצאו יש קטעים רבים מפרי עטו של יוני, מהקדומים והחשובים שבפייטני ארץ ישראל, וכן שיר לא ידוע של ר' יהודה הלוי, וכמובן "מציאות" רבות המשלימות את המאגר.

קטע מהפיוט המפורסם "היום תאמצנו" לברכת השלום בחגים ותחילת נוסח הקבע שאחריו: "כהיום הזה תביאנו ששים ושמיחים [בבניין שלם]". הקטע הוא מסדרת הנוספות שבאוסף טיילור-שכטר שבקיימברידג', אשר כל הכרכים של הפיוטים שבה קוטלגו בשנים האחרונות, ותוכנם הוכנס למאגר המפעל לחקר השירה והפיוט בגניזה. (Reproduced by the kind permission of the Syndics of Cambridge University Library T-S AS 116.256)

עבודתו של קדם גולדן בקטלוג אוסף פירקוביץ', הממומנת באמצעות מענק של הקרן הלאומית למדע שזכה בו ד"ר מתי הוס, נמשכה, ועד כה הוכנסו למאגר יותר מ-1,800 כותרים מן האוסף הזה.

לאחר שבשנת 2019 הועבר לספרייה הלאומית כל החומר שבמאגר, בעזרתו של ד"ר אבי שמידמן, הוא שולב לאחרונה באתר הספרייה, ועתה הוא נגיש לכל דורש וממשיך להתעדכן באלפי כותרים חדשים ובתיקונים לקיימים. למרות נגישותו של הקטלוג דרך אתר הספרייה התוכנה שבמפעל מאפשרת קבלת נתונים ברורים יותר, כולל נתונים מורכבים, וחוקרים מכל העולם המשיכו גם בתקופת הקורונה לפנות אליו ולהיעזר בו. החומר שבקטלוגים משמש זה שנים בסיס לרוב ספרי השירה והפיוט המתפרסמים בארץ ובעולם, והזיהויים החדשים שעלו בשנה האחרונה כבר סייעו לכמה חוקרים לשפר את מהדורות השירים שהם מכינים.

3.2 < מפעלים בתמיכת האקדמיה

המפעל המשותף עם MGH

בשנת 2001 החליטו האקדמיה וה-MGH (Monumenta Germaniae Historica) – המוסד האירופי הבכיר לפרסום מהדורות ביקורתיות של טקסטים מימי הביניים – על פרסום משותף של סדרת חיבורים עבריים שנכתבו באשכנז. היה בכך חידוש גמור: בפעם הראשונה נכללו מקורות עבריים באוסף המקורות ההיסטוריים לתולדותיה של ארץ אירופית. האקדמיה הקימה למפעל זה ועדת היגוי, ובראשה חבר האקדמיה פרופ' ב"ז קדר (לרשימת חברי הוועדה ראו להלן בפרק 11 "ועדות האקדמיה").

**MONUMENTA
GERMANIAE
HISTORICA**
GRUNDLAGEN
FORSCHUNG
MITTELALTER

בשני הכרכים הראשונים, שהופיעו בשנים 2005 ו-2016, פורסמו הכרונות העבריות שמתארות את הפרעות ביהודי גרמניה בשלב הפתיחה של מסע הצלב הראשון (1096) והיצירות הליטורגיות שנכתבו בעקבות פרעות אלה. פרופ' אווה האוורקאמפ (Prof. Dr. Eva Haverkamp) מאוניברסיטת מינכן הכינה את הכרך הראשון, ופרופ' אברהם גרוס וד"ר פיטר ש' לנרד מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב ואברהם פרנקל הכינו את הכרך השני.

הכרך השלישי, ובו מהדורה ביקורתית של תקנות שו"ם שהוכנה בידי ד"ר ריינר יוסף ברצן (Dr. Rainer Josef Barzen) מאוניברסיטת מינסטר, ראה אור בדצמבר 2019. בשל היקפו הרב הוא מחזיק שני ספרים נפרדים.

כרכים נוספים מצויים בשלבי הכנה ומיועדים להופיע בשנים הקרובות.

3.3 < פורום צעירי מדעי הרוח והחברה

זה יותר מעשור שבחטיבה פועל פורום צעירים. בכל קבוצה בפורום משתתפים חוקרות וחוקרים צעירים ומצטיינים הנבחרים על ידי ועדה מטעם החטיבה, על פי קריטריונים של מצוינות וכישורים אקדמיים. בראש כל קבוצה עומדים חבר או חברת אקדמיה. הפורום דן בנושאים שונים.

בנובמבר 2019 החלה לפעול קבוצה חדשה של פורום הצעירים של האקדמיה בראשות חבר האקדמיה פרופ' ישראל ברטל. פעילותו העכשווית של הפורום, שנולד בעקבות פרסומו של דוח ועדת האקדמיה לבדיקת מצב מחקר השואה והוראתה באוניברסיטאות המחקר ובמכללות בישראל, מתמקדת בנושא "גזענות, אנטישמיות, רצח עם: השואה בהקשריה ההיסטוריים, האידאולוגיים והתרבותיים". ההרצאות הנישאות בו מציגות היבטים בין-תחומיים (בעיקר מדעי הרוח, מדעי

מפגש פורום צעירי מדעי הרוח והחברה בנושא "גזענות, אנטישמיות, רצח עם"

החברה ומשפטים) של המחקר ודרכים לפיענוח זיקות הגומלין בין מה שאירע למה שתועד, למה שזוכרים ולמה שיוצרים. במפגשים מתקיים שיח רב-תחומי מפרה המייצג מגמות שונות וגישות מתודולוגיות אחדות המעצבות היום את המחקר בארץ ובעולם.

ואלה חברי פורום הצעירים לשנת תשפ"א:

ד"ר טוביאס אברכט-הרטמן, המחלקה לתקשורת ועיתונאות ופורום אירופה, האוניברסיטה העברית בירושלים
ד"ר יוליה אלעד-שטרנר, המחלקה למדעי המדינה, אוניברסיטת בר-אילן
ד"ר זיו בורר, הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת בר-אילן
ד"ר נח בנינגה, המרכז הבינלאומי לחקר האנטישמיות ע"ש וידאל ששון ומכון ריכרד קובנר להיסטוריה גרמנית, האוניברסיטה העברית בירושלים

ד"ר שמואל ברנאי, פורום אירופה, האוניברסיטה העברית בירושלים
 ד"ר יפעת גוטמן, המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
 ד"ר יהודית דורי-דסטון, הפקולטה למדעי הרוח, האוניברסיטה העברית בירושלים
 ד"ר בועז המאירי, התוכנית ליישוב סכסוכים וגישור, בית הספר ללימודי חברה ומדיניות, אוניברסיטת תל אביב
 ד"ר יצחק הרשקוביץ, המחלקה למחשבת ישראל, אוניברסיטת בר-אילן
 ד"ר אמיר טייכר, החוג להיסטוריה כללית, אוניברסיטת תל אביב
 ד"ר נורית נוביס-דויטש, החוג ללמידה, הוראה והדרכה, אוניברסיטת חיפה
 ד"ר סבטלנה נטקוביץ', החוג לתולדות ישראל, אוניברסיטת חיפה
 ד"ר רננה קידר, הפקולטה למשפטים ומדעי הרוח הדיגיטליים, האוניברסיטה העברית בירושלים
 פרופ' עמית שרירא, החוג המשולב למדעי החברה, אוניברסיטת בר-אילן
 ד"ר נועם תירוש, המחלקה לתקשורת, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

German-Israeli Frontiers of the Humanities – GISFOH < 3.4

הסכם שנחתם בשנת 2009 בין האקדמיה לקרן אלכסנדר פון הומבולדט הגרמנית (Alexander von Humboldt Foundation) הוביל לכינון סדרת כינוסים דו-לאומיים רב-תחומיים במדעי הרוח, שבהם משתתפים כחמישים חוקרים צעירים – ישראלים וגרמנים. בכל שנה נבחרים ארבעה חוקרים ישראלים וארבעה חוקרים גרמנים מארבעה תחומים שונים במדעי הרוח והחברה, ויחד הם מרכיבים את הוועדה המארגנת של הכינוס. הכינוס נערך בישראל ובגרמניה לסירוגין. מטרת הכינוס הן להפגיש חוקרים צעירים מצטיינים מתחומים שונים ולאגד אותם לחשיבה ולמחקר מעבר לגבולות תחום הדעת שלהם, לאפשר הפריה הדדית וליצור ערוץ לחילופי ידע אקדמי.

ההסכם שנחתם עם האקדמיה מצרף את ישראל למועדון מצומצם ומכובד של מדינות. עד היום חתמה הקרן הגרמנית על הסכמים דומים עם ארצות הברית (בתחומי מדעי הרוח, מדעי הטבע ולימודי ההנדסה), עם ברזיל (בתחומי המדע והטכנולוגיה), עם בריטניה, יפן וסין (בתחום מדעי הטבע), עם הודו (בתחום לימודי ההנדסה) ועם טורקיה (בתחום מדעי הרוח). את המיזם מרכזת מטעם האקדמיה חברת האקדמיה פרופ' מרגלית פינקלברג.

הכינוס השנים-עשר תוכנן להיערך בגרמניה בחודש נובמבר 2020, והוא נדחה בשל מגפת הקורונה לחודש נובמבר 2021. הכינוס יתמקד בנושא *Fluctuations in Stability: Confronting Uncertainties*. חברה הישראלים של הוועדה המארגנת הם ד"ר יונתן בר-יושפט (מוסיקולוגיה), ד"ר ליאורה דהן-כץ (משפטים), ד"ר מאוריסיו דימנט (לימודי אמריקה הלטינית) וד"ר מרב חקלאי (היסטוריה עתיקה).

קרן פון הומבולדט כוננה את תוכנית Connect, המאפשרת לחוקרים שהשתתפו בכינוסי GISFOH להגיש בקשות לתמיכה במיזמים משותפים ובשיתופי פעולה עם החוקרים שפגשו בכינוס. עד כה קיבלו תמיכה קרוב לחמישים מיזמים משותפים.

עיונים בתרגום
רב סעדיה גאון לת'
בראשית
כרך א: בראשית
הקדמה ולאמיתות הישראלית לסדר

יהושע בלאו
יחזקאל
עיונים בתרגום רב סעדיה גאון לתורה
כרך א: בראשית

שיבלי יוסף
רשומות בלשון
בעריכת ד"ר ברמז
THE BRYOPHYTE FLORA OF ISRAEL AND ADJACENT REGIONS

SPANISH and PORTUGUESE MANUSCRIPTS
IN THE BRYOPHYTE FLORA OF ISRAEL AND ADJACENT REGIONS

Distribution Atlas of Plants in the Flora Palaestina Area

BENJAMIN RICHLER | GUIDE TO HEBREW MANUSCRIPT COLLECTIONS

Albert Einstein
Memorial Lectures
Benjamin Z. Kedat

CHAIM WEIZMANN
SCIENTIST, STATESMAN, AND ARCHITECT OF SCIENCE POLICY
Edited by Benjamin Z. Kedat

יהושע בלאו

4 פעילות ההוצאה לאור

בשער פרק זה:
מספרי ההוצאה לאור של האקדמיה

4 פעילות ההוצאה לאור

חוק האקדמיה מונה עם מטרות האקדמיה ותפקידיה "לפרסם כתבים שיש בהם כדי לקדם את המדע". לשם כך פועלת באקדמיה בקביעות ועדת פרסומים, וההוצאה לאור עובדת על פי החלטות ועדת הפרסומים והנחיותיה (לרשימת חברי הוועדה ראו להלן בפרק 11 "ועדות האקדמיה"). בפרסומי האקדמיה פירות של תוכניות מחקר ומפעלים שהיא יזמה ואשר נועדו לשמש תשתית לפעילות מדעית, וכן חיבורים שהוצעו לאקדמיה ונמצאו מתאימים למדיניות הפרסום שלה. כמו כן יוצאים לאור קובצי מאמרים וחבורות הרצאות בעקבות הרצאות אורח, ימי עיון וסדנאות שנערכו באקדמיה או בחסותה. רוב הפרסומים בעברית הם מתחומי מדעי הרוח ויש להם זיקה אל מדעי היהדות, ואילו הפרסומים באנגלית ובשפות אחרות מקיפים את כל המדעים: מדעי הרוח והחברה ומדעי הטבע.

פרסומים רבים במדעי הרוח הם מהדורות מדעיות של מקורות ושל כתבי יד בתחומים כגון תולדות עם ישראל, תולדות המחשבה והדת היהודית, הגות ימי הביניים ולשונוות היהודים, ונודעת להם חשיבות בחקר התרבות למן העת העתיקה ועד לתקופה המודרנית.

בסדרות "דברי האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים" ו־Proceedings of the Israel Academy of Sciences and Humanities מתפרסמות הרצאות שנשאו מרצים אורחים באקדמיה.

בתחום מדעי הטבע פועלת ועדת הפאונה והפלורה של ארץ ישראל, ומטרתה לפרסם מונוגרפיות על קבוצות בעלי חיים וצמחים של ארץ ישראל ופרסומים נלווים בתחומי האקולוגיה ומגוון המינים (לרשימת חברי הוועדה ראו להלן בפרק 11 "ועדות האקדמיה"). החיבורים בסדרות Fauna ו־Flora Palaestina וכן הפרסומים הנלווים מובאים לדפוס ומופקים בהוצאה לאור של האקדמיה (לפרטים ראו לעיל בפרק 2 "פעילות החטיבה למדעי הטבע").

לעיתים האקדמיה מוציאה לאור פרסומים במשותף עם גופים אחרים.

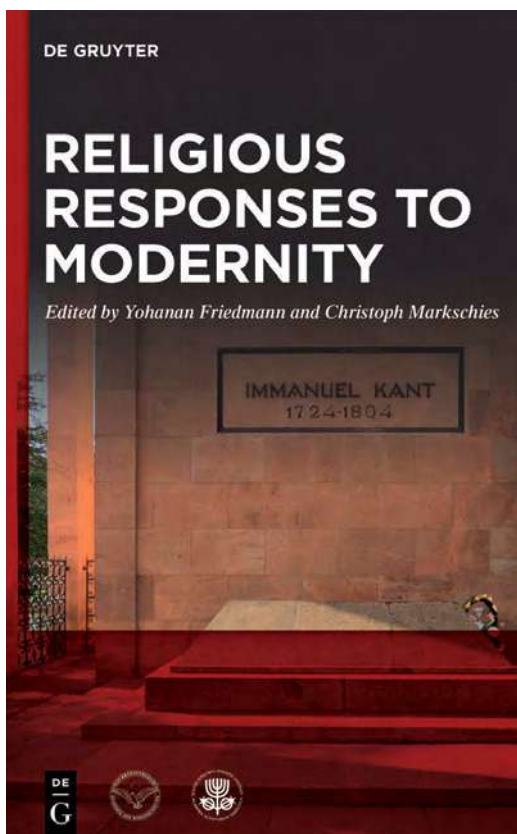
ההוצאה לאור מפיצה את פרסומיה באמצעות משלוח הודעות ועלונים בדואר האלקטרוני לרשימות תפוצה מיוחדות לפי נושאי הפרסומים. כמו כן היא נעזרת בשירותיהם של מפיצים מקצועיים.

ההוצאה לאור משתתפת בירידי ספרים המתקיימים בירושלים.

בחנות הספרים המקוונת הסתיימה קליטת הספרים וכעת כל ספרי ההוצאה לאור של האקדמיה שעותיקהם נמצאים במלאי ניתנים לרכישה מקוונת. לפי שעה החנות פעילה רק באתר בעברית, והוחל בעבודה על האתר באנגלית.

בטיפול של ההוצאה לאור בעת הכנת הדוח 7 ספרים בשלבים שונים של עריכה.

4.1 < פרסומים שראו אור בשנת הדוח

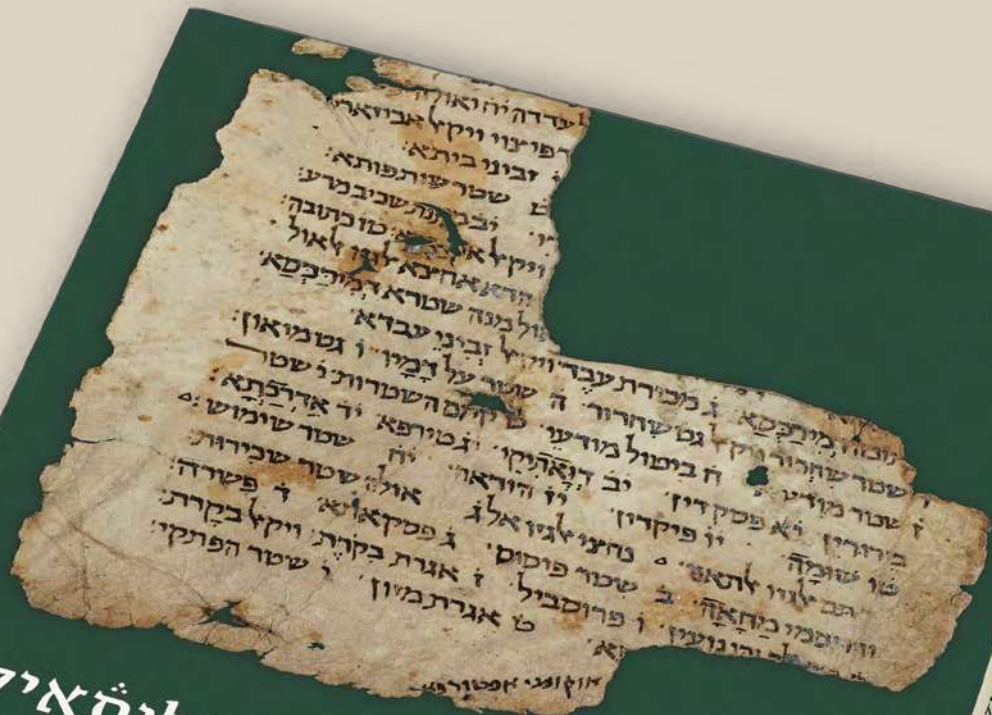
< מעולמה הרוחני של יהדות הבית השני: פרקי עיון במגילות מדבר יהודה ובספרים החיצונים, מאת יעקב ליכט, בעריכת נועם מזרחי

יצא לאור בהוצאת מוסד ביאליק • ירושלים והאקדמיה הלאומית הישראלית למדעים
תש"ף/2020; 274 עמודים, כריכה קשה

< כתאב אלשהאדאת ואלותאיק והוא ספר העדויות והשטרות לרב סעדיה גאון: מהדורה ביקורתית בצירוף מבוא, תרגום, חילופי נוסח והערות, מאת מנחם בן-ששון וירחמיאל ברודי
תשפ"א/2021; 312 עמודים, כריכת בד + עטיפה

< עיונים בערבית ובאסלאם: דברים שנאמרו ביום עיון לכבוד פרופסור יוחנן פרידמן בהגיעו לגבורות, בעריכת איתן קולברג ומיכל בירן
תשפ"א/2021; 190 עמודים, כריכת בד

< *Religious Responses to Modernity*, ed. Yohanan Friedmann and Christoph Marksches
בכרך מאמרים בעקבות כינוס שהיה באקדמיה. יצא לאור במשותף עם האקדמיה למדעים של ברלין-ברנדנבורג ועם הוצאת De Gruyter הגרמנית.
2021; 151 עמודים, כריכה קשה

כתאב אלשהאדאת ואלותאיק ספר העדויות והשטרות לרב סעדיה גאון

והוא

מהדורה ביקורתית בצירוף מבוא, תרגום, חילופי נוסח והערות
מאת

מנחם בן-ששון וירחמיאל ברודי

האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים

המחבר: רבינו סעדיה גאון
המבוא: מנחם בן-ששון
התרגום: מנחם בן-ששון
הערות: מנחם בן-ששון וירחמיאל ברודי

קשרים בין-לאומיים

5

בשער פרק זה:
לאקדמיה הסכמים עם יותר מ־40 מוסדות (ברובם אקדמיות למדעים)
ב־39 מדינות ברחבי העולם, והיא חברה בארגונים בין־לאומיים חשובים רבים.

5 קשרים בין-לאומיים

לאקדמיה הסכמי שיתוף פעולה מדעי עם אקדמיות לאומיות למדעים ברחבי העולם. במסגרת ההסכמים בין האקדמיות הלאומיות מתקיימים חילופי חוקרים בין המדינות וכינוסים דו-לאומיים ורב-לאומיים. האקדמיה גם חברה בארגוני מדע בין-לאומיים רבים, ונציגיה מייצגים את הקהילה המדעית הישראלית בארגונים אלו.

בשל מגפת הקורונה הועבר השנה חלק מהפעילות הבין-לאומית של האקדמיה לפעילות מקוונת, וחלק מהכינוסים נדחו לשנת 2021.

בחודש אפריל החלה סדרה בת ארבעה כינוסים דו-לאומיים מקוונים בנושא ננוטכנולוגיה, בשיתוף עם האקדמיה למדעים של סין ובהובלת חבר האקדמיה פרופ' איתמר וילנר.

מימין: טקס החתימה על ההסכם לשיתוף פעולה מדעי עם האקדמיה למדעים של אוזבקיסטן משמאל (מימין לשמאל): מנהלת האקדמיה גליה פינצי, חבר האקדמיה פרופ' יוחנן פרידמן, שגרירת אוזבקיסטן בישראל גב' פרוזה מחמודובה, נשיאת האקדמיה פרופ' נילי כהן, מנהלת היחידה לקשרים בין-לאומיים באקדמיה ג'ו כהן ומר סלחדין אריבחוודייב, קונסול אוזבקיסטן בישראל

בחודש מרס נחתם הסכם לשיתוף פעולה מדעי עם האקדמיה הלאומית למדעים של אוזבקיסטן. בטקס מקוון חתמו על ההסכם נשיאי האקדמיות פרופ' נילי כהן ופרופ' בז'וד יולדשב (Prof. Bekhzod Yuldashev), והשתתפו בו הנהגת האקדמיה האוזבקית וסגן נשיאת האקדמיה פרופ' דוד הראל. השתתפה בטקס גם שגרירת אוזבקיסטן בישראל גב' פרוזה מחמודובה (H.E. Ambassador Feruza Makhmudova), שיזמה את הקשר בין האקדמיות ואף ביקרה באקדמיה מוקדם יותר השנה.

פגישת ההיכרות עם נשיאי האקדמיות הברזילאיות למדעים וחבריהן בהשתתפות נשיאת האקדמיה פרופ' נילי כהן וחברי האקדמיה פרופ' סרג'יו הרט, פרופ' יוסף קפלן ופרופ' מוטי שגב

האקדמיה פעלה השנה למיסוד הקשרים הבין-לאומיים עם האקדמיות בברזיל, ובחודש מרס התקיימה פגישה מקוונת עם נשיא האקדמיה הברזילאית למדעי הרוח (Academia Brasileira de Letras) פרופ' מרקו לוצ'סי (Prof. Marco Lucchesi) ועם נשיא האקדמיה הברזילאית למדעים (Academia Brasileira de Ciências – ABC) פרופ' לואיז דוידוביץ' (Prof. Luiz Davidovich). מהאקדמיה הישראלית השתתפו בפגישה נשיאת האקדמיה פרופ' כהן, יו"ר החטיבה למדעי הרוח פרופ' סרג'יו הרט וחברי האקדמיה פרופ' יוסף קפלן ופרופ' מוטי שגב. בפגישה הוסכם להמשיך בקידום הקשרים בין האקדמיות ולתכנן כינוס משותף, בנושא קוונטום, בשנת 2022.

מימין לשמאל: מנהלת האקדמיה גליה פינצי, מנהלת המחלקה לקשרים בין-לאומיים באקדמיה ג'ו כהן, חבר האקדמיה פרופ' ישראל ברטל, שגרירת ליטא בישראל גב' לינה אנטנוויצ'ינה, נשיאת האקדמיה פרופ' נילי כהן, סגנית השגרירה גב' גיטה בלינסטרוביטה וח"כ אנדריי קוז'ינוב

בחודש פברואר הוחלט להאריך את ההסכם לשיתוף פעולה מדעי בין האקדמיה לאקדמיה למדעים של ליטא לשנתיים נוספות, וכי כינוס משותף יתוכנן לשנת 2023. נוסף על זה, ביקרה באקדמיה שגרירת ליטא בישראל הגב' לינה אנטנוויצ'ינה (H.E. Ambassador Lina Antanavičienė). השגרירה נפגשה עם נשיאת האקדמיה פרופ' כהן, עם חבר האקדמיה פרופ' ישראל ברטל ועם ראש קבוצת

הידידות הבין-פרלמנטרית של ישראל וליטא ח"כ אנדריי קוז'ינוב, אשר היה מעורב גם בקידום הקשרים בין האקדמיה לאקדמיה למדעים של אוזבקיסטן. בפגישה דנו בקידום שיתוף פעולה מדעי בין שתי המדינות.

נשיאת האקדמיה פרופ' כהן ולשעבר הנשיאה פרופ' רות ארנון השתתפו בחודש נובמבר באירוע מקוון של פורום בריטניה-ישראל שיזמו מחלקת המדע והחדשנות בשגרירות בריטניה והמועצה הבריטית בישראל, בנושא העצמת המצוינות המדעית של נשים בישראל. בחודש ספטמבר השתתף סגן נשיאת האקדמיה פרופ' דוד הראל בחבר דיון (פאנל) מקוון באירוע EuroScience Open Forum (ESOF) בטריאסטה שבאיטליה, שעסק בהגירה של חוקרים מצטיינים ובניידות מדעית בין-לאומית נוכח מגפת הקורונה.

בשל משבר הקורונה נקבעו מועדים חדשים לכינוסים דו-לאומיים שתוכננו לשנה החולפת, ובהם כינוסים עם האקדמיה הלאומית למדעים של ארצות הברית (NAS), עם האקדמיה הלאומית הגרמנית למדעים – לאופולדינה ועם האקדמיה הצ'כית למדעים. כמו כן לא התקיימו השנה בתמיכת האקדמיה ביקורי חוקרים מישראל בחו"ל וביקורי חוקרים זרים בישראל.

קשרי מדע עם מדינות ועם אקדמיות למדעים

השנה המצוינת היא שנת חתימת הסכם שיתוף הפעולה המדעי

אזרבייג'ן, 1994 (חידוש ההסכם ב-2015)
Azerbaijan National Academy of Sciences

אוזבקיסטן, 1999 (חידוש ההסכם ב-2021)
Academy of Sciences – Republic of Uzbekistan

איטליה, 2001 (חידוש ההסכם ב-2005)
Accademia Nazionale dei Lincei

אוסטריה, 1993
Austrian Academy of Sciences

אלבניה, 2004
Academy of Sciences of Albania

אוסטרליה, 1998
Australian Academy of Science

אסטוניה, 1995
Estonian Academy of Sciences

אוקראינה, 1993
National Academy of Sciences of Ukraine

גאנה, 1965

Ghana Academy of Arts and Sciences
(Ghana Academy of Sciences)

ארגנטינה, 2012

National Academy of Exact, Physical and
Natural Sciences

גרמניה

2013

Leopoldina – National Academy of Sciences

2009

Alexander von Humboldt Foundation

2000

Berlin-Brandenburg Academy
of Sciences and Humanities

2003

Heidelberg Academy of Sciences and Humanities

ארמניה, 1992

National Academy of Sciences of Armenia

ארצות הברית

2019

National Academy of Sciences

2017

New York Academy of Sciences

הודו, 1993 (חידוש ההסכם ב־2012)

Indian National Science Academy

בולגריה, 1995

Bulgarian Academy of Sciences

הולנד, 1990

Royal Netherlands Academy of Arts and Sciences

בריטניה, 1967 (חידוש ההסכם ב־2015 וב־2020)

Royal Society

הונגריה, 1990 (חידוש ההסכם ב־2007)

Hungarian Academy of Sciences

גאורגיה, 1992 (חידוש ההסכם ב־2014)

Georgian National Academy of Sciences

סין

1991

Chinese Academy of Sciences

2000

Chinese Academy of Social Sciences

סינגפור, 2016

Singapore National Academy of Sciences

סלובניה, 1996

Slovenian Academy of Sciences and Arts

סלובקיה, 1995 (חידוש ההסכם ב־2008)

Slovak Academy of Sciences

פולין, 1990 (חידוש ההסכם ב־2008)

Polish Academy of Sciences

צ'כיה, 1991 (חידוש ההסכם ב־1999 וב־2018)

Czech Academy of Sciences

טג'יקיסטן, 1994

Academy of Sciences – Republic of Tajikistan

טורקיה, 2002

Turkish Academy of Sciences

טייוואן, 1994

Academia Sinica

יוון, 2015

Academy of Athens

יפן, 2013

Science Council of Japan

לטווייה, 1999

Latvian Academy of Sciences

ליטא, 2016 (חידוש ההסכם ב־2021)

Lithuanian Academy of Sciences

רוסיה, 1990 (חידוש ההסכם ב־1995)

Russian Academy of Sciences

צרפת, 1989

Institut de France – Académie des sciences

שוודיה, 1974

Royal Swedish Academy of Sciences

קוריאה הדרומית, 1990 (חידוש ההסכם ב־2000 וב־2019)

Korean Academy of Science and Technology

תאילנד, 1992

National Research Council of Thailand

קנדה, 2012

The Royal Society of Canada

רומניה, 1991 (חידוש ההסכם ב־2019)

Romanian Academy

5.1 < המרכז האקדמי הישראלי בקהיר

המרכז האקדמי הישראלי בקהיר הוקם בשנת 1982 על ידי האקדמיה ביוזמת המוסדות להשכלה גבוהה והחברה המזרחית הישראלית. הקמת המרכז באה בעקבות הסכם התרבות בין ישראל למצרים ממרס 1979. האקדמיה מפעילה את המרכז במימון ות"ת. מאוקטובר 2006 מנהל את המרכז פרופ' גבריאל מ' רוזנבאום, שתחומי התמחותו הם הלשון, הספרות

והתרבות של מצרים המודרנית.

משימתו ההיסטורית העיקרית של המרכז האקדמי בקהיר היא להדק את הקשרים בין האוניברסיטאות שבמצרים לאלה שב ישראל ובין החוקרים משתי המדינות, לסייע להם להשיג חומר מספריות ומארכיונים בנושאי מחקרם ולטפח מחקרים משותפים.

מספר המבקרים המקומיים במרכז ידע תנודות עם השנים, ותמיד הושפע ממצב היחסים בין ישראל למצרים ולשכנותיה האחרות וכן מאירועים פוליטיים אחרים במזרח התיכון. בשנה האחרונה, בשל מגפת הקורונה, נסגר המרכז לסירוגין, או פעל במתכונת מצומצמת, כמו מוסדות מקבילים אחרים בקהיר. המרכז מפעיל ספרייה בעלת קטלוג מקוון, לשירותם של חוקרים וסטודנטים, ומאפשר הזמנת חומר עיוני מישראל. האתר נמצא בכתובת: <http://cairo.co.il>.

5.2 < קשרים עם מוסדות בין-לאומיים

האקדמיה מייצגת את ישראל בארגוני-מדעיים בין-לאומיים, כגון המועצה הבין-לאומית למדע (International Science Council – ISC), ובאמצעות נציגיה היא מייצגת את ישראל בוועדות תחומיות באיגודי המדע השונים של ארגוני המדע הבין-לאומיים ומשלמת את דמי החבר שלהן.

המועצה הבין-לאומית למדע

(International Science Council – ISC)

המועצה הבין-לאומית למדע (ISC) היא ארגון לא-ממשלתי כלל-עולמי שחברים בו 40 איגודים מדעיים בין-לאומיים ויותר מ-140 ארגונים מדעיים לאומיים ואזוריים, כולל אקדמיות ומועצות מחקר. ה-ISC קם בשנת 2018 מתוך מיזוג של המועצה הבין-לאומית למדע (ICSU) עם המועצה הבין-לאומית למדעי החברה (ISSC).

International
Science Council

מדענים ישראלים מכהנים ב-ISC בתפקידים בכירים בכמה איגודים. נשיאת האקדמיה מייצגת את האקדמיה בכינוסי המועצה הכללית של ה-ISC וממנה נציגים לוועדות ולאיגודים הבין-לאומיים המסונפים ל-ISC

כאשר יש עניין בדבר מבחינת קידום המדע בישראל. הנציג מדווח לארגונים אלו על הנעשה בישראל ומעדכן את המדענים בישראל בכל הנוגע לתוכניות בין-לאומיות בתחומי מחקרם. האקדמיה תומכת בתשלום דמי החבר השנתיים הישראליים באיגודים הבין-לאומיים של ISC. האקדמיה משתתפת גם במימון ההוצאות הכרוכות בהשתתפות נציגים מטעמה בכינוסי האיגודים הבין-לאומיים.

איגודים מדעיים בין-לאומיים המסונפים ל-ISC והנציגים של ישראל בהם

שם הארגון	הנציג
IAU	האיגוד הבין-לאומי לאסטרונומיה
IBRO	האיגוד הבין-לאומי לחקר המוח
IGU	האיגוד הבין-לאומי לגאוגרפיה
IMU	האיגוד הבין-לאומי למתמטיקה
IUBS	האיגוד הבין-לאומי למדעים ביולוגיים
IUCr	האיגוד הבין-לאומי לקריסטלוגרפיה
IUGG	האיגוד הבין-לאומי לגאודזיה ולגאופיזיקה
IUGS	האיגוד הבין-לאומי למדעי הגאולוגיה
IUHPST	האיגוד הבין-לאומי להיסטוריה ולפילוסופיה של המדע
IUIS	האיגוד הבין-לאומי לאימונולוגיה
IUMS	האיגוד הבין-לאומי למיקרוביולוגיה
IUNS	האיגוד הבין-לאומי למדעי התזונה
IUPAB	האיגוד הבין-לאומי לביופיזיקה טהורה ושימושית
IUPAC	האיגוד הבין-לאומי לכימיה טהורה ושימושית
IUPAP	האיגוד הבין-לאומי לפיזיקה טהורה ושימושית
IUPhar	האיגוד הבין-לאומי לפרמקולוגיה בסיסית וקלינית
IUPS	האיגוד הבין-לאומי למדעים פיזיולוגיים
IUTAM	האיגוד הבין-לאומי למכניקה תאורטית ושימושית
URSI	האיגוד הבין-לאומי למדעי הרדיו

ועדות בין-תחומיות והנציגים של ישראל בהן

שם הוועדה	הנציג
CODATA	הוועדה לנתונים מדעיים וטכנולוגיים
COSPAR	פרופ' ניב אחיטוב
INQUA	פרופ' מוריס פודולק
SCOPE	הוועדה הבין-לאומית לחקר הרביעון
SCOR	חבר האקדמיה הצעירה פרופ' איתי הלוי
SCOSTEP	פרופ' תמר דיין
	הוועדה המדעית לבעיות איכות הסביבה
	חבר האקדמיה הלאומית פרופ' דניאל ויס
	פרופ' קולין פרייס
	הוועדה המדעית הבין-לאומית לחקר האינטראקציה הפיזיקלית של השמש עם הארץ

מדענים ישראלים נושאי תפקידים בכירים בארגונים המשוייכים ל-ISC או בארגוני מדע בין-לאומיים

שם הארגון	הנציג	תפקיד
CODATA	הוועדה לנתונים מדעיים וטכנולוגיים	פרופ' ניב אחיטוב
IUMS	האיגוד הבין-לאומי למיקרוביולוגיה	חבר מועצה
IUPAC	האיגוד הבין-לאומי לכימיה טהורה ושימושית	פרופ' אליאורה רון
IUPhar	האיגוד הבין-לאומי לפרמקולוגיה בסיסית וקלינית	פרופ' אהוד קינן
IUTAM	האיגוד הבין-לאומי למכניקה תאורטית ושימושית	פרופ' פרנצ'סקה לוי-שפר
		חברה בוועד המנהל, נשיאת המשנה של הארגון ומייסדת ויו"ר תחום האימונופרמקולוגיה
		חברת ועדת הכינוסים

כל האקדמיות האירופיות

(All European Academies – ALLEA)

ארגון זה, שנוסד בשנת 1994, משמש גוף מקשר ומתאם בין האקדמיות. האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים פועלת בו במעמד של חברה מייסדת. לשעבר נשיא האקדמיה פרופ' מנחם יערי נבחר להנהלת הארגון לשנים 2012–2014, ולאחריו, משנת 2015, הייתה נשיאת האקדמיה דאז פרופ' רות ארנון חברה בוועד המנהל של הארגון. כיום פרופ' ארנון ונשיאת האקדמיה פרופ' נילי כהן מייצגות יחד את האקדמיה בישיבות המועצה הכלליות של הארגון.

איגוד האקדמיות הבין-לאומי**(Union Académique Internationale – UAI)**

תפקידו של האיגוד לקדם שיתוף פעולה בין-לאומי בתחומי מחקר במדעי הרוח והחברה. חברות בו יותר משלושים מדינות. השנה סיימה את תפקידה חברת האקדמיה פרופ' מרגלית פינקלברג, שייצגה את ישראל באיגוד, והחל ממרס 2021 משמשת בתפקיד חברת האקדמיה פרופ' בילי מלמן. בתוקף היותו לשעבר נשיא האיגוד השתתף חבר האקדמיה פרופ' שאול שקד בישיבות הוועד המנהל ובמועצות הכלליות של הארגון בפריז בשנים 2019 ו-2020.

רשת האקדמיות הבין-לאומיות**(InterAcademy Partnership – IAP)**

הארגון משמש רשת לא פורמלית של אקדמיות לאומיות ועושה להגברת מודעותו של הציבור לענייני מדע. בשנת 2020 מונתה חברת האקדמיה פרופ' יונינה אלדר לתפקיד יו"ר (משותף) לפאנל מומחים בין-לאומי המייעץ בנושא מגפת הקורונה שהקימה הרשת, וחבר האקדמיה פרופ' איל בנבנישתי מונה להיות חבר בפאנל המייעץ.

אקדמיה אירופית**(Academia Europaea)**

ארגון הפועל כאקדמיה כלל-אירופית ועם חבריו נמנים 24 מחברי האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים. נשיאת האקדמיה פרופ' נילי כהן השתתפה בכינוס של אקדמיה אירופית אשר התקיים בברצלונה שבספרד בחודש אוקטובר 2019.

הפורום האסטרטגי האירופי לתשתיות מחקר**(European Strategy Forum on Research Infrastructures – ESFRI)**

ה-ESFRI הוא גוף עצמאי העוסק בייעוץ ובהתוויית אסטרטגיה בנושאי תשתיות מדע אירופיות, ולאחרונה גם בהערכת ביצועים ואיתנות של תשתיות מדע קיימות. חברים בו, בזכויות שוות, נציגי מדינות האיחוד האירופי, נציבות האיחוד והמדינות הנלוות, כולל ישראל. ה"מוצר" העיקרי, אך לא בלעדי, של ה-ESFRI הוא "מפת דרכים" לתשתיות מדע אירופיות, המתפרסמת אחת לשלוש שנים. להחלטותיו ולהערכותיו של ה-ESFRI משקל רב בהתוויית מדיניות המדע של האיחוד האירופי ושל מדינות רבות. ה-ESFRI עוסק לא רק בתשתיות פיזיות של "מדע גדול" כגון מאיצים וטלסקופים גדולים, אלא גם בתשתיות כגון מאגרי מידע ואוספים ובקבוצות מחקר בין-לאומיות ממוקדות-נושא, כגון השואה, אקולוגיה, מזון ועוד.

פרופ' משה דויטש הוא נציג ישראל ב־ESFRI. הפעילות השנה התמקדה בהשלמת נוהלי ההערכה לתשתיות מדע מרכזיות של ה־EU, בקידום מיזם הענק EOSC (European Open Science Cloud), שבהנהלתו יושב גם יו"ר ESFRI, ובסיוע לפיתוח חזון ERA (European Research Area) החדש שמובילה נציבות האיחוד האירופי.

התאחדות האקדמיות והחברות המדעיות באסיה

(Association of Academies and Societies of Sciences in Asia – AASSA)

ישראל נמנית עם מייסדי התאחדות האקדמיות והחברות המדעיות באסיה, המשמשת גוף מקשר ומתאם בין האקדמיות ביבשת זו. לשעבר נשיאת האקדמיה פרופ' רות ארנון כיהנה בעבר כנשיאת הארגון.

רשת האקדמיות של אירופה והים התיכון

(European Mediterranean Academies Network [EMAN] – Inter-Academic Group for Development)

הרשת הוקמה ביוזמת האקדמיה הצרפתית למדעים, והאקדמיה הישראלית הצטרפה כחברה מייסדת. EMAN עוסקת בקידום שיתוף פעולה מדעי ואקדמי בין אירופה לבין מדינות ים־תיכוניות. חבר האקדמיה פרופ' יוחנן פרידמן מייצג את האקדמיה במועצה הכללית של הרשת, וב־2016 הוא נבחר לסגן נשיא הארגון. פרופ' פרידמן הוביל מיזם אשר מטרתו לקטלג ספרות עברית שתורגמה לערבית וספרות ערבית שתורגמה לעברית.

מלגות ומענקים

6

בשער פרק זה:
כתובת יוונית בכתב שומרוני שנמצאה בבית כנסת בבית שאן.
הכתובת מוצגת בבית האקדמיה בהשאלה מרשות העתיקות.

6 < מלגות ומענקים

6.1 < תוכנית מלגות אדמס

תוכנית מלגות אדמס היא מפעל משותף לאקדמיה ולמרסל אדמס ז"ל מקנדה. מרסל אדמס, שנפטר בחודש אוגוסט האחרון עם הגיעו לגיל 100, ייסד את התוכנית בשנת 2005. המלגות מיועדות לתלמידי מחקר במדעי הטבע,

ADAMS
מלגות אדמס Fellowships

במדעי החיים, במתמטיקה, במדעי המחשב ובהנדסה. עד כה זכו במלגות 149 חוקרים ישראלים צעירים ומבטיחים – 106 גברים ו-43 נשים. המלגות מוענקות מדי שנה לתלמידי מחקר מובחרים למן השנה השנייה ללימודיהם לתואר דוקטור ולתקופה של שלוש עד ארבע שנים אקדמיות רצופות. את המועמדים למלגה מציעים המוסדות האקדמיים מקרב תלמידיהם, והמלגאים זכאים לפטור מלא משכר הלימוד.

משנת 2018/19 סכום המלגה הוא 100,000 ש"ח לשנה. נוסף על זה, כל מלגאי זכאי ל-3,000 דולר לשנה לצורך השתתפות פעילה בכינוסים מדעיים ובסדנאות לימודים בחו"ל ולצורך שיתוף פעולה מדעי או לנסיעה לראיונות למשרת בתר-דוקטורט בחו"ל. בראש ועדת ההיגוי והשיפוט של תוכנית המלגות עומד חבר האקדמיה פרופ' משה אורן (לרשימת חברי הוועדה ראו להלן בפרק 11 "ועדות האקדמיה").

מלגאי אדמס בסיור בעכו, ספטמבר 2020

תהליך הסינון הקפדני שנוקטות האוניברסיטאות וועדת האקדמיה מבטיח כי מקבלי המלגות הם המובילים בתחום מחקרם בישראל. למלגאים הישגים מרשימים – הם מתקבלים להשתלמויות בתר-דוקטורט במוסדות הנבחרים בחו"ל, מבוקשים כחברי סגל צעירים באוניברסיטאות בארץ ובעולם, ומחקריהם מתפרסמים בכתבי עת יוקרתיים.

לחיזוק הקשר בין מלגאי אדמס בעבר לאלה שבהווה ולגיבוש קהילה מדעית צעירה בישראל האקדמיה יוזמת פעילויות שונות, ובהן סדנאות, סיורים לימודיים, הרצאות אורח של מדענים ידועי שם, כינוס שנתי וסמינר שנתי. הפעילויות מתקיימות לרוב בבית האקדמיה, ובהן נפגשים מלגאי כל המחזורים. בחודש

מלגאי אדמס בסדנה לתקשורת מדע

ינואר השתתפו מלגאי אדמס בסדנאות לתקשורת המדע שנועדו להקנות להם כלים להצגה מקוונת של מחקריהם בכינוסים בין-לאומיים ובראיונות עבודה.

סמינר אדמס וטקס הענקת המלגות לשנת תשפ"א נדחו בשל מגבלות הקורונה, והם עתידים להתקיים בסתיו בעת הענקת המלגות לשנת תשפ"ב.

אלה שבעת תלמידי המחקר שזכו במלגות אדמס לשנת תשפ"ב:

יהונתן חמו | מכון ויצמן למדע

כימיה אורגנית

נוי ברכה-נחמד |

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

כימיה

אפרת פחימה |

האוניברסיטה העברית בירושלים

כימיה

נועם הראל | אוניברסיטת תל אביב

מיקרוביולוגיה מולקולרית וביוטכנולוגיה

איל וייס | אוניברסיטת בר-אילן

גנטיקה מולקולרית וביוכימיה

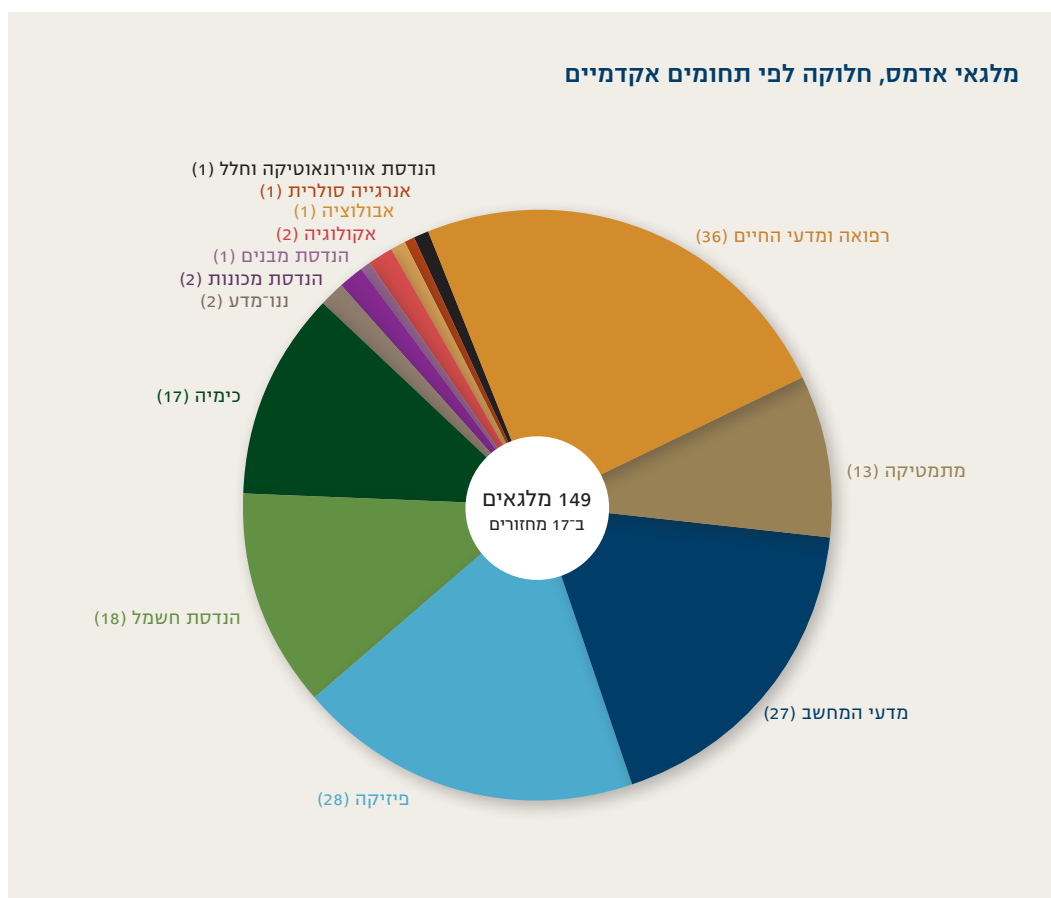
ענבל ויסבורד | הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל

הנדסה כימית

יואב זגדון | אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

פיזיקה

לפרטים נוספים ראו באתר תוכנית מלגות אדמס: www.adams.academy.ac.il

6.2 < תוכנית מלגות רות ארנון

הכשרת בתר־דוקטורט בחו"ל לבוגרות תוכנית מלגות אדם

פרופ' רות ארנון, לשעבר נשיאת האקדמיה ולשעבר יו"ר הוועדה לקידום וייצוג נשים במוסדות להשכלה גבוהה, הקימה בשנת 2016 קרן תמיכה שמטרתה לעודד חוקרות מצטיינות בוגרות תוכנית מלגות אדם לצאת להשתלמות בתר־דוקטורט בחו"ל. בכל שנה תוכלנה בוגרות התוכנית לזכות במלגה בסך 20,000 דולר. את הזכות בוחרת ועדת מלגות אדם לפי הצטיינות במחקר.

בחודש מרס נבחרו שתי זוכות לשנת הלימודים תשפ"ב, והן תחלוקנה את המלגה:

- < **אנאל בן־אשר** – השתלמות בתר־דוקטורט בכימיה באוניברסיטה האוטונומית של מדריד, בספרד
- < **יעל קורם כהנים** – השתלמות בתר־דוקטורט במדעי החיים באוניברסיטת UCSF בקליפורניה שבארצות הברית

6.3 < תוכנית מלגות ההצטיינות של המועצה להשכלה גבוהה והאקדמיה הלאומית הישראלית למדעים לחוקרי בתר־דוקטורט מחו"ל

בשנת 2018 ייסדה האקדמיה תוכנית יוקרתית להבאת בתר־דוקטורנטים מצטיינים מרחבי העולם לישראל. הטעם לכך הוא מספרם הקטן של בתר־דוקטורנטים במעבדות המחקר בארץ, בעיקר במדעים ובהנדסה. מטרות התוכנית הן למשוך חוקרים צעירים מצטיינים מרחבי העולם לבוא לישראל, להשתלב במעבדות המחקר שבה ולשמש מנוף לשיתופי פעולה בין־לאומיים; לחזק את המעבדות המובילות בישראל באמצעות חוקרים מצטיינים; לטוות קשרים מקצועיים ואישיים עם מדענים מצטיינים בתחילת דרכם בשאיפה שהם יובילו לשיתופי פעולה מחקרניים בעתיד.

את הזוכים במלגות בוחרת ועדת שיפוט בראשות חבר האקדמיה פרופ' מוטי שגב, שחברים בה חברי אקדמיה וחברי סגל מקשת רחבה של תחומים אקדמיים במדעי הטבע ממגוון האוניברסיטאות בישראל וכן מדען בולט מחו"ל (לרשימת חברי הוועדה ראו להלן בפרק 11 "ועדות האקדמיה"). הזוכים משתתפים בפגישה שנתית ובפעילויות שמארגנת האקדמיה.

השנה הורחבה התוכנית בזכות שותפות חדשה בין האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים ובין המועצה להשכלה גבוהה (מל"ג), והוענקו 17 מלגות בכל תחומי הדעת, ובכללם תחומי מדעי הרוח והחברה. ארבע־עשרה מלגות הוענקו במדעי הטבע, בטכנולוגיה, בהנדסה ובמתמטיקה (STEM) ושלוש מלגות במדעי הרוח והחברה. המלגות הן לתקופה של שנתיים וסכום כל מלגה הוא 160,000 ש"ח לשנה. האקדמיה והמל"ג נותנות מחצית מהסכום במדעים המדויקים (STEM) ושלושה רבעים מן הסכום במדעי הרוח והחברה, ואת השאר המלגאי מקבל מהאוניברסיטה המארחת כסכום תואם.

אלה המלגאים לשנת תשפ"ב:

< **Dr. Chandrima Banerjee** מהודו – משתלמת בפיזיקה, אצל פרופ' אורן כהן, בטכניון – מכון טכנולוגי לישראל

< **Dr. Prasanta Bera** מהודו – משתלם באסטרופיזיקה, אצל פרופ' יונתן גרנות, באוניברסיטה הפתוחה

< **Dr. Stotra Chakrabarti** מהודו – משתלם במדעי החיים, אצל ד"ר עמיעל אילני, באוניברסיטת בראַילן

< **Dr. Christian Coester** מגרמניה – משתלם במדעי המחשב, אצל פרופ' ניב בוכבינד, באוניברסיטת תל אביב

< **Dr. Sasha Rachel Goldstein-Sabbah** מארצות הברית וצרפת – משתלמת בהיסטוריה יהודית, אצל

ד"ר אביעד מורנו, באוניברסיטת בן־גוריון בנגב

< **Dr. Jens Tassilo Gruen** מגרמניה – משתלם בפיזיקה כימית וביולוגיה, אצל פרופ' לוצ'יו פרידמן,

במכון ויצמן למדע

< **Dr. Jens Hoer** מגרמניה – משתלם בגנטיקה מולקולרית, אצל פרופ' רותם שורק, במכון ויצמן למדע

< **Dr. Johannes Knaute** מגרמניה – משתלם בפיזיקה, אצל ד"ר ארז זהר, באוניברסיטה העברית

בירושלים

- < **Dr. Siddarth Kulkarni** מהודו – משתלם בביוכימיה, אצל ד"ר אפרת גביש-רגב, באוניברסיטה העברית בירושלים
- < **Dr. Ayan Marty** מהודו – משתלם במדע החומרים, אצל ד"ר מיכל לסקס, במכון ויצמן למדע
- < **Dr. Prema Nadathur** מארצות הברית – משתלמת בבלשנות, אצל ד"ר אליצור בראש-סיגל, באוניברסיטה העברית בירושלים
- < **Dr. Fernando Feitosa Ribeiro** מקנדה – משתלם במדע המדינה, אצל ד"ר ג'ניפר אוסטר, באוניברסיטת בן-גוריון בנגב
- < **Dr. Rishu Kumar Sing** מהודו – משתלם בפיזיקה, אצל ד"ר סטאס בורוב, באוניברסיטת בראיילן
- < **Dr. Thierry Kilian Slot** מהולנד – משתלם בכימיה, אצל ד"ר דוד אייזנברג, בטכניון – מכון טכנולוגי לישראל
- < **Dr. Caner Unal** מטורקיה – משתלם בקוסמולוגיה, אצל ד"ר אלי קובץ, באוניברסיטת בן-גוריון בנגב
- < **Dr. Juan Pablo Unfried** מקוסטה ריקה – משתלם ברגולציה ביולוגית, אצל פרופ' איגור אוליצקי, במכון ויצמן למדע
- < **Dr. Navneet Chandra Verma** מהודו – משתלם בהנדסה בירופואית, אצל פרופ' עמית מלר, בטכניון – מכון טכנולוגי לישראל

6.4 < תוכנית למלגות חירום לישראלים להשתלמות בתר-דוקטורט בארץ בעקבות מגפת הקורונה

המשבר שגרמה מגפת הקורונה הערים קשיים רבים בפני המדע בכלל ובפני חוקרים צעירים בפרט. בשל חשיבותן של השתלמויות בתר-דוקטורט לקידום המחקר המדעי, ומאחר שחוקרים רבים לא יכלו לממש את השתלמותם המתוכננת בחו"ל או להשלימה, החליטה האקדמיה להקים תוכנית חירום מיידית. במסגרת התוכנית הוענקו עשר מלגות לחוקרים ישראלים מצטיינים מכל תחומי הידע להשתלמות בתר-דוקטורט באוניברסיטאות המחקר בארץ – כל מלגה לתקופה של שנתיים. סכום כל מלגה הוא 150,000 ש"ח לשנה.

זוכי מלגות החירום להשתלמות בתר-דוקטורט של ישראלים בארץ לשנת תשפ"א:

- < **ד"ר זהר ארנון**, ביוטכנולוגיה, אוניברסיטת תל אביב, בהנחיית פרופ' ליהי אדלר-אברמוביץ
- < **ד"ר צילה אשל**, ארכאולוגיה, אוניברסיטת אריאל בשומרון, בהנחיית ד"ר עדי אליהו בהר
- < **ד"ר אורית ברחני**, מדעי החיים, האוניברסיטה העברית בירושלים, בהנחיית פרופ' עופר מנדלבוים
- < **ד"ר אליאן הדס-ירדני**, מדעי החיים, מכון ויצמן למדע, בהנחיית ד"ר מורן שלו בן-עמי
- < **ד"ר שיר הכולד-ליבר**, פיזיקה/הנדסה, אוניברסיטת בראיילן, בהנחיית פרופ' רחלה פופובצר
- < **ד"ר אורי כץ**, משפטים, האוניברסיטה העברית בירושלים, בהנחיית פרופ' אילנה ריטוב ופרופ' דורון טייכמן
- < **ד"ר תום לוי**, מדעי החיים, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, בהנחיית פרופ' אמיר שגיא
- < **ד"ר מאור פריד**, הנדסת מכונות, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל, בהנחיית פרופ' אולג גנדלמן
- < **ד"ר הדס שליט-פלג**, כימיה, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, בהנחיית פרופ' ענת מילוא
- < **ד"ר נתנאל שפיגל**, כימיה, אוניברסיטת בראיילן, בהנחיית פרופ' דורון אורבך

6.5 < פרסי בלווטניק למדענים צעירים מצטיינים במדעי הטבע וההנדסה

תוכנית פרסי בלווטניק למדענים צעירים הושקה בשנת 2018 באקדמיה בשיתוף עם האקדמיה למדעים של ניו יורק ועם קרן משפחת בלווטניק. פרסי בלווטניק ניתנים למדענים צעירים מצטיינים בתחילת דרכם העצמאית במחקר. הפרסים מוענקים מדי שנה לשלושה חוקרים צעירים ומבטיחים באוניברסיטאות ישראליות בשלושה תחומים – מדעי החיים, מדעי הפיזיקה וההנדסה וכימיה – לציון הישגים יוצאי דופן ולעידוד מצוינות, מקוריות וחדשנות. סכום הפרס הוא 100,000 דולר במענק לא מוגבל – אחד הפרסים הגדולים ביותר שנוסדו בשביל חוקרים בתחילת דרכם.

ועדת הפרס, המורכבת מחברי אקדמיה וממדענים ידועי שם, בחנה את המלצות האוניברסיטאות ובחרה את הזוכים.

הזוכים לשנת 2021:

< פרופ' יוסי יובל

הפקולטה למדעי החיים, אוניברסיטת תל אביב

< פרופ' רפאל קליין

המרכז לעיצוב מולקולרי על שם הלן ומרטין קימל, מכון ויצמן למדע

< ד"ר עידו קמינר

הפקולטה להנדסת חשמל, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל

בראש הוועדות המדעיות עמדו השנה חברי האקדמיה פרופ' נעמה ברקאי, פרופ' דוד הראל ופרופ' יוסף קוסט. בראש המועצה המדעית המייעצת (Scientific Advisory Council) עומדים זוכה פרס נובל וחבר האקדמיה פרופ' אהרן צ'חנובר ונשיא ומנכ"ל האקדמיה למדעים של ניו יורק פרופ' ניקולס דירקס (Prof. Nicholas Dirks). יו"ר החטיבה למדעי הטבע פרופ' ידן דודאי מלווה את התוכנית מקצועית ומופקד על הקשר עם האקדמיה למדעים של ניו יורק.

זוכי הפרס הצטרפו לקהילת חתני פרסי בלווטניק למדענים צעירים בארצות הברית ובבריטניה, המונה כיום יותר מ-300 זוכים. הם יוזמנו להשתתף בסימפוזיון המדע השנתי של בלווטניק, הנערך בניו יורק מדי קיץ, ובו מתכנסים חוקרים כדי להחליף רעיונות חדשים ולבנות שיתופי פעולה חוצי תחומי דעת.

6.6 < קרן בת־שבע דה רוטשילד

ומענקי השתלמות על שם אהרן ואפרים קציר

קרן בת־שבע דה רוטשילד לקידום המדע בישראל נוסדה כקרן פרטית שמורה, ובשנת 1993 העבירה הברונית דה רוטשילד את הקרן לאקדמיה. הקרן נועדה לקדם את המדע הבסיסי בישראל באמצעות תמיכה בכינוסים בין־לאומיים, בביקוריהם בארץ של מדענים בעלי שם מהעולם ובתמיכה בנסיעות לחו"ל של חוקרים ישראלים צעירים לצורך השתלמות. הקרן תומכת בפעילויות מדע על בסיס מצוינות מחקרית, בייחוד בנושאים חדשניים הראויים לקידום בארץ. את פעילותה המדעית של הקרן מכוון חבר יועצים המורכב מחברי אקדמיה וממדענים ישראלים מכמה תחומי דעת בראשותו של חבר האקדמיה פרופ' יוסי לוויה (לרשימת חברי חבר היועצים של הקרן ראו להלן בפרק 11 "ועדות האקדמיה").

מועד קיומן של חלק מהפעילויות שאישרה הקרן בשנת 2021 נדחה בגלל מגפת הקורונה.

תמיכת קרן בת־שבע דה רוטשילד לקידום המדע בישראל באה לידי ביטוי בדרכים אלה:

סמינרי בת־שבע דה רוטשילד

הקרן תומכת בסמינרים בין־מוסדיים המיועדים לפיתוח הידע בישראל בתחומים שבחזית המדע ולחילופי ידע ורעיונות. משום אופיים הבין־מוסדי של הסמינרים הקרן דורשת שהוועדה המארגנת של כל סמינר תורכב מאנשי מקצוע המייצגים שלושה לפחות ממוסדות המחקר העוסקים בתחום, וכי הסמינר יהיה פתוח למשתתפים מכל אוניברסיטאות המחקר ומכוני המחקר בארץ. משך סמינר הוא ארבעה-חמישה ימים, והוא נערך לרוב במקום מבודד, מחוץ לכותלי המוסדות האקדמיים ומחוץ לעיר. סך התמיכה בסמינר הוא עד 40,000 דולר.

לשנת 2021 אישרה קרן בת־שבע דה רוטשילד את התמיכה בסמינרים האלה:

< Bioderived Electronics 2021

ד"ר נדב אמדורסקי ופרופ' אורי פסקין מהטכניון – מכון טכנולוגי לישראל (יושבי ראש הוועדה המארגנת), פרופ' נורית אשכנזי מאוניברסיטת בן־גוריון בנגב, פרופ' דוד כהן ממכון ויצמן למדע, פרופ' יוסי פלטיאל מהאוניברסיטה העברית בירושלים

< Multisensory Integration in Action

פרופ' רועי מוקמל מאוניברסיטת תל אביב (יו"ר הוועדה המארגנת), פרופ' עופר דונחין מאוניברסיטת בן־גוריון בנגב, פרופ' פיראס מואסי מהטכניון – מכון טכנולוגי לישראל, פרופ' אילנה ניסקי מאוניברסיטת בן־גוריון בנגב, פרופ' יפעת פרוט מהאוניברסיטה העברית בירושלים, ד"ר ליאור שמואלוף מאוניברסיטת בן־גוריון בנגב

Polymers for Advanced Technologies <

פרופ' אברהם דומב מהאוניברסיטה העברית בירושלים (יו"ר הוועדה המארגנת).

חברי הוועדה המארגנת הישראלית: פרופ' מיטל זילברמן מאוניברסיטת תל אביב, פרופ' דניאל כהן מהאוניברסיטה העברית בירושלים, פרופ' בועז מזרחי מהטכניון – מכון טכנולוגי לישראל, ד"ר גיא מחרז ממינהל המחקר החקלאי – מכון וולקני, פרופ' שלמה מרגל מאוניברסיטת בר-אילן, ד"ר נאום נווה ממכללת שנקר – הנדסה, עיצוב ואמנות, פרופ' יוסף קוסט מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב, פרופ' יעקב קליין ממכון ויצמן למדע, פרופ' שמואל קניג ממכללת שנקר – הנדסה, עיצוב ואמנות

חברי הוועדה המארגנת הבין-לאומית: Prof. Luis Campos, Columbia University, USA; Prof. Yakai Feng, Tianjin University, China; Prof. Andreas Lendlein, Helmholtz-Zentrum Geesthacht Teltow, Germany; Prof. Uma Maheswari Krishnan, Universite De Bordeaux, India; Dr. Krzysztof Matyjaszewski, Carnegie Mellon University, USA; Prof. Stanislaw Slomkowski, Center of Molecular, Macromolecular Studies, Poland

Reptiles in Space and Time – Using Prehistoric and Historic Knowledge to Gauge <**Current and Future Global Trends of Reptilian Diversity and Conservation**

פרופ' שי מאירי מאוניברסיטת תל אביב, מוזיאון הטבע ע"ש שטיינהרדט (יו"ר הוועדה המארגנת), פרופ' ראובן ישורון מאוניברסיטת חיפה, ד"ר אורי רול מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב

סדנאות בת-שבע דה רוטשילד

סדנאות בת-שבע דה רוטשילד נועדו לקידום נושאי מחקר בין-תחומיים חדשניים באמצעות איחוד כוחות מחקריים מהאוניברסיטאות בארץ. אפשר להציע סדנאות בין-תחומיות הן במדעי הטבע והן במדעי הרוח והחברה בתחומים שיש להם זיקה ניכרת למדעי הטבע. על הוועדה המארגנת של כל סדנה לכלול אנשי סגל המייצגים שלושה לפחות ממוסדות המחקר בישראל. סך התמיכה בסדנה הוא עד 10,000 דולר.

לשנת 2021 אישרה קרן בת-שבע דה רוטשילד את התמיכה בסדנאות האלה:

Executive Function and Diabetes Mellitus – A Stone Left Unturned? <

ד"ר אורלי טמיר מהמרכז הרפואי ע"ש חיים שיבא – תל השומר (יו"ר הוועדה המארגנת), ד"ר שי אשכנזי מאוניברסיטת אריאל בשומרון, ד"ר יבגני מרזון מאוניברסיטת תל אביב, ד"ר שרה צנן מהמרכז הרפואי הדסה והאוניברסיטה העברית בירושלים, פרופ' תום שינברג מאוניברסיטת תל אביב

Embodied Cognition and Learning in STEAM (Science, Technology, Engineering, <**Art and Mathematics) Education**

פרופ' בת-שבע אלון ממכון ויצמן למדע (יו"ר הוועדה המארגנת), ד"ר רוני זוהר ממכון ויצמן למדע, פרופ' ג'רי ליסמן מאוניברסיטת חיפה, ד"ר אלי פלטינק מהאוניברסיטה העברית בירושלים

Rethinking the Path from Evidence to Decision-Making: Exploring Innovative < Approaches for the Future of Health Policy

פרופ' נדב דוידוביץ וד"ר מוריה אלן מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב (יושבי ראש הוועדה המארגנת), פרופ' אילת ברעם-צברי מהטכניון – מכון טכנולוגי לישראל, ארז גביש מבצלאל – אקדמיה לאמנות ועיצוב ירושלים, פרופ' יעל פרג מהמרכז הבינתחומי הרצליה

עמיתי בת-שבע דה רוטשילד

תוכנית עמיתי בת-שבע דה רוטשילד נועדה להזמנת מדענים מהמעלה הראשונה מרחבי העולם לביקור בישראל למפגשים עם מדענים ועם סטודנטים ישראלים לחילופי ידע, דעות ורעיונות בתחום התמחותם. על המועמד להיות מתחום מדעי הטבע, ועל תוכנית הביקור המיועדת לעמית לכלול ביקורים בשלושה מוסדות אקדמיים לפחות. סך התמיכה בביקור עמית הוא עד 5,000 דולר.

לשנת 2021 אישרה קרן בת-שבע דה רוטשילד את התמיכה בביקורי העמיתים האלה:

Prof. Daniel Simberloff, University of Tennessee, Knoxville, TN, USA and Member of < the U.S. National Academy of Sciences

ביקור במוסדות האלה: אוניברסיטת תל אביב, מוזיאון הטבע ע"ש שטיינהרדט, אוניברסיטת חיפה, האוניברסיטה העברית בירושלים – הפקולטה לחקלאות מזון וסביבה קמפוס רחובות ואוניברסיטת בן-גוריון בנגב. החוקר המארח הוא פרופ' יונתן בלמקר מאוניברסיטת תל אביב.

Prof. Daniel B. Sinars, Sandia National Laboratories, Albuquerque, NM, USA < ביקור במוסדות האלה: אוניברסיטת תל אביב, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל ומכון ויצמן למדע. החוקר המארח הוא פרופ' יצחק מרון ממכון ויצמן למדע.

מענקי השתלמות על שם אהרן ואפרים קציר

מענקי השתלמות על שם אהרן ואפרים קציר נועדו להשתלמות קצרה (חודש עד חודשיים) במחקר ובשיטות עבודה במעבדות מובילות בעולם בתחומים של מדעי החיים, רפואה, מדעים מדויקים והנדסה. המענקים מיועדים לדוקטורנטים מכל האוניברסיטאות בישראל וכן לחוקרים בעלי תואר דוקטור ולבעלי תואר MD, עד חמש שנים מקבלת התואר. עדיפות ניתנת לחוקרים צעירים אשר אין עומדת לרשותם קרן השתלמות. סך התמיכה בהשתלמות הוא עד 5,000 דולר.

לשנת 2021 קיבלו את מענק ההשתלמות על שם אהרן ואפרים קציר:

- < **ג'וליאן גדעון** מהטכניון – מכון טכנולוגי לישראל. השתלמות ב-
Children's Hospital Los Angeles, Saban Research Institute, University of Southern
California, CA, USA
- < **מירטה דומנצ'יץ'** מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב. השתלמות ב-
Medical Physics Unit, McGill University, Montreal, Canada
- < **נטלי לוי** מאוניברסיטת בר-אילן. השתלמות ב-
Smithsonian Tropical Research Institute, Panama, Republic of Panama
- < **אחיה ליבנה** מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב. השתלמות ב-
Department of Microbiology, Utrecht University, the Netherlands
- < **דניאלה ליכטמן** מהטכניון – מכון טכנולוגי לישראל. השתלמות ב-
Zuckerman Mind, Brain, Behavior Institute, Columbia University, New York, NY, USA
- < **מירי מורגוליס** מאוניברסיטת חיפה. השתלמות ב-
Julius Wolff Institute for Biomechanics and Musculoskeletal Regeneration, Charité
Campus Virchow Clinic, Berlin, Germany
- < **ראיה מרעי** מהטכניון – מכון טכנולוגי לישראל. השתלמות ב-
Neurodevelopmental and Imaging Center, Kennedy Krieger Institute, Baltimore, MD, USA
- < **מריה פולאי** מהטכניון – מכון טכנולוגי לישראל. השתלמות ב-
Department of Medicine, Harvard Medical School, Brigham and Women's Hospital,
Boston, MA, USA
- < **יניב פרייברג** מהאוניברסיטה העברית בירושלים. השתלמות ב-
SLAC National Accelerator Laboratory, Stanford Synchrotron Radiation Lightsource,
Menlo Park, CA, USA
- < **אייל שטיין** מהטכניון – מכון טכנולוגי לישראל. השתלמות ב-
McCormick School of Engineering, Northwestern University, Chicago, IL, USA
- < **אלעד שמש** מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב. השתלמות ב-
Cambridge University Hospitals, UK

6.7 < הקרן לקידום מדעי הרוח והחברה

פעילות הקרן למען קידום המחקר בישראל באה לידי ביטוי בתמיכה כספית בכינוסים, בתוכנית עמיתים ובתוכנית השתלמויות. בראש ועדת ההיגוי של הקרן עומד חבר האקדמיה פרופ' אבנר הולצמן (לרשימת חברי הוועדה ראו להלן בפרק 11 "ועדות האקדמיה"). בשל המספר הגדול של בקשות לתמיכה הגדילה האקדמיה את תקציב הקרן במידה ניכרת.

מועד קיומן של חלק מהפעילויות שאישרה הקרן נדחה בגלל מגפת הקורונה.

כינוסים

הקרן מממנת כינוסים בין-מוסדיים במדעי הרוח והחברה כדי להביא להעמקת הידע בישראל בתחומים שבחזית המדע ולהחלפת ידע ורעיונות בין העוסקים בנושא הנחקר. את הכינוסים מנחים מדענים בכירים מישראל ומחו"ל. משום אופיים הבין-מוסדי של הכינוסים הקרן דורשת שהוועדה המארגנת של כל כינוס תורכב מאנשי מקצוע המייצגים שניים לפחות ממוסדות המחקר העוסקים בתחום, וכי הכינוס יהיה פתוח למשתתפים מכל המוסדות האלה בישראל. עוד קובעת הקרן כי יש לקיים את הכינוס בתנאים המאפשרים מגע רצוף בין התלמידים, החוקרים הצעירים והמדענים הישראלים לבין המדענים המוזמנים מחו"ל. הכינוסים כוללים הרצאות פתוחות לקהל וכן מפגשים ודיונים רצופים בהשתתפות המרצים וקבוצות קטנות של תלמידים. סך התמיכה בכינוס הוא עד 20,000 דולר.

לשנת תשפ"א אושרה התמיכה בכינוסים האלה:

< דיוור בישראל: היבטים היסטוריים ותאורטיים

ד"ר אליה אתקין מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב, פרופ' אבי בראלי מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב, ד"ר מאיה מארק מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב, ד"ר הדס שדר מהמרכז האקדמי ויצו חיפה, ד"ר הילה שלם בהרד מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב

< הכשרת מורים בחינוך הדתי

פרופ' יהודה ברנדס מהמכללה האקדמית הרצוג, פרופ' חיים גזיאל מהמכללה האקדמית הרצוג, פרופ' זהבית גרוס מאוניברסיטת בר-אילן, פרופ' יובל דרור מאוניברסיטת תל אביב ומהמכללה האקדמית תל-חי, ד"ר תמי חלמיש-אייזנמן מהמכללה האקדמית הרצוג, פרופ' יעקב כץ מאוניברסיטת בר-אילן, פרופ' נעמה צבר בן-יהושע מאוניברסיטת תל אביב וממכללת אחווה, פרופ' שלמה רומי מהמכללה האקדמית הרצוג

< משפט מוסלמי במדינה היהודית: בין בתי הדין השרעיים לבתי המשפט לענייני משפחה, בין

התקדמות לנסיגה

פרופ' מוחמד אלעטאונה מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב, ד"ר קארין כרמית יפת מאוניברסיטת חיפה, ד"ר עידו שחר מאוניברסיטת חיפה

< **"עכשיו ובימים האחרים", יצירתו של יהודה עמיחי בהקשריה הפואטיים, הלשוניים, ההיסטוריים והתרבותיים**

ד"ר עידו בסוק מהאוניברסיטה העברית בירושלים, ד"ר תמר הס מהאוניברסיטה העברית בירושלים, פרופ' תמר וולף-מונזון מאוניברסיטת בר-אילן, ד"ר גדעון טיקוצקי מהאוניברסיטה העברית בירושלים

< **Jewish Languages in Contact**

פרופ' יהודית הנשקה מאוניברסיטת חיפה, פרופ' חזי מוצפי מאוניברסיטת תל אביב

< **Reading Mesopotamian Literature: Ancient and Modern Perspectives**

ד"ר נגה אייל-דרשן מאוניברסיטת בר-אילן, פרופ' שון-זליג אסטר מאוניברסיטת בר-אילן, פרופ' אורי גבאי מהאוניברסיטה העברית בירושלים, פרופ' יורם כהן מאוניברסיטת תל אביב, ד"ר נילי סמט מאוניברסיטת בר-אילן

< **The Delimitation of International Maritime Borders: Disputes, Challenges, and Solutions in a Comparative Perspective**

פרופ' שאול חורב מאוניברסיטת חיפה, ד"ר אריאל כבירי מהמכללה האקדמית גליל מערבי, ד"ר כרמלה לוטמר מאוניברסיטת חיפה

< **Theorizing National Solidarity: Mechanisms, Models and Paradoxes**

פרופ' אבנר בן-עמוס מאוניברסיטת תל אביב, פרופ' אבי בראלי מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב, פרופ' אורן מאירס מאוניברסיטת חיפה, פרופ' אורן סופר מהאוניברסיטה הפתוחה, פרופ' דני קפלן מאוניברסיטת בר-אילן, פרופ' חזקי שוהם מאוניברסיטת בר-אילן, פרופ' יולי תמיר ממכללת שנקר – הנדסה, עיצוב ואמנות

תוכנית העמיתים

הקרן מממנת הזמנת מדענים מהמעלה הראשונה מרחבי העולם לישראל לכמה ימים לפגישה עם מדענים ועם סטודנטים ישראלים להחלפת ידע, דעות ורעיונות בתחום התמחותם. התוכנית מיועדת למדענים מתחומי מדעי הרוח והחברה בלבד. המלגה ניתנת עד לסכום של 5,000 דולר.

לשנת תשפ"א אושר המימון של ביקורי העמיתים האלה:

< **Prof. Jacques Barber, Adelphi University, NY, USA**

ביקור במוסדות האלה: אוניברסיטת חיפה, האוניברסיטה העברית בירושלים ואוניברסיטת בר-אילן

< **Prof. Rebecca Cypess, Rutgers University, NJ, USA**

ביקור במוסדות האלה: האוניברסיטה העברית בירושלים, אוניברסיטת בר-אילן ואוניברסיטת חיפה

< **Prof. Anil Gupta, University of Pittsburgh, PA, USA**

ביקור במוסדות האלה: אוניברסיטת תל אביב, האוניברסיטה העברית בירושלים ואוניברסיטת בן-גוריון בנגב

Prof. Jutta Joormann, Yale University, CT, USA <

ביקור במוסדות האלה: האוניברסיטה העברית בירושלים ואוניברסיטת בר־אילן

Prof. Carolina López-Ruiz, Ohio State University, OH, USA <

ביקור במוסדות האלה: האוניברסיטה העברית בירושלים, אוניברסיטת תל אביב, אוניברסיטת בר־אילן ואוניברסיטת חיפה

Prof. Lala Straussner, New York University, NY, USA <

ביקור במוסדות האלה: האוניברסיטה העברית בירושלים ואוניברסיטת תל אביב

מענקי השתלמות

המענקים נועדו להשתלמות במחקר ובשיטות עבודה בספרייה, בארכיב, במעבדה או במסגרת מתאימה אחרת בחו"ל למשך חודש עד חודשיים בתחום מדעי הרוח והחברה. המענקים ניתנים לדוקטורנטים מכל מוסדות המחקר בישראל וכן לחוקרים בעלי תואר דוקטור, עד עשר שנים מקבלת התואר. עדיפות ניתנת לחוקרים צעירים שאין עומדת לרשותם קרן השתלמות. סך כל מענק הוא עד 5,000 דולר.

לשנת תשפ"א אושר מימון ההשתלמויות האלה:

< ד"ר אלה אסף שפייר, השתלמות ב־

National Museum of Ethiopia, Addis Ababa, Ethiopia

< ד"ר רות גוטפריד, השתלמות ב־

Center on Trauma and Children, University of Kentucky, Lexington, KY, USA

< שיר גנז, השתלמות ב־

Autism Research Centre, University of Cambridge, UK

< שילת חיים־נחום, השתלמות ב־

Department of Counseling and Clinical Psychology, Columbia University, New York, NY, USA

< רונית טל סולטן, השתלמות ב־

School of Social Sciences, University of Buenos Aires, Argentina

< הדר נפתלוביץ', השתלמות ב־

Department of Psychiatry, Columbia University, New York, NY, USA

< ד"ר תקוה עובדיה, השתלמות ב־

Department of Mathematics, The University of Auckland, New Zealand

6.8 < מלגות קרן פולקס בישראל

קרן פולקס, שמרכזה בלונדון, מעניקה באמצעות האקדמיה מלגות המיועדות לתלמידי רפואה הלומדים גם לקראת תואר שלישי במדעי החיים. המלגות מוענקות מדי שנה לתקופה של עד שלוש שנים. סכום המלגה הוא עד 2,000 לירות שטרלינג לשנה. בחירת המועמדים נעשית באמצעות ועדה של האקדמיה, והחלטות הוועדה כפופות לאישור נאמני קרן פולקס בלונדון. יו"ר הוועדה בישראל הוא חבר האקדמיה פרופ' משה אורן (לרשימת חברי הוועדה ראו להלן בפרק 11 "ועדות האקדמיה").

אלה הזוכים במלגות פולקס לשנת תשפ"א:

פאדי עיד הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל	רפאל בז'ינסקי אוניברסיטת תל אביב
עסאם עסלי אוניברסיטת בן-גוריון בנגב	יאיר גת האוניברסיטה העברית בירושלים
אסעד שיטי הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל	דן ורשקוב האוניברסיטה העברית בירושלים
	ג'נאן מוחמד אוניברסיטת תל אביב

אלה התלמידים שמלגתם נמשכת משנים קודמות:

יחזקאל אליהו מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב, מקס דרבקין מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב, יואב חרפק-עמיקם מהאוניברסיטה העברית בירושלים, שיר טוביאנה מהטכניון – מכון טכנולוגי לישראל, יובל יוגב מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב, אביב מזרחי-קליגר מהאוניברסיטה העברית בירושלים, טניה פיינסוד-לוי מהאוניברסיטה העברית בירושלים, שירן קעטבי מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב והאוניברסיטה העברית בירושלים, איתן קפלן מהטכניון – מכון טכנולוגי לישראל

6.9 < מלגות בתר־דוקטורט בפיזיקה גרעינית

האקדמיה מפעילה תוכנית מלגות בתר־דוקטורט לפיתוח המצוינות האקדמית בתחום הפיזיקה הגרעינית בישראל. המלגות מיועדות לחוקרים צעירים מצטיינים המעוניינים לצאת להשתלמות בתר־דוקטורט באחד המוסדות המובילים בחו"ל, ושזה להם הבתר־דוקטורט הראשון בחו"ל. את המועמדים בוחרת ועדה של האקדמיה בראשותו של פרופ' יצחק צרויה ממכון ויצמן למדע (לרשימת חברי הוועדה ראו להלן בפרק 11 "ועדות האקדמיה"). סכום המלגה הוא 160,000 ש"ח, והיא ניתנת לשנת מחקר אחת בחו"ל, המוקדשת כולה למחקר בפיזיקה גרעינית. הזוכים יכולים לבקש פריסה של המענק לשנתיים.

הזוכה לשנת תשפ"א הוא **נועם גבריאילוב סומין** מהאוניברסיטה העברית בירושלים, שנסע להשתלמות בתר־דוקטורט בפיזיקה גרעינית באוניברסיטת ייל שבארצות הברית. בשל מגפת הקורונה נדחתה הנסיעה המתוכננת, והוא החל בהשתלמות באפריל 2021.

האקדמיה הצעירה הישראלית

7

בשער פרק זה:
עץ רימון בגן המדע
בבית האקדמיה

7 < האקדמיה הצעירה הישראלית

האקדמיה הצעירה פועלת עצמאית, בגיבויה ובסיועה של האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, משלהי 2012. חברי וחברות האקדמיה הצעירה הם אנשי ונשות מדע מצטיינים מהשורה הראשונה בתחומם, המחויבים למעורבות ציבורית

האקדמיה הצעירה הישראלית
الأكاديمية الشابة الإسرائيلية
THE ISRAEL YOUNG ACADEMY

חברתית פעילה בנושאים הקשורים בענייניה של האקדמיה. החברות והחברים החדשים נבחרים על פי תקנון מוסכם, ובבחירתם קיימת השאיפה לשמור על איזון דיסציפלינרי ועל ייצוג הולם של הקהילה המדעית בישראל, כפוף לעקרון המצוינות כתנאי קובע. כהונת החברים והחברות היא לתקופה קצובה בת ארבע שנים.

האקדמיה הצעירה ממקדת את פעילותה בשני יעדים אסטרטגיים: האחד, קידום חוקרות וחוקרים צעירים וחזוק הקשר בין האקדמיה לקהילה בדגש על הפריפריה החברתית והגאוגרפית, והשני – ייזום וקידום של מיזמים חדשים בידי חברותיה וחבריה.

בשנת 2020 בחרה האקדמיה הצעירה לשורותיה שישה חוקרים וחוקרות חדשים: פרופ' יעקב אברמסון, ד"ר איריס אידלסון-שיין, ד"ר תאופיק דעאדלה, ד"ר יונית הוכברג, פרופ' איתי הלוי ופרופ' נתן קלר.

לאקדמיה הצעירה ועד מנהל הנבחר באספה הכללית של האקדמיה הצעירה, ובו שלושה חברים וחברות מתחומי דעת שונים: פרופ' תמי גיגר (יו"ר), פרופ' חיים בידנקופך ופרופ' ליאת קוזמא.

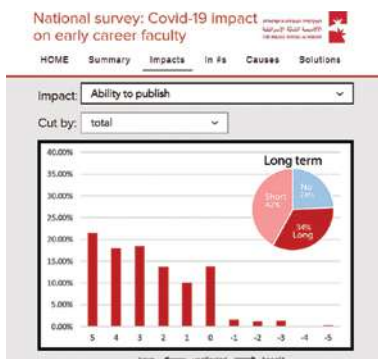
במהלך השנה האחרונה יזמה האקדמיה הצעירה את הפעילויות והאירועים האלה:

כינוס של ראשי האקדמיה בישראל עם בתר־דוקטורנטים ישראלים

בחדש יוני 2020 קיימה האקדמיה הצעירה כינוס מקוון, "בתר־דוקטורנטים בצל הקורונה", שבו השתתפו נשיאי האוניברסיטאות בארץ, יו"ר הות"ת פרופ' יפה זילברשץ, סגן נשיאת האקדמיה פרופ' דוד הראל ומאות בתר־דוקטורנטים ישראלים מרחבי העולם. משתתפי הכינוס הציפו את הקשיים שנתקלו בהם בתר־דוקטורנטים השוהים בחו"ל ודנו בדרכים לסיוע לחוקרים שמחקרם נפגע בשל הקורונה ולהבטחת עתידם. בעקבות הכינוס יזמה האקדמיה הלאומית תוכנית מלגות חירום למשתלמי ומשתלמות בתר־דוקטורט מצטיינים, ובעקבותיה יזמו כל האוניברסיטאות תוכניות דומות (מידע נוסף ראו לעיל בפרק 6 "מלגות ומענקים").

בוועדה המארגנת של הכינוס: פרופ' חיים ביידנקופף, פרופ' מיכל בר־אשר סיגל, פרופ' תמי גיגר, פרופ' ליעד מודריק, פרופ' יובל פלדמן, חברת האקדמיה הצעירה לשעבר פרופ' מיכל פלדמן, פרופ' אבי צדוק, פרופ' בינה קליסקי, פרופ' אסיה רולס ופרופ' מיכל שרון.

סקר סגל צעיר בקורונה

השפעת מגפת הקורונה על התפוקה המחקרית לפי ממצאי הסקר

בסוף שנת 2020 ערכה האקדמיה הצעירה סקר בזק למיפוי השפעת מגפת הקורונה על התפוקה המחקרית של חברי וחברות סגל צעירים באוניברסיטאות השונות בישראל כדי להבין את המשתנים המעורבים ולזהות את ההשפעות ארוכות הטווח של המגפה. לסקר השיבו 874 חוקרים וחוקרות (מתוך כ-2,500 השייכים לחתך זה) המייצגים מגוון רחב של תחומי מחקר, מתודולוגיות, סטטוס קביעות, מגדר ומצב משפחתי. תוצאות הסקר משקפות השפעה חמורה של המגפה על התפוקה המחקרית של הסגל הצעיר. הפגיעות העיקריות שנמנו היו ביכולת להטביע חותם על הקהילה, בירידה חדה במספר

ההוצאות האקדמיות בזמן המגפה ובתפוקת קבוצת המחקר. בגורמים העיקריים צוינו צורכי המשפחה, יכולת ניהול צוות המחקר, מצבם הנפשי והמנטלי של החוקרים והמעבר להוראה מקוונת. תוצאות הסקר הוצגו לפני חטיבות האקדמיה הלאומית וכן לפני ועדת ההיגוי להוגנות מגדרית של הות"ת. נוסף על זה נשלח מכתב מסכם לרקטורים של כל האוניברסיטאות בבקשה שיפיצו את הממצאים בקרב כלל הסגל הבכיר על מנת להעלות את המודעות לאתגרים. תוצאות הסקר זמינות באתר ייעודי.

בצוות ההיגוי של הסקר: פרופ' חיים ביידנקופף (יו"ר), ד"ר איריס אידלסון־שיין, פרופ' עמית ברנשטיין, פרופ' תמי גיגר, ד"ר יונית הוכברג, פרופ' קרן וינשל, פרופ' ליעד מודריק, פרופ' חיים סוכובסקי, פרופ' חגי פרץ, פרופ' בינה קליסקי ופרופ' נתן קלר.

סקר חוקרים וחוקרות בראשית דרכם האקדמית 2.0

האקדמיה הצעירה השלימה בשנת 2019 סקר מקיף בקרב מדעניות ומדענים צעירים מכל תחומי המחקר והידע, אשר הצטרפו לסגל הבכיר של אוניברסיטאות המחקר בעשור האחרון. השיבו לסקר כאלף חברי וחברות סגל. מטרת הסקר הייתה למפות את נקודות החוזק של המערכת האקדמית בגיוס מדענים ומדעניות צעירים ובקליטתם ואת הנקודות הטעונות שיפור. הסקר עוסק בסוגיות רבות: השתלבות לאחר בתר־דוקטורט, הקמת תשתיות מחקר, הוראה, תמיכה מנהלית, הנחיית סטודנטים ובתר־דוקטורנטים, תהליכי קידום, הנחיה וחניכה, ייצוג קבוצות אוכלוסייה שונות בקרב הסגל הנקלט ועוד.

תוצאות הסקר מספקות כלי ייחודי לעיצוב ולבקרה של מדיניות אקדמית, הן ברמה המוסדית והן ברמה הלאומית. השנה החלה האקדמיה הצעירה לקיים פגישות עם נשיאים ועם רקטורים בכל אחת מהאוניברסיטאות על מנת להציג לפנייהם את התוצאות שהתקבלו במוסד שלהם, ותוצאות הסקר יפורסמו במהלך שנת 2021. סקר זה ממשיך סקר קודם שתוצאותיו פורסמו בשנת 2017.

בוועדת הסקר: פרופ' עמית ברנשטיין (יו"ר), פרופ' יוסי יובל, חברי האקדמיה הצעירה לשעבר פרופ' אודי נקר ופרופ' אבי צדוק.

סדרת סמינרי רשת: מרחיבים את ארגז הכלים האקדמי

מתוך מפגש בסדרת הסמינרים "מרחיבים את ארגז הכלים האקדמי"

האקדמיה הצעירה יזמה סדרה של סמינרי רשת (ובינרים) שמטרתה הייתה לסייע לבתר־דוקטורנטים המתמודדים עם אתגרי הקורונה ברכישת מיומנויות וכלים להשתלבות בעולם האקדמיה ובשוק העבודה. הסדרה התקימה בשיתוף פעולה עם פולברייט (Fulbright) ישראל וכללה שמונה מפגשים. את המפגשים הובילו בעיקר חברי וחברות האקדמיה הצעירה בהווה ובעבר. לסדרה היו אלפי צפיות בשידור חי, והיא זמינה לצפייה בערוץ היוטיוב של האקדמיה הצעירה.

בוועדה המארגנת של הסדרה: פרופ' חיים ביידנקופף, פרופ' מיכל בראשר סיגל, פרופ' תמי גיגר, פרופ' יוסי יובל, פרופ' ליעד מודריק, חברת האקדמיה הצעירה לשעבר פרופ' מיכל פלדמן, פרופ' ליאת קוזמא ופרופ' בינה קליסקי.

כינוסי "לראות ולהיראות" לבתר־דוקטורנטים

האקדמיה הצעירה קיימה שלושה כינוסים מקוונים שבהם הציגו בתר־דוקטורנטים את מחקריהם לפני דקנים, ראשי מחלקות, ראשי בתי ספר וחברי סגל במוסדות המחקר השונים. בחודש ספטמבר התקיים כינוס בתחום הביולוגיה ומדעי החיים, בחודש דצמבר התקיים כינוס בתחום המדעים המדויקים וההנדסה, ובחודש פברואר התקיים כינוס בתחום מדעי הרוח. מטרת הכינוסים הייתה לתת לבתר־דוקטורנטים אפשרות להציג את עצמם ואת המחקר שלהם לפני קהל אקדמי מגוון, לסייע ביצירת שיתופי פעולה מחקריים, רישות עסקי (נטוורקינג) וקידום השיח המחקרי והפעילות האקדמית הבין־דורית גם בתקופת הקורונה.

הכינוס המקוון "לראות ולהיראות" בתחום מדעי הרוח

בועדת ההיגוי של הכינוסים: ד"ר איריס אידלסון־שיין, פרופ' עופר אשכנזי, פרופ' חיים ביידנקופף, ד"ר נטשה גורדינסקי, פרופ' תמי גיגר, ד"ר יונת הוכברג, פרופ' איתי הלוי, פרופ' תומר וולנסקי, פרופ' יוסי יובל, פרופ' איציק מזרחי, פרופ' חיים סוכובסקי, פרופ' ליאת קוזמא, פרופ' בינה קליסקי, פרופ' נתן קלר ופרופ' אבי שרודר.

פעילותה של ועדת מדעי הרוח

< בחודש מאי 2020 התפרסם נייר עמדה משותף לאקדמיה הצעירה ולמשרד המדע והטכנולוגיה בנושא מדיניות ארוכת טווח בתחום מדעי הרוח הדיגיטליים, שמטרתו לאגם משאבים ולבסס שיתוף פעולה בממשק שבין מדעי הרוח לטכנולוגיות מחקר חיוניות.

< בחודש יוני 2020 התקיים המפגש השלישי של פורום מדעי הרוח הדיגיטליים, בהשתתפות חוקרים, ארכיונאים, ספרנים ונציגים של משרדי ממשלה. המפגש הוקדש לשלל הדילמות האתיות העומדות בפנינו נוכח מחקר ותיעוד דיגיטלי, כגון קניין רוחני והזכות לפרטיות.

< עוד התקיים בחודש יוני 2020 מפגש של חברי וחברות האקדמיה הצעירה בהווה ובעבר מתחום מדעי הרוח, שניסחו את המסמך "הצעות להגדלת מספר הסטודנטים בפקולטות למדעי הרוח". המסמך הוצג לפני נשיאת האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים פרופ' נילי כהן וכן לפני יו"ר הות"ת פרופ' יפה זילברשץ.

< במהלך חודשי קיץ 2020 ערכה הוועדה סקר שנועד למפות את האתגרים הייחודיים העומדים בפני חוקרות וחוקרים במדעי הרוח בתקופת הקורונה. בעקבות ממצאי הסקר הוחלט להפיק עלון אשר יפרט את השירותים המיוחדים שמציעות הספריות לחוקרים ולתלמידי תארים מתקדמים במדעי הרוח בתקופה זו.

בוועדת מדעי הרוח: ד"ר איריס אידלסון-שיין, פרופ' עופר אשכנזי, פרופ' מיכל בר-אשר סיגל, ד"ר נטשה גורדינסקי, ד"ר תאופיק דעאדלה, פרופ' יוסי יובל, פרופ' נועם מזרחי, פרופ' ליאת קוזמא ופרופ' אסיה רולס.

פעילות הוועדה לקידום סטודנטים ערבים

חבר האקדמיה הצעירה פרופ' ראמי עקילאן בסדנה המקוונת לדוקטורנטים ערבים

בחודש נובמבר קיימה האקדמיה הצעירה סדנה מקוונת לדוקטורנטים ודוקטורנטיות ערבים בשפה הערבית. הסדנה נועדה להפגיש תלמידי ותלמידות מחקר מכל הדיסציפלינות ומכל האוניברסיטאות בארץ ולאפשר להם היכרות ראשונית עם תהליך ההתקדמות בעולם האקדמי. את הסדנה פתחו נשיאת האקדמיה הישראלית הלאומית למדעים פרופ' כהן ויו"ר הות"ת פרופ' יפה זילברשץ, ולאחר מכן התקיים פאנל של אנשי סגל ערבים שדנו בסוגיות של השתלמות בתר-דוקטורט, השתלבות באקדמיה הישראלית, פרסום בכתבי עת, שוק העבודה האקדמי והשתתפות בכינוסים אקדמיים.

הוועדה ממשיכה לפעול לקידום סטודנטים ערבים, ונפגשה עם חברת ות"ת פרופ' מונא מארון על מנת לקבל סקירה על עמדת ות"ת ותוכניותיה עבור סטודנטים ערבים.

בוועדה: פרופ' ראמי עקילאן (יו"ר), פרופ' השאם אבו ריא, פרופ' אשרף בריק, ד"ר נטשה גורדינסקי, ד"ר תאופיק דעאדלה וד"ר קארין כרמית יפת.

פעילות הוועדה לקידום נשים ולמגדר

< לאקדמיה הצעירה יש נציגות במועצה לקידום נשים במדע ובטכנולוגיה במשרד המדע והטכנולוגיה ובוועדה להגנות מגדרית של ות"ת-מל"ג. נוסף על זה השתתפה האקדמיה הצעירה בתת-הוועדה לניסוח "קו המשווה" – קריטריונים למימון אוניברסיטאות על פי מדד לקידום הוגנות מגדרית.

< חברות הוועדה נפגשו עם פורום הרקטורים והציעו לאמץ החלטה ששפת המבחנים בכל האוניברסיטאות תשונה ללשון זכר רבים על מנת לצמצם את תחושת ההדרה בקרב נבחנות. בפגישה הוצגו ממצאים המלמדים ששינוי כזה מצמצם את הפער בין נבחנות לבין נבחנים בשני שלישים. הרקטורים תמכו בהצעה, והאוניברסיטאות השונות פרסמו הנחיות והמלצות לאימוץ לשון הרבים בבחינות.

< בחודש ינואר הציגה חברת האקדמיה הצעירה פרופ' ליעד מודריק את הנושא בוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי של הכנסת, בישיבה לרגל יום הלשון העברית.

בוועדה: פרופ' הילה שמיר (יו"ר), ד"ר איריס אידלסון-שיין, ד"ר יונית הוכברג, פרופ' איתי הלוי, פרופ' תומר וולנסקי, ד"ר קארין כרמית יפת, פרופ' ליעד מודריק, פרופ' חגי פרץ, פרופ' בינה קליסקי ופרופ' מיכל שרון.

תוכנית חניכה לבוגרי כפרי נוער יוצאי אתיופיה – "לחלום בגדול"

ביוזמת חבר האקדמיה הצעירה פרופ' אילון שני האקדמיה הצעירה משתתפת בתוכנית משותפת למשרד החינוך ולמינהל לחינוך התיישבותי, פנימייתי ועליית הנוער – תחום הבוגרים ותוכנית הישגים, שמטרתה לקדם השתלבות מיטבית של בוגרי הקהילה האתיופית באקדמיה הישראלית. התוכנית כוללת ליווי אישי וצמוד של אנשי סגל מהאקדמיה בישראל לצעירים וצעירות מהקהילה האתיופית בעלי מוטיבציה גבוהה להשתלב בהשכלה הגבוהה. הליווי מתמקד בצומתי קבלת החלטות, בעידוד התמדה ועמידה בתהליכי הקבלה, בסיוע באיתור מלגות, בתהליך הכניסה לאקדמיה, בקליטה במוסד הלימודים ובשנה הראשונה ללימודים.

מוסדות ההשכלה הגבוהה המשתתפים בפעילות הם אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, אוניברסיטת בר-אילן, אוניברסיטת חיפה, אוניברסיטת תל אביב, האוניברסיטה העברית בירושלים והטכניון – מכון טכנולוגי לישראל.

פינת "קרב מדע" בגלי צה"ל

ביוזמת האקדמיה הצעירה שודרה במהלך הקיץ פינה יומית בגלי צה"ל שבה ריאיינה חברת האקדמיה הצעירה פרופ' ליעד מודריק מדענים ומדעניות מתחומי דעת מגוונים וממוסדות שונים שסיפרו על מחקרם.

בוועדה המארגנת של המיזם: פרופ' חיים בייזנקופף, פרופ' מיכל בר-אשר סיגל, פרופ' אילת ברעם-צברי, פרופ' תומר וולנסקי, פרופ' ליעד מודריק, פרופ' בינה קליסקי וד"ר יעל שטרנהל.

חוקרים פרטיים

מדור "חוקרים פרטיים", ביוזמת האקדמיה ובשיתוף עם אתר Ynet, מוסיף ומתפרסם אחת לשבוע, והוא זוכה לעשרות אלפי צפיות. המדור נותן לחוקרות ולחוקרים במה שמעליה הם מספרים על נושא מחקרם מנקודת מבט אישית ובלשון הנהירה לכול.

בוועדה המנהלת את המדור: ד"ר איריס אידלסון-שיין, פרופ' ליאת קוזמא ופרופ' אבי שרודר.

מתוך מדור "חוקרים פרטיים": יוצאים מהמעבדה עם טכנולוגיות לבישות. צילום: איתי חוברה

פגישות עם קובעי מדיניות

פגישת הוועד המנהל של האקדמיה הצעירה הישראלית עם שר המדע והטכנולוגיה מר יזהר שי, יולי 2020

במהלך השנה קיים הוועד המנהל של האקדמיה הצעירה פגישות עם שר המדע והטכנולוגיה מר יזהר שי ועם השר להשכלה גבוהה מר זאב אלקין וכן השתתף בפורום ור"ה (ועד ראשי האוניברסיטאות). בפגישות הוצגו פעילויות האקדמיה הצעירה בתקופת הקורונה ובייחוד אלה שעוסקות באתגרים העומדים בפני בתר־דוקטורנטים ישראלים השוהים בחו"ל בתקופה זו.

חברי וחברות האקדמיה הצעירה הישראלית

פרופ' השאם אבו ריא, בית הספר לעבודה סוציאלית, אוניברסיטת חיפה
 פרופ' יעקב אברמסון, המחלקה לאימונולוגיה, מכון ויצמן למדע
 ד"ר איריס אידלסון-שיין, המחלקה להיסטוריה של עם ישראל, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
 פרופ' עופר אשכנזי, החוג להיסטוריה, האוניברסיטה העברית בירושלים
 פרופ' חיים ביידנקופף, המחלקה לפיזיקה, מכון ויצמן למדע
 פרופ' אשרף בריק, הפקולטה לכימיה, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל
 פרופ' עמית ברנשטיין, החוג לפסיכולוגיה, אוניברסיטת חיפה
 ד"ר נטשה גורדינסקי, החוג לספרות עברית והשוואתית, אוניברסיטת חיפה
 פרופ' תמי גיגר, הפקולטה לרפואה, אוניברסיטת תל אביב
 ד"ר תאופיק דעאדלה, החוג ללימודי האסלאם והמזרח התיכון והחוג לתולדות האמנות, האוניברסיטה העברית בירושלים
 ד"ר יונית הוכברג, מכון רקח לפיסיקה, האוניברסיטה העברית בירושלים
 פרופ' איתי הלוי, המחלקה למדעי כדור הארץ וכוכבי הלכת, מכון ויצמן למדע
 פרופ' תומר וולנסקי, בית הספר לפיזיקה ולאסטרונומיה ע"ש סאקלר, אוניברסיטת תל אביב
 פרופ' קרן וינשל, הפקולטה למשפטים, האוניברסיטה העברית בירושלים
 פרופ' יוסי יובל, בית הספר לזואולוגיה ובית הספר סגול למדעי המוח, אוניברסיטת תל אביב
 ד"ר קארין כרמית יפת, הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת חיפה
 פרופ' ליעד מודריק, בית הספר למדעי הפסיכולוגיה, אוניברסיטת תל אביב
 פרופ' איציק מזרחי, המחלקה למדעי החיים, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
 פרופ' נועם מזרחי, החוג ללימודי מקרא, האוניברסיטה העברית בירושלים
 פרופ' חיים סוכובסקי, הפקולטה למדעים מדויקים, אוניברסיטת תל אביב
 פרופ' ראמי עקילאן, הפקולטה לרפואה, האוניברסיטה העברית בירושלים
 פרופ' חגי פרץ, המחלקה לפיזיקה, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל
 פרופ' ליאת קוזמא, החוג ללימודי האסלאם והמזרח התיכון, האוניברסיטה העברית בירושלים
 פרופ' בינה קליסקי, המחלקה לפיזיקה, אוניברסיטת בר-אילן
 פרופ' נתן קלר, המחלקה למתמטיקה, אוניברסיטת בר-אילן
 פרופ' ח' אסיה רולס, הפקולטה לרפואה, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל
 פרופ' הילה שמיר, הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת תל אביב
 פרופ' אילון שני, בית הספר למדעי הצמח ואבטחת מזון, אוניברסיטת תל אביב
 פרופ' ח' אבי שרודר, הפקולטה להנדסה כימית, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל
 פרופ' מיכל שרון, המחלקה למדעים ביומולקולריים, מכון ויצמן למדע

עוד על אודות האקדמיה הצעירה הישראלית ניתן לקרוא באתר: www.young.academy.ac.il

מימין: מבט מגן המדע אל המבואה הפנימית שבבניין האקדמיה

פעילויות נוספות לקידום מטרותיה של האקדמיה

בשער פרק זה:

דלת של מערת קבורה עשויה בזלת מן התקופה הרומית
(המאות השנייה–השלישית לספירה) אשר נמצאה בטבריה.

הפריט הוא חלק מתצוגה ארכאולוגית שהושאלה לאקדמיה
באדיבות רשות העתיקות והוא מוצב בפטיו
של בית האקדמיה.

8 < פעילויות נוספות לקידום מטרותיה של האקדמיה

8.1 < מרכז הקשר לחוקרים ישראלים

מרכז הקשר נועד לסייע לחוקרים ישראלים העובדים או לומדים בחו"ל ולמדענים עולים לקשור קשרים ולמצוא משרה בישראל כדי שיוכלו לחזור או לעלות ארצה ולהשתלב בקהילה המדעית הישראלית. המרכז מטפל בחוקרים

ISRAEL ACADEMY
CONTACT CENTER
מרכז הקשר
האקדמיה למדעים

מכל תחומי הדעת האקדמיים, ובכללם מדעי הרוח והחברה. בין היתר פועל המרכז להביא לפני מקבלי ההחלטות וקובעי המדיניות את צורכיהם של החוקרים ואת הקשיים שעומדים בפניהם מתמודדים.

כיום רשומים במאגר מרכז הקשר יותר מ-4,300 חוקרים וחוקרות, מרביתם חיים בחו"ל ומעוניינים לשוב לישראל. כ-75% מהרשומים במאגר הם בעלי תואר דוקטור וכ-20% הם דוקטורנטים. שליש מהחוקרים שבמאגר הם מתחומי מדעי החיים והרפואה, שליש מתחומי המדעים המדויקים ומדעי ההנדסה, ושליש – מתחומי מדעי הרוח והחברה.

לכל חוקר הרשום במרכז הקשר יש לוח מודעות אישי, ובו הוא מקבל מידע על משרות בתחומי המחקר הרלוונטיים לו. בשנה האחרונה נוספה למאגר האפשרות לבצע חיפוש בקרב הפרופילים של מחפשי המשרות שנתנו את הסכמתם לכך, כדי להקל על המוסדות המפרסמים לאתר מועמדים מתאימים. האתר גם מספק לחוקרים מידע כללי ושימושי – הסברי האוניברסיטאות על הליכי קליטת סגל חדש בהן וכן סיפורי הצלחה של חוקרים שנקלטו בארץ באקדמיה ובתעשייה.

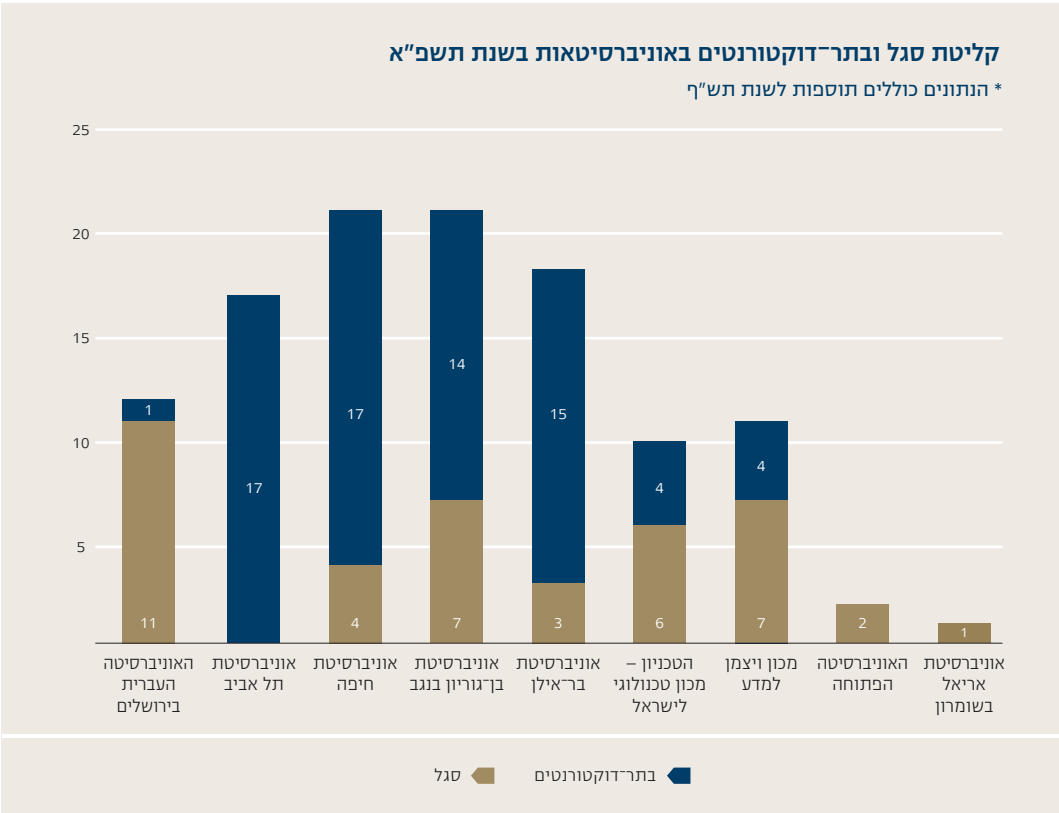
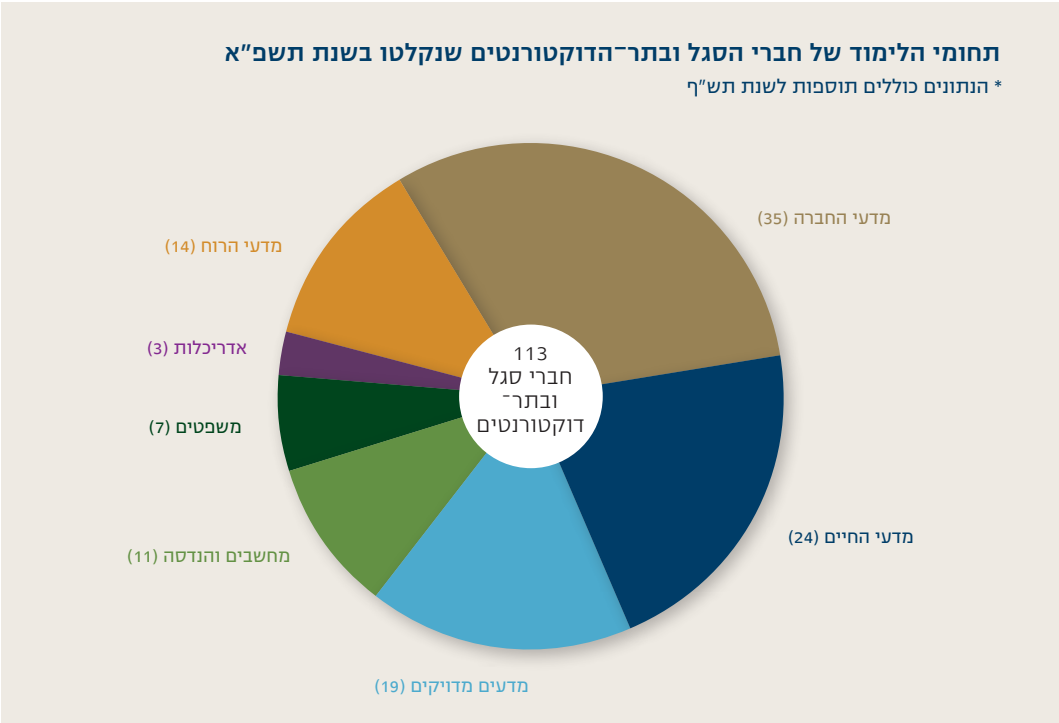
מאז הקמתו בשנת 2007 סייע מרכז הקשר ליותר מאלף חוקרים וחוקרות למצוא תעסוקה באוניברסיטאות. רבים נוספים מצאו בסיוע מרכז הקשר משרות במסגרות שונות – מכללות אקדמיות, מכוני מחקר, משרדי ממשלה ותעשייה. בשנת 2020 השתלבו באוניברסיטאות, בסיוע מרכז הקשר, 113 חוקרים וחוקרות במשרות שונות, מהם 41 כחברי סגל ו-72 כבתר-דוקטורנטים ומנהלי מעבדות – 61 נשים ו-52 גברים. במהלך השנה פרסם המרכז 369 משרות, ובהן 240 משרות באוניברסיטאות (כ-47% מהן אוישו בסיוע מרכז הקשר) והשאר במכללות ובמכוני המחקר.

הכינוס השנתי של מרכז הקשר לחוקרים ישראלים

בכל שנה בעת חופשת החורף בחו"ל חוקרים ישראלים המחפשים עבודה מגיעים ארצה כדי להתראיין למשרות בישראל. מרכז הקשר מנצל הזדמנות זו לערוך בבית האקדמיה כינוס שנתי ויריד תעסוקה כדי לאפשר לחוקרים להיפגש עם נציגי המוסדות להשכלה גבוהה, עם חברות היי-טק וביוטק ועם גופים ציבוריים המטפלים בהשבת אקדמאים. בשל מגפת הקורונה נערך הכינוס השנתי באופן מקוון בחודש דצמבר, בהשתתפות חוקרים ישראלים מכל רחבי העולם.

אמצעי נוסף ליצירת קשרים ולמציאת משרות סגל שיאפשרו את החזרה ארצה הוא הבאת חוקרים צעירים מצטיינים להצגת עבודתם בכינוסים מדעיים גדולים בישראל. השנה בשל מגפת הקורונה לא התקיימו כינוסים מסוג זה.

8.2 < היוזמה - מרכז לידע ולמחקר בחינוך

היוזמה עוסקת בנושאי חינוך שעל סדר יומם של מקבלי החלטות ומקדמת שימוש שיטתי בידע מחקרי עדכני ומבוקר בתהליכי מדיניות, פיתוח והטמעה. היוזמה פועלת מתוקף הסכם שיתוף פעולה בין משרד החינוך לאקדמיה הלאומית הישראלית למדעים ולקרן יד הנדיב.

השנה סיימה את תפקידה כמנהלת היוזמה ד"ר תמי חלמיש־אייזנמן, אשר כיהנה בתפקיד משנת 2017, וממלאת את מקומה רננה פרנצ'בסקי אמיר.

היוזמה - מרכז לידע ולמחקר בחינוך פועלת באמצעות שלושה ערוצי פעילות עיקריים שמשותפים בהם חוקרים, מקבלי החלטות ואנשי שדה: ועדות מומחים (קונסנסוס), קבוצות עבודה ועיבוד ידע מחקרי והנגשתו.

ועדות מומחים (קונסנסוס)

ועדות המומחים עוסקות בסוגיות מהותיות המעסיקות את מערכת החינוך דרך קבע. אלו סוגיות שמעורבים בהן גופים רבים הפועלים לעיתים בכיוונים מנוגדים. כל ועדה מורכבת מכעשרה חוקרים ממגוון דיסציפלינות ותפקידים, העוסקים בהיבטים שונים של הנושא הנבחר - כל אחד בתחומו. ועדות המומחים פועלות בשיתוף עם הגופים המזמינים במשרד החינוך אך מקפידות על האוטונומיה שלהן ועל החופש האקדמי שלהן. פעילות הוועדות כוללת בחינה של ידע מחקרי עדכני ומבוקר בתחום, מפגשים עם אנשי מחקר, מדיניות ושדה הפועלים בזירה, ואירועי למידה מגוונים. לאחר כשלושים חודשי עבודה הוועדות מגישות דוח המציג תמונת מצב מורכבת ועדכנית של הנושא, מסקנות והמלצות יישומיות.

השנה סיימה את עבודתה

ועדת מומחים בנושא טיפוח למידה רגשית-חברתית במערכת החינוך

בראשות פרופ' רמי בנבנישתי

טיפוח למידה רגשית-חברתית (SEL – Social Emotional Learning) נחשב כיום נדבך חשוב ומהותי בתהליכי חינוך ולמידה. בבסיס תפיסה זו מצויה ההכרה בצורך להרחיב את יעדי החינוך ולכלול בהם מרכיבים רבים ומגוונים, ובהם ידע, מיומנויות בתחומי חיים שונים, כישורים רגשיים וחברתיים, תפיסות עצמי חיוביות, מוטיבציה וכן ערכים ועמדות.

טיפוח למידה רגשית-חברתית במערכת החינוך - סיכום עבודתה של ועדת המומחים, תמונת מצב והמלצות

בדומה למגמות בעולם, גם בישראל נעשים מהלכים לבחינה ולקידום של למידה רגשית-חברתית במערכת החינוך. כחלק ממהלכים אלו פנה

משרד החינוך אל האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים בבקשה להקים ועדת מומחים בנושא. הדוח המסכם של הוועדה פורסם בספטמבר 2020, והוא עוסק בחשיבות הקידום של למידה רגשית-חברתית במערכת החינוך בישראל, בעקרונות המנחים ובדרכים המתאימות לטיפול ולהקניה של למידה זו ובתהליכי הטמעתה בכלל המערכת.

כיום פועלת ביוזמה

ועדת מומחים בנושא חינוך לערכים – קווים מנחים למדידה והערכה

בראשות פרופ' חנן אלכסנדר

חינוך לערכים נחשב לאחת ממטרות-העל של מערכת החינוך מאז הקמתה. עם זאת כיום מערכת המדידה וההערכה של משרד החינוך עשירה בתחומים הנוגעים להישגים לימודיים ולאקלים בית-ספרי יותר מבתחום החינוך הערכי. מצב זה עלול להטות את העשייה הבית-ספרית לכיוון מטרות שהן הישגים לימודיים במבחנים סטנדרטיים על חשבון הישגים ערכיים, מטרות הנוגדות את מדיניות המשרד. מטרת הוועדה, שהוקמה בעקבות פניית המשרד אל האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, היא לפתח קווים מנחים להערכה ומדידה בתחום החינוך לערכים מתוך הכרה ברבגוניותה של החברה הישראלית ובזכותם של הורים להתוות דרך חיים לילדיהם.

השנה קיימה הוועדה ארבעה מפגשי למידה מקוונים שהיו פתוחים לקהל המתעניינים בתחום. הוועדה סיימה את תהליך הלמידה והחלה בתהליך כתיבת הדוח המסכם, הצפוי להתפרסם בדצמבר 2021.

קבוצות עבודה

קבוצות עבודה מוקמות לשם גיבוש תוצר קונקרטי הנדרש לקביעת מדיניות או למימושה, למשל מדד, כלי הערכה או יום עיון. בדרך כלל קבוצות אלו משלבות אנשי מטה ושטח במשרד החינוך עם חוקרים המתמחים בנושא. בתהליך הנמשך 8–15 חודשים החוקרים מציגים נקודת מבט תאורטית וביסוס מחקרי התורמים לפיתוח התוצר המבוקש, ואנשי המטה והשטח מציגים את נקודת המבט היישומית ומציפים את האילוצים הקיימים. לתהליך הלמידה המשותף יש תוצר יישומי.

השנה סיימו את עבודתן שלוש קבוצות עבודה שעסקו בנושאים האלה, בהזמנת משרד החינוך:

- < פיתוח מדד לשיפור בית-ספרי
- < זיהוי יסודות משותפים לפעילויות השונות בחינוך הלא פורמלי
- < תהליכי פיתוח מקצועי לקידום הכלה (inclusion) בבתי הספר

כיום פועלת ביוזמה קבוצת עבודה בנושא טיפוח ההובלה המקצועית של מורות ומורים מצטיינים בתחומי המדעים, אשר מקבלים עליהם תפקידי פיתוח, ליווי והדרכה בתחום הדעת שלהם – מורי מאסטר.

מת"ת – מידע תומך-תכנון

פעילות זו נועדה לתת מענה לשאלות ממוקדות בסוגיות אקטואליות של מתווי מדיניות במשרד החינוך. חוקר מטעם היוזמה לומד את הנושא במשך כחמישה חודשים. התהליך מלווה בוועדה אקדמית מייעצת ובמומחים מהתחום של כל אחד מהדוחות. התוצר הוא מסמך ממוקד המציג התייחסות מחקרית לאתגר הנידון וסקירה השוואתית של פתרונות קיימים בעולם, הן ברמת המדיניות הן ברמת עקרונות הפעולה.

דוחות מת"ת

מן הנושאים שעליהם נכתבו דוחות מת"ת בשנה האחרונה: פערי מגדר בלימודי מדעים בבתי ספר; מענים בית-ספריים למניעת אובדנות בגיל הצעיר; טיפוח חשיבה ביקורתית וחשיבה יצירתית במסגרת הקניית מיומנויות במאה העשרים ואחת; קווים מנחים להסדרת מחקר בבתי ספר; פיזיקה ניסויית בתוכנית הלימודים; שגרות בטיחות וגהות במוסדות חינוך; שילוב סביבות ענן במערכות חינוך; קשרים בין עיצוב מרחבי למידה לתהליכי הוראה ולמידה; תוכניות להכשרת פרחי הוראה לעבודה בפריפריה; תשלומי הורים בבתי ספר יסודיים בעולם; הוראת מיומנויות הכתיבה וההקלדה בבתי ספר יסודיים.

במסגרת פעילות בנושא מצוינות בחינוך מתמטי פורסם דוח המציג את המאפיינים המשותפים למדינות שבהן שיעור מצטיינים גבוה במתמטיקה, והתקיים יום עיון בנושא.

פעילויות נוספות למען קידום יעדי היוזמה

חזון היוזמה הוא ביסוס תרבות של שימוש בידע מחקרי בתהליכי קבלת החלטות בחינוך. לאור חזון זה אנו פועלים כדי שידע מחקרי מעודכן ומהימן יהיה זמין הן לאנשי המטה במשרד החינוך והן לקהל רחב יותר של העוסקים והמתעניינים בחינוך (מנהלים, מורים, אנשי המגזר השלישי, הורים ועוד). התרבות קהלי היעד הנחשפים לפעילויות היוזמה ולתוצריה מגבירה את השיח המקצועי והציבורי על תחומי התוכן שהיוזמה עוסקת בהם, ובכך מחזקת את מעמדו של ידע מחקרי מבוסס ומהימן בחינוך. להגשמת החזון הזה היוזמה פועלת בדרכים שונות להנגשתו ולהפצתו של ידע מחקרי:

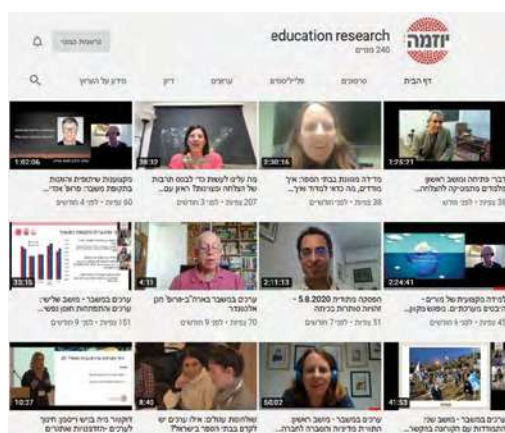
עיבוד והנגשה

המושג "עיבוד והנגשה" מתייחס להפיכת מסמך אקדמי ארוך ולעיתים רווי במילות ז'רגון לטקסט המציג את עיקרי הדברים בצורה בהירה וממוקדת. בשנה האחרונה פורסמו מסמכי עיבוד והנגשה לכל אחד מפרקי הדוחות של ועדות המומחים שהסתיימו. כמו כן הונגשו מאמרים מהעולם ששימשו חומרי רקע לימי למידה וכינוסים.

הכינוס השנתי

אחת לשנה מתקיים הכינוס השנתי של היוזמה. הכינוס התקיים השנה בחודש ינואר, והייתה שותפה לו "קהילת חינוך 2020". ככל שנה כלל הכינוס הרצאות ודיונים בנושאי הפעילויות מהשנה האחרונה, והשנה התייחס גם להזדמנויות שֶׁמִזְמֵן משבר הקורונה לשינוי משמעותי וארוך טווח בחינוך. המושב הראשון עסק בחינוך לערכים; במושב השני הוצגו שלושה חקרי מקרה בעניין קשרים בין מדיניות למחקר ולשדה, ובמושבים המקבילים התקיימו מפגשים סביב סוגיות עכשוויות מגוונות – מרחבי למידה חדשניים, מקומו של החינוך הלא פורמלי בבתי הספר, למידה דיגיטלית במיטבה, הטמעה של למידה רגשית-חברתית ברמה העירונית, תפקיד מחנך ומחנכת הכיתה בישראל ופיתוח מקצועי של מורים במסגרת חינוך מכילה. בכינוס השתתפו כ־1,000 אנשי ונשות חינוך ממגוון גופים: משרד החינוך – מטה ושטח, ארגוני המגזר השלישי וקרנות, אקדמיה ומוסדות מחקר. תוכנית הכינוס כללה דוברים מועדות היוזמה ומחוצה להן, מהארץ ומחו"ל, ובכך היוותה הזדמנות לשיתוף בידע וללמידה הדדית.

ימי עיון, אירועי למידה וסדנאות

אירועי למידה מקוונים

בשנה החולפת קיימה היוזמה עשרה אירועי למידה, חלקם קוימו כחלק מתהליכי הלמידה של הוועדות וחלקם עסקו בדוחות שפורסמו. המפגשים התקיימו בשותפות עם מוסדות אקדמיים או עם מטה משרד החינוך. המעבר למפגשים מקוונים הוביל להגדלת קהל המשתתפים ואפשר דיון רחב יותר עם חוקרים, עם אנשי מטה ואנשי שטח ממשרד החינוך, עם ארגוני המגזר השלישי ועם קרנות פילנתרופיות. בין השאר הרצה פרופ' אנדרו הרגריביס (Prof. Andy Hargreaves) מבוסטון קולג', מומחה בין-לאומי בתחום צמיחה והתפתחות מקצועית של מורים;

המפגשים עסקו למשל בשילוב למידה רגשית-חברתית בתחומי הדעת, בחינוך להוראת זהות לאומית ודתית, במדידה מגוונת בבתי הספר, במורים כשותפים להתפתחות המקצועית של עמיתיהם ועוד.

תקשורת דיגיטלית

ליוזמה דף פייסבוק פעיל (יותר מ־4,000 עוקבים) ועשיר בתוכן. תוצרי היוזמה מופיעים כקישור באתרי תוכן חינוכיים רבים, ונכתבים עליהם כתבות ובלוגים באתרי חינוך ומגזינים אינטרנטיים כמו "שיעור חופשי" מבית הסתדרות המורים ו"הגיע זמן חינוך". כלל פרסומי היוזמה והחומרים מתוך אירועי הלמידה מופיעים באתר היוזמה במרשתת.

פרטים נוספים על פעילות היוזמה ניתן למצוא באתר <http://education.academy.ac.il>

8.3 < הקרן הלאומית למדע

בשנות השבעים החליטה ממשלת ישראל להקצות כספים למחקר הבסיסי בישראל על בסיס תחרות ועל סמך מצוינות מדעית והטילה על האקדמיה לפעול למימוש התוכנית. לשם כך הקימה האקדמיה את "הזרוע למחקר בסיסי". תקציב הזרוע החדשה שניהלה האקדמיה בא מקורות ממשלתיים באמצעות ות"ת.

הקרן הלאומית למדע
المؤسسة الإسرائيلية للعلوم
Israel Science Foundation

בשל הגידול הניכר בהיקף פעילותה של הקרן במשך השנים הוחלט על הפיכתה לעמותה עצמאית. בכ"ה באייר תשנ"ה (25 במאי 1995) הוקמה הקרן הלאומית למדע כעמותה ונרשמה כחוק אצל רשם העמותות. בכך שונה מעמדה המשפטי של הקרן, והוחל בהפעלתה כמסגרת ארגונית עצמאית אשר שואבת את סמכותה מהקהילה המדעית ופועלת לקידום המחקר המדעי הבסיסי.

על אף היותה עמותה עצמאית שומרת הקרן על זיקה חזקה לאקדמיה הלאומית הישראלית למדעים. ביטוי לכך ניתן לראות בשיתוף הפעולה בין הגופים ובכהונת נשיא האקדמיה כיו"ר מועצת הקרן. הקרן הלאומית למדע היא כיום הגוף המרכזי התומך במחקר בסיסי בישראל על סמך מצוינות מדעית בתחומי הדעת השונים ובמגוון רחב של ערוצי תמיכה.

מטרת הקרן היא להעריך הצעות למחקר בסיסי בתחומי מדעי הרוח, מדעי החברה, מדעי החיים והרפואה והמדעים המדויקים והטכנולוגיה, ולתמוך בהצעות הנבחרות באמצעות מענקי מחקר. ההצעות מוערכות ונבחרות בהליך תחרותי, על סמך מצוינות ואיכות מדעית. מרבית התוכניות נשפוטות בתהליך שיפוט דואלי שכולל ועדות מקצועיות וסיקור עמיתים. כ-98% מתקציב הקרן לשנת תשפ"א הם הקצבת ות"ת; שני האחוזים הנותרים באים מתרומות ישירות, מפרסים, מקרנות מיועדות ומקרנות שונות שהאקדמיה מנהלת.

בשנת תשפ"א פועלת הקרן בתקציב כולל של קרוב ל-727 מיליון ש"ח בכל מסלולי המענקים, ובהם אלה:

- < **תוכניות הליבה:** תוכניות הממומנות מדי שנה מתקציב הליבה, פתוחות להגשה לכל תחומי הדעת ואינן ממוקדות בנושא מסוים.
- < **תוכניות ייעודיות:** תוכניות הממומנות מתקציב תוספתי, מיועדות לקהל חוקרים מסוים או לנושא מסוים, ובדרך כלל מוגבלות בזמן.

במסגרת תוכניות הליבה מממנת הקרן 2,169 מענקי מחקר אישיים באוניברסיטאות ובמוסדות מחקר אחרים, 10 מוקדי מחקר ו-18 מענקי מחקר בתוכנית ביכורה. כמו כן תומכת הקרן במסגרת זו ברכישת ציוד מחקרי מתקדם באוניברסיטאות, בהוצאה לאור של ספרים בתחומי מדעי הרוח וכן בקיום סדנאות מחקר בין-לאומיות.

נוסף על תוכניות ליבה אלה מפעילה הקרן גם תוכניות ייעודיות, ובהן אלה:

- < מענקי מחקר לרופאים-חוקרים בבתי החולים.
- < תוכנית למוקדי מחקר לעידוד מחקר בתחום תחליפי נפט לתחבורה.
- < תוכנית למלגות השתלמות בתר-דוקטורט במדעי החברה.
- < תוכנית למרכזי מצוינות ללמידה משמעותית.
- < תוכנית מרכזי המצוינות I-CORE – פרי יוזמת הות"ת וממשלת ישראל – משלבת חיזוק של מצוינות מחקרית עם הקמת תשתיות מחקר חיוניות ועם קליטת מדענים חדשים במוסדות להשכלה גבוהה בישראל. התקציב הכולל לתוכנית הוא 1.35 מיליארד ש"ח. בשני מחזורי ההגשה אושרו 16 מרכזי מצוינות.
- < תוכנית ברפואה ממוקדת אישית.
- < תוכנית למחקרים בתחום מדע וטכנולוגיה קוונטיים.
- < תוכנית בזק לתמיכה בבלימת נגיף הקורונה.
- < תוכנית למרכזי מצוינות למחקרים בתחום סוכרת מסוג 1.
- < תוכנית מדעי הנתונים במדעי החברה – התוכנית הופעלה לראשונה במחזור זה, במסגרת התוכנית למענקי מחקר אישיים.
- < תוכנית תמיכה בתשתיות מחקר – במסגרת התוכנית למענקי מחקר אישיים.
- < תוכנית לתמיכה ברכישת ציוד לחוקרים ב"אמצע הדרך".
- < לפני כמה שנים הרחיבה הקרן את פעילותה הבין-לאומית, והיא משתפת פעולה עם קרנות מחקר שונות לקידום פעילות מדעית משותפת בין חוקרים ישראלים לבין חוקרים מחו"ל. הקרנות כוללות את אלה: הקרן הלאומית למדעי הטבע בסין (National Natural Science Foundation of China – NSFC), המכון הקנדי לחקר הבריאות (Canadian Institute for Health Research – CIHR), המרכז הבין-לאומי למחקר ופיתוח בקנדה (International Development Research Center – IDRC), קרן עזריאלי (The Azrieli Foundation), הקרן הלאומית למחקר בסינגפור (National Research Foundation – NRF), האגודה היפנית לקידום המדע (Japan Society for the Promotion of Science – JSPS) ומכון ברוד (Broad Institute).
- < הקרן שותפה ב-GRC (Global Research Council), והיא פעילה בהנהגה האירופית האזורית.

פרטים נוספים על פעילות הקרן הלאומית למדע מובאים בדוח השנתי של הקרן לשנת תשפ"א ובאתר הקרן www.isf.org.il

8.4 < תל"מ – הפורום לתשתיות לאומיות למחקר ולפיתוח

הפורום הוקם ביוזמתו של פרופ' יעקב זיו, לשעבר נשיא האקדמיה, בשלהי שנת תשנ"ז (1997), ושותפים לו יו"ר ות"ת במועצה להשכלה גבוהה, המדען הראשי במשרד הכלכלה והתעשייה, מנכ"ל משרד המדע והטכנולוגיה, ראש המינהל למחקר, פיתוח אמצעי לחימה ותשתית טכנולוגית (מפא"ת) במשרד הביטחון, סגן ראש אגף התקציבים במשרד האוצר ונציג האקדמיה, המשמש יו"ר הפורום.

חבר האקדמיה פרופ' שמעון אולמן הוא יו"ר הפורום, והוא החליף את פרופ' רות ארנון, לשעבר נשיאת האקדמיה.

מטרות פורום תל"מ הן לתאם בין הגופים המרכיבים אותו בנושאי מחקר ופיתוח, לקיים התייעצויות, לאגם משאבים מתקציבי הגופים האלה ולקבוע אחריות ביצוע של אחד או יותר מגופי הפורום לקידום תשתיות מחקר ופיתוח לאומיות.

ערוצי התמיכה במחקר ופיתוח (מו"פ) ממקורות לאומיים בישראל קיימים בעיקר במסגרות אלה:

1. מחקר בסיסי איכותי המנוהל ומתוקצב על יסוד עקרונות תחרותיים.
2. מו"פ מגזרי (חקלאות, תעשייה, ביטחון ועוד) המנוהל ומתוקצב על יסוד צרכים וצפי של יישומים מוגדרים.

השותפים בתל"מ סבורים כי מלבד ערוצי תמיכה אלה יש צורך לתמוך מעת לעת גם בהקמת תשתיות מו"פ בתחומים שונים. לעיתים תשתיות אלה אינן נופלות בתחום אחריותו הבלעדית של אחד מגופי התמיכה במו"פ. בחינה מקצועית של ההצעות ושל הדרכים להקמת תשתיות לאומיות כאלה נעשית אפוא בפורום תל"מ. הפורום גם ממליץ על דרך האיגום התקציבי המתאימה מתוך תקציבי מרכיבי הפורום (וגופים מעוניינים אחרים) וכן על הגופים שיהיו אחראים לביצוע ולבקרה במסגרת התקציבית שנקבעה.

עם השנים החליט פורום תל"מ על איגום משאבים ועל ביצוע מיזמים מדעיים וטכנולוגיים בהיקף כולל של מאות מיליוני דולרים. אלה המיזמים העיקריים:

1. השתתפות שנתית של ישראל במתקן הסינכרוטרון האירופי (ESRF) – בהיקף כולל של 10 מיליון דולר
2. מיזם אינטרנט 2 (תקשורת רחבת פס מהדור השני) – בהיקף של 38 מיליון דולר
3. מאיץ חלקיקים במרכז למחקר גרעיני שורק (SARAF) – בהיקף של 25 מיליון דולר
4. רכישת ציוד כבד למחקרים בננוטכנולוגיה – בהיקף של 11 מיליון דולר
5. הקמת מרכז מחקר לננוטכנולוגיה בטכניון – מכון טכנולוגי לישראל – בהיקף של 78 מיליון דולר
6. הקמת מרכזי מו"פ לננוטכנולוגיה ולננו-מדע בעוד חמש אוניברסיטאות מחקר – בהיקף כולל של 142.5 מיליון דולר
7. הקמת מרכזי ציוד לשירות המו"פ הביוטכנולוגי – בעלות של 10 מיליון דולר

8. הקמת תשתית לרשת "גריד" לאומית (למינוף משאבי המחשוב) – בעלות של 2.6 מיליון דולר
 9. רכישת ציוד למו"פ בתאי גזע – בעלות של 10 מיליון דולר
 10. הקמת מאגר/בנק רקמות לאומי (מידג"ם) – בעלות של 8.9 מיליון דולר
 11. פוטוניקה מתקדמת – בעלות של 56 מיליון דולר
 12. חקר המוח – בעלות של 25 מיליון דולר
 13. הקמת מאגר גנום קליני במסגרת מיזם "פסיפס" לרפואה מותאמת אישית, בהשתתפותם של משרד הבריאות והמשרד לשוויון חברתי – בעלות של 69 מיליון דולר
 14. מדע וטכנולוגיה קוונטית – בעלות של 1,250 מיליון ש"ח
- ועדת בדיקה בראשותה של ד"ר ארנה ברי הגישה את המלצותיה, והמיזם אושר בפורום תל"מ ויישם במהלך החומש הקרוב. השנה החלו השותפים בהתארגנות להפעלת התוכנית ונבחר מנהל לתוכנית.

במהלך השנים האחרונות הוקמו שתי ועדות בדיקה מקצועיות: הוועדה הראשונה, ועדת בדיקה מקצועית בראשות פרופ' תא"ל (מיל') חיים אשד, נועדה לבדוק את הצורך בהקמת תשתית ללוויינות זעירה (small satellites), את כדאיות הקמתה ואת האפשרות לכך. הוועדה הגישה את מסקנותיה, והנושא אושר עקרונית וצפוי להתחיל לפעול כבר בשנת 2021. הוועדה השנייה, בראשותה של ד"ר ארנה ברי, בדקה את הצורך בהקמת תשתית לבינה מלאכותית ולמדעי הנתונים, את כדאיות הקמתה ואת היתכנותה. הוועדה הגישה את המלצותיה לפורום, וזה אישר את הדוח ואת התוכנית המוצעת. במהלך השנה נעשו מאמצים לקדם את האישור התקציבי ליישום מלא של המלצות הוועדה.

פורום תל"מ הקים ועדה נוספת בעקבות יוזמת רשות החדשנות, בראשותה של פרופ' רבקה כרמי, לקידום נושא הביו-קונוורג'נס (Bio-Convergence) – נושא שהוא שילוב בין-תחומי המקיים חיבור סינרגטי בין מדעי החיים והביולוגיה ובין מדעי ההנדסה. הוועדה תבדוק את האפשרות להקים בישראל תשתית למו"פ שתתמוך בפיתוחו ובקידומו של מחקר רב-תחומי אקדמי בסיסי, טכנולוגי-יישומי, רפואי ותעשייתי בתחום הביו-קונוורג'נס כמנוע חדשנות טכנולוגי וכלכלי, לרבות פיתוח ידע ויכולות מו"פ וייצור להקמת חברות משמעותיות בישראל שיעסיקו כוח אדם איכותי ושתהיינה בעלות פריון גבוה. נוסף על אפשרות הקמתה של תשתית כזאת תבדוק הוועדה גם את התועלת שבה.

השנה הוקדש דיון מיוחד לאתגרים שהציב משבר הקורונה בפני ראשי הארגונים שמרכיבים את פורום תל"מ.

הרצאות, כינוסים ואירועים ביוזמת האקדמיה

בשער פרק זה:

קטע של אפריז עשוי שיש מן התקופה הרומית
(המאות השנייה-השלישית לספירה) אשר נתגלה
בבית-שאן.

הפריט הוא חלק מתצוגה ארכאולוגית שהושאלה
לאקדמיה באדיבות רשות העתיקות והוא מוצב בפטיו
של בית האקדמיה.

בהמשך פרק זה:
גן המדע בבית האקדמיה

9 הרצאות, כינוסים ואירועים ביוזמת האקדמיה

במסגרת תפקידה המוגדר בחוק – "לטפח ולקדם פעילות מדעית" – האקדמיה עורכת בביתה הרצאות, כינוסים וימי עיון. רבים מהאירועים פתוחים לקהל הרחב. השנה בשל מגבלות מגפת הקורונה היו האירועים מקוונים.

(בפרק זה מצוינים האירועים שיזמה האקדמיה מיוני 2020 עד סוף מאי 2021)

כ"ט בכסלו תשפ"א (15 בדצמבר 2020)

האספה הכללית הפתוחה תשפ"א טקס הצטרפותם של החברים החדשים לאקדמיה והרצאותיהם

פרופ' אורי אלון
הרפתקאותיו של פיזיקאי בארץ הביולוגיה

פרופ' דן מירון
המבנה הסדוק של שירת החורבן של אורי צבי גרינברג:
שבעים שנה להופעת "רחובות הנהר"

פרופ' שמחה עמנואל
ספר שיבולי הלקט:
הצצה מעבר לכתפו של המחבר

פרופ' יאיר רייזנר
התגברות על מחסומים גנטיים
בהשתלת מח עצם ותאי גזע אחרים

פרופ' אניטה שפירא
עידן יצירת המיתוסים:
מיתוס טרומפלדור ומיתוס ברנר

"THE PURSUIT OF KNOWLEDGE FOR ITS OWN SAKE, AN ALMOST FANATIC LOVE OF JUSTICE AND DESIRE FOR PERSONAL INDEPENDENCE - THESE ARE THE FEATURES OF THE JEWISH TRADITION WHICH MADE ME THANK THE STARS THAT I BELONG TO IT". (1934)

אני סקון חסד תורה
אני סקון חסד תורה
אני סקון חסד תורה

כינוסים וימי עיון

כ"ה בסיוון תש"ף (17 ביוני 2020)

בתר־דוקטורט בצל הקורונה

כינוס ביוזמת האקדמיה הצעירה הישראלית ברכות: ד"ר חיים ביידנקופף, פרופ' דוד הראל, פרופ' יפה זילברשץ, פרופ' אבי צדוק יו"ר: פרופ' תמי גיגר, פרופ' ליעד מודריק בהשתתפות: נדב דואני, פרופ' יהודה דנון, פרופ' דניאל חיימוביץ', פרופ' אלון חן, פרופ' אשר כהן, פרופ' אורי סיון, ד"ר מיטל ערן-יונה, פרופ' אריאל פורת, פרופ' אריה צבן, פרופ' רון רובין

סדרת סמינרי רשת

מרחיבים את ארגז הכלים האקדמי -

סנת מיומנויות רכות לבתר־דוקטורנטים בצל הקורונה

סדרה ביוזמת האקדמיה הצעירה הישראלית בשיתוף פולברייט (Fulbright) ישראל

ב' באב תש"ף (23 ביולי 2020)

The Final Frontier: קבלה למשרה באקדמיה ובתעשייה

ט"ז באב תש"ף (6 באוגוסט 2020)

Tick Tock: ניהול זמן נכון

ל' באב תש"ף (20 באוגוסט 2020)

Show Time: הצגה אקדמית טובה

י"ד באלול תש"ף (3 בספטמבר 2020)

Good News: קידום המחקר בתקשורת ובמדיה החברתית

כ"ח באלול תש"ף (17 בספטמבר 2020)

Comme il Faut: Networking וכללי התנהלות

חברתית אקדמית

י"ג בתשרי תשפ"א (1 באוקטובר 2020)

I Feel Good: שמירה על Well-Being בחיים האקדמיים

ד' במרחשוון תשפ"א (22 באוקטובר 2020)

I Did It My Way: לכל אחד סיפור פוסט משלו

י"ח במרחשוון תשפ"א (5 בנובמבר 2020)

With a Little Help from my Friends: פיתוח קבוצות

עמיתים

כ"ה באלול תש"ף (14 בספטמבר 2020)

לראות ולהיראות -

סדנה המיועדת לבתר־דוקטורנטים בבילוגיה

סדנה ביוזמת האקדמיה הצעירה הישראלית

י"ז במרחשוון תשפ"א (4 בנובמבר 2020)

ערב עיון - פרופ' מאיר יעקב קיסטר ומורשתו

למלאת עשר שנים לפטירתו

ברכות: פרופ' נילי כהן

יושב ראש: פרופ' יוחנן פרידמן

בהשתתפות: ד"ר מיכאל אבשטיין, פרופ' ליבנת הולצמן,

ד"ר יוסף ויצטום, ד"ר אמיר לרנר, פרופ' אורי רובין

ב' בכסלו תשפ"א (18 בנובמבר 2020)

המפגש הרביעי בסדרת מפגשי "בשערי האקדמיה"

בנושא "תגליות"

תגליות העתיד: מן המוח למחשב ובחזרה

יו"ר: פרופ' דוד הראל

בהשתתפות: פרופ' עידן שגב, פרופ' דפנה שחף

י' בכסלו תשפ"א (26 בנובמבר 2020)

סדנה לדוקטורנטים ודוקטורנטיות מהחברה הערבית

סדנה ביוזמת האקדמיה הצעירה הישראלית

ברכות: פרופ' תמי גיגר, פרופ' יפה זילברשץ, פרופ'

נילי כהן

מנחים ומשתתפים: פרופ' השאם אבו ריא, פרופ' אשרף

בריק, ד"ר תאופיק דעאדלה, פרופ' עלי חוסיין, פרופ'

מונא חורי-כסאברי, פרופ' יעקב חנא, ד"ר פיראס

מואסי, ד"ר יוסוף משהראוי, פרופ' ראמי עקילאן

ו' בטבת תשפ"א (21 בדצמבר 2020)

לראות ולהיראות -

סדנה המיועדת לבתר־דוקטורנטים בהנדסה

ובמדעים המדויקים

סדנה ביוזמת האקדמיה הצעירה הישראלית

י"ד בטבת תשפ"א (29 בדצמבר 2020)

הכינוס השנתי האחד-עשר של מרכז הקשר

יו"ר: בת-שבע שור

ברכות: פרופ' נילי כהן

בהשתתפות: גרנית בן-עזרא זינגר, פרופ' תמר גיגר, נדב דואני, סמדר הירש, פרופ' מאיה שולדינר

ט"ו בטבת תשפ"א (30 בדצמבר 2020)

המפגש החמישי בסדרת מפגשי "בשערי האקדמיה" בנושא "תגליות" –

תגליות על עולמנו הפנימי: התת-מודע ומצבי הכרה

יו"ר: פרופ' יורם בילו

בהשתתפות: פרופ' רפאל מלאך, ד"ר מירב רוט

כ' בשבט תשפ"א (2 בפברואר 2021)

כינוס "מצב הרוח"

עבור בתר-דוקטורנטים במדעי הרוח

כינוס ביוזמת האקדמיה הצעירה הישראלית

כ"א בשבט תשפ"א (3 בפברואר 2021)

המפגש השישי בסדרת מפגשי "בשערי האקדמיה" בנושא "תגליות" –

תגליות על המקום שבו אנו חיים: פינות היקום, פינות כדור הארץ

המפגש הוקדש לזכרו של חבר האקדמיה

פרופ' רוני אלנבלום

יו"ר: פרופ' ישראל פינקלשטיין

בהשתתפות: ד"ר יונת הוכברג, פרופ' מוטי שטיין

כ"ו באדר תשפ"א (10 במרס 2021)

המפגש השביעי בסדרת מפגשי "בשערי האקדמיה" בנושא "תגליות" –

תגליות ברפואה: קורונה – הנגיף והחיסון

יו"ר: פרופ' עדי קמחי

בהשתתפות: פרופ' גדעון רכבי, פרופ' עדי שטרן

ב' בניסן תשפ"א (15 במרס 2021)

כינוס בעקבות דוח ועדת האקדמיה בנושא שילוב הוראת מדעי הנתונים בכל תחום באוניברסיטאות

ברכות: פרופ' יפה זילברשץ, פרופ' נילי כהן

יו"ר: פרופ' ניב אחיטוב, פרופ' ידן דודאי

בהשתתפות: פרופ' יונתן בן-דב, פרופ' יואב בנימיני, פרופ' ערן סגל, פרופ' ירון עוז, פרופ' מור פלג, ד"ר רננה קידר, ד"ר קירה רדינסקי

ד' בניסן תשפ"א (17 במרס 2021)

שולחן עגול: חיסונים – בריאות הציבור וזכויות הפרט

דברי פתיחה: פרופ' סרג'יו הרט

יו"ר: פרופ' משה הלברטל

בהשתתפות: עו"ד שרון אברהם-ויס, פרופ' דוד אנוך, ד"ר נטע ברק-קורן, פרופ' אלון הראל

ל' בניסן תשפ"א (12 באפריל 2021)

The Israel-China Bilateral Series in Nanotechnology Nano-Devices and Nano-Photonics

המפגש הראשון בסדרת המפגשים הדו-לאומיים ישראל-סין בנושא ננוטכנולוגיה

ברכות: פרופ' איתמר וילנר, Prof. Zhiyong Tang

יו"ר: פרופ' יוסי פלתיאל, Prof. Zhixiang We

מנחה: פרופ' אוריאל לוי

משתתפים: פרופ' טל אלנבוגן, פרופ' מוטי שגב,

Prof. Qing Dai, Prof. Xiaochun Wu

ט' באייר תשפ"א (21 באפריל 2021)

כינוס מקוון בנושא תמורות בלשון לרגל הופעת הספר "שינוי ושונות בלשון"

ברכות: פרופ' משה בר-אשר, פרופ' רות ברמן, פרופ' נילי כהן

יו"ר: פרופ' ענבל ארנון, ד"ר איתן גרוסמן, ד"ר ליאור לקס בהשתתפות: פרופ' זהר אביתר, פרופ' מירה אריאל, ד"ר רועי גפטר, ד"ר נורית מלניק, פרופ' איה מלצר, פרופ' דורית רביד, פרופ' יעל רשף

כ"ט באייר תשפ"א (11 במאי 2021)

**The Israel-China Bilateral Series in Nanotechnology
Self-Assembly and Biomaterials**

המפגש השלישי בסדרת המפגשים הדו-לאומיים
ישראל-סין בנושא ננוטכנולוגיה

ברכות: פרופ' איתמר וילנר, Prof. Zhiyong Tang
יו"ר: פרופ' אהרון גדנקן, פרופ' איתמר וילנר,

Prof. Zhixiang Wei

מנחה: פרופ' גליה בלום

משתתפים: פרופ' יובל גרעיני, פרופ' אריאל ישמח,

Prof. Hao Wang, Prof. Aiguo Wu

הרצאות שנתיות

כ"ט בשבט תשפ"א (11 בפברואר 2021)

כינוס לרגל יום דרווין הבינלאומי

מוצאו של המין הומו סאפיינס

ברכות: פרופ' דוד הראל

יו"ר: פרופ' אראלה חוברס

בהשתתפות: ד"ר אסף מרום, פרופ' יואל רק

י"ד באייר תשפ"א (26 באפריל 2021)

**The Israel-China Bilateral Series in Nanotechnology
Energy and Environment**

המפגש השני בסדרת המפגשים הדו-לאומיים
ישראל-סין בנושא ננוטכנולוגיה

ברכות: פרופ' איתמר וילנר, Prof. Zhiyong Tang

יו"ר: פרופ' גיל מרקוביץ, Prof. Qing Dai

מנחה: פרופ' אורי בנין

משתתפים: פרופ' ליעוז אתגר, פרופ' אבנר רוטשילד,

Prof. Zhixiang Wei, Prof. Hongfeng Ying

כ"א באייר תשפ"א (3 במאי 2021)

**כינוס בעקבות דוח ועדת האקדמיה בנושא מצב תחום
לימודי השואה באוניברסיטאות המחקר ובמכללות בישראל**

ברכות: פרופ' נילי כהן

יו"ר: פרופ' שולמית וולקוב, פרופ' דינה פורת

בהשתתפות: פרופ' שלמה אבינרי, פרופ' עופר אשכנזי,

פרופ' ישראל ברטל, פרופ' חוי בן-ששון דרייפוס, פרופ'

דן מכמן, פרופ' חיים סעדון, ד"ר ליאת שטייר-ליבני

כ"ג באייר תשפ"א (5 במאי 2021)

**המפגש השמיני בסדרת מפגשי "בשערי האקדמיה"
בנושא "תגליות" –**

**תגליות בעולם ההחלטות והכלכלה: בין משחקים
לפסיכולוגיה**

יו"ר: פרופ' יואב בנימיני

בהשתתפות: פרופ' מיה ברהלל, פרופ' סרג'יו הרט

תקציב האקדמיה

10

בשער פרק זה:
פריחה בפטיו בבית האקדמיה

10 < תקציב האקדמיה לשנת תשפ"א

(כל הסכומים באלפי שקלים)

12,507	הקצבות ות"ת
70	הכנסות מפרסומים
675	הכנסות מקרנות
880	הקן הלאומית למדע
417	תקורה מניהול פרויקטים
220	הכנסות מימון נטו
310	קרנות הנהלה
15,079	סה"כ הכנסות תקציב שוטף
20,740	סה"כ הכנסות מיזמים במימון חיצוני
35,819	סה"כ הכנסות

260	החטיבה למדעי הטבע
800	החטיבה למדעי הרוח
420	קידום המדע
735	כינוסים מדעיים וקשרי קהילה
265	פרסומים
1,250	קשרים בין-לאומיים
150	האקדמיה הצעירה הישראלית
84	מרכז הקשר
35	דוח מצב המדע
155	בתר־דוקטורנטים
1,720	הוצאות כלליות ומשרדיות
8,625	שכר ונלוות
580	פחת
15,079	סה"כ הוצאות תקציב שוטף
20,740	סה"כ הוצאות מיזמים במימון חיצוני
35,819	סה"כ הוצאות

0 עתודה/עודף (גירעון)

11 < ועדות האקדמיה

בשער פרק זה:
הספרייה בבית האקדמיה

הוועד המנהל של האקדמיה הצעירה הישראלית

פרופ' תמי גיגר – יו"ר, פרופ' חיים ביידנקופף, פרופ' ליאת קוזמא; רכזת – מרב עטר

הוועדה הלאומית לאנרגיות גבוהות

פרופ' מרק קרלינר – יו"ר, פרופ' הלינה אברמוביץ, פרופ' אהוד דוכובני, פרופ' שולמית טרם, פרופ' יוסף ניר, פרופ' ירון עוז, פרופ' יעל שדמי; רכזת – ד"ר יעל בן-חיים

הוועדה הלאומית לפיזיקה גרעינית

פרופ' יצחק צרויה – יו"ר, פרופ' אברהם גל, פרופ' אלי פיסצקי, ד"ר גיא רון, פרופ' יגאל תלמי; רכזת – ד"ר יעל בן-חיים

הוועדה הלאומית לקרינת הסינכרוטרון

פרופ' יובל גולן – יו"ר, פרופ' נעם אדיר, פרופ' רועי בק-ברקאי, פרופ' יואל הירש, פרופ' יואל זוסמן, פרופ' עודד ליבנה, פרופ' מיטל לנדאו, פרופ' בועז פוקרוי, פרופ' שרון שוורץ; רכזת – ד"ר יעל בן-חיים

הוועדה המייעצת הישראלית למלגות קרן פולקס

פרופ' משה אורן – יו"ר, פרופ' אוהד בירק, פרופ' יהודית ברגמן, פרופ' ליאור גפשיין, פרופ' גדעון רכבי; רכזת – ד"ר יעל בן-חיים

הוועדה המייעצת לנושא חברים חדשים של החטיבה למדעי הטבע

פרופ' מוטי שגב – יו"ר, פרופ' גדעון דגן, פרופ' ידן דודאי, פרופ' אלכס לובוצקי; רכזת – ד"ר יעל בן-חיים

הוועדה המלווה למפעל האנומסטיוקון

פרופ' עמנואל טוב, פרופ' מרגלית פינקלברג; רכזת – סימה דניאל

הוועדה המלווה למפעל חקר השירה והפיוט בגניזה על שם עזרא פליישר

פרופ' אברהם גרוסמן, פרופ' מרדכי עקיבא פרידמן; רכזת – סימה דניאל

הוועדה לאיתור מועמדים חדשים לחטיבה למדעי הרוח

פרופ' יורם בילו – יו"ר, פרופ' רוני אלנבלום ז"ל, פרופ' שולמית וולקוב; רכזת – סימה דניאל

הוועדה לבדיקת מצב מחקר השואה והוראתה באוניברסיטאות בישראל

פרופ' ישראל ברטל – יו"ר, פרופ' שלמה אבינרי, פרופ' יהודה באואר, פרופ' חוי בן-ששון דרייפוס, פרופ' שולמית וולקוב, פרופ' דינה פורת; רכזת – סימה דניאל

הוועדה לבחינת איזונים בשעת משבר לאומי

פרופ' משה הלברטל – יו"ר, פרופ' רות גביזון ז"ל, פרופ' דוד הד, פרופ' אלחנן הלפמן, פרופ' נירה ליברמן, פרופ' יהודה לינדל, פרופ' פייסל עזאזיה, פרופ' טליה פישר, פרופ' גידי רכבי; רכזת – סימה דניאל

הוועדה לבחינת האפשרות לשלב לימודי מדע הנתונים בכל תחום ידע באוניברסיטה

פרופ' יונתן בן-דב – יו"ר, פרופ' נב אחיטוב, פרופ' יואב בנימיני, פרופ' יגאל ברונר, פרופ' ידן דודאי, פרופ' דפנה רבן, פרופ' רווד שרן; רכזת – סימה דניאל

הוועדה לבחינת הקמת מרכז לאומי למיקרוסקופית אלקטרונית קריוגנית (Cryo-EM)

פרופ' עדה יונת – יו"ר, פרופ' ירדן אופטובסקי, פרופ' רז זריבץ, פרופ' מיטל לנדאו, פרופ' נתן נלסון, פרופ' איתנה פדן; רכזת – ד"ר יעל בן-חיים

הוועדה לבחינת יחסי המערכת האקדמית ומקבלי ההחלטות בישראל

פרופ' דניאל זייפמן – יו"ר, פרופ' מיה ברהלל, פרופ' גבי ברבש, פרופ' פרץ לביא, פרופ' אלכס לובוצקי, פרופ' בילי מלמן, פרופ' חיים סידר, פרופ' אבי צדוק, פרופ' אורנה קופרמן, פרופ' מיכאל קרייני, פרופ' חרמונה שורק; רכזת – סימה דניאל

הוועדה לבחירת כינוסים להבאת בתר-דוקטורנטים ישראלים

פרופ' מוטי שגב – יו"ר, פרופ' שמעון אולמן, פרופ' אלישבע באומגרטרן, פרופ' אורי בנין, פרופ' סרג'ו הרט, פרופ' טליה פישר, פרופ' אהרן צ'חנובר; רכזת – בת-שבע שור

הוועדה לייעוץ לפעולות האקדמיה בנושאי מגפת הקורונה

פרופ' ידן דודאי – יו"ר, פרופ' יואב בנימיני, פרופ' דוד הראל, פרופ' סרג'ו הרט, פרופ' איתמר וילנר, פרופ' מיכל פלדמן; רכזת – סימה דניאל

הוועדה לעידוד קליטת מדענים בכירים מחו"ל

פרופ' נעמה ברקאי – יו"ר, פרופ' בנימין איזק, פרופ' ידן דודאי, פרופ' סרג'ו הרט; רכזת – ג'ו כהן

המרכז האקדמי בקהיר – הנהלה

גב' גליה פינצי – יו"ר, פרופ' אלי פודה, פרופ' גבריאל רוננבאום, פרופ' שמעון שמיר; רכזת – ג'ו כהן

הקרן לקידום מדעי הרוח והחברה

פרופ' אבנר הולצמן – יו"ר, פרופ' ליאת איילון, פרופ' יורם בילו, פרופ' נעמה גורן-ענבר, פרופ' אורן גזל-אייל, פרופ' דוד שולמן; רכזת – סימה דניאל

ועדת ביואתיקה

פרופ' שי לביא – יו"ר, פרופ' ליאת איילון, פרופ' רות ארנון, ד"ר עתניאל א. דרור, ד"ר יעקוב חנא, פרופ' יוסף ירדן, פרופ' אפרת לוי-להד, פרופ' פרנצ'סקה לוי-שפר, פרופ' מישל רבל, עו"ד ד"ר סיון תמיר; רכזת – ד"ר יעל בן-חיים

ועדת דוח מצב המדע בישראל 2022

פרופ' רשף טנא – יו"ר, פרופ' שמעון אולמן, פרופ' ליאת איילון, פרופ' ישראל ברטל, פרופ' דניאל זייפמן, פרופ' מיכל פלדמן, פרופ' אלי קשת; רכז – ירדן ניב

ועדת הבדיקה לתוכנית מלגות אדם

פרופ' עדי קמחי – יו"ר, פרופ' דניאל ויס, פרופ' אילן חת, פרופ' עדה יונת, פרופ' מאיה שולדינר; רכזת – בת-שבע שור

ועדת הבחירה לתוכנית החירום של האקדמיה לבתר-דוקטורנטים ישראלים בארץ

פרופ' מוטי שגב – יו"ר, פרופ' יונינה אלדר, פרופ' נעמה ברקאי, פרופ' רשף טנא, פרופ' דניאל פרידמן; רכזת – בת-שבע שור

ועדת הביקורת

פרופ' מרדכי הייבלום, פרופ' מרגלית פינקלברג; רכז – גדי לוי

ועדת ההיגוי הלאומית בתחום מדעי הים

פרופ' צבי בן-אברהם – יו"ר, ד"ר לאה בס, פרופ' קולין ברונלי, פרופ' חזי גילדור, פרופ' דניאל ויס, פרופ' גיתי יהל, פרופ' יוסף לוי, ד"ר איציק מקובסקי, פרופ' אורית סיון, פרופ' מעוז פיין, פרופ' ינון רודיק; רכזת – ד"ר יעל בן-חיים

ועדת ההיגוי והשיפוט של תוכנית מלגות אדם

פרופ' משה אורן – יו"ר, פרופ' יואב בנימיני, פרופ' נעמה ברקאי, פרופ' גדעון דגן, פרופ' שמריהו הוז, פרופ' אילון לינדנשטראוס, פרופ' יעקב קליין, פרופ' גיל קלעי, פרופ' חרמונה שורק; רכזת – בת-שבע שור

ועדת ההיגוי להרצאה השנתית על שם מרטין בובר

פרופ' יוסף קפלן – יו"ר, פרופ' ישראל ברטל, פרופ' אבנר הולצמן, פרופ' סרג'יו הרט, פרופ' בילי מלמן; רכזת – סימה דניאל

ועדת ההיגוי לכינוס הרב-תחומי השנתי

פרופ' ידן דודאי – יו"ר, פרופ' אבנר הולצמן, פרופ' דוד הראל, פרופ' נילי כהן; רכזת – נעמה שילוני

ועדת ההיגוי לסדרה "בשערי האקדמיה"

פרופ' ידין דודאי, פרופ' אבנר הולצמן, פרופ' דוד הראל, פרופ' נילי כהן; רכזת – נעמה שילוני

ועדת ההיגוי לשימור ולפיתוח אוספי הטבע הלאומיים באוניברסיטאות המחקר

פרופ' יוסף לוי – יו"ר, פרופ' יעל לובין, פרופ' נגה קרונפלד-שור, פרופ' אהוד שפניר; רכזת – ד"ר יעל בן-חיים

ועדת ההיגוי של היוזמה – מרכז לידע ולמחקר בחינוך

פרופ' מנחם יערי – יו"ר, אמיר אלשטיין, פרופ' שאול הוכשטיין, פרופ' אלכס לובוצקי, פרופ' נח לוין-אפשטיין, פרופ' פאדיה נאסר אבו אלהיג'א, פרופ' מייקל פויאר, פרופ' יוחנן פרידמן, יהודית שלוי; מנהלת – רננה פרזנצ'בסקי אמיר

ועדת ההיגוי של מיזם MGH (Monumenta Germaniae Historica)

פרופ' ב"ז קדר – יו"ר, פרופ' משה אידל, פרופ' מלאכי בית-אריה, יעקב גוגנהיים, פרופ' ישראל יובל, ד"ר פיטר לנרד, פרופ' שמחה עמנואל, פרופ' יוסף קפלן; רכזת – סימה דניאל

ועדת ההיגוי של מילון הפרסית האמצעית

פרופ' יוחנן פרידמן, פרופ' שאול שקד; רכזת – סימה דניאל

ועדת ההשקעות

דן זיסקינד, גרי ליבלר, יוסי לנץ, אהוד ניגר, הרי ספיר; רכז – גדי לוין

ועדת הכספים

פרופ' קרנית פלוג, ד"ר יוסף צ'חנובר, אברהם (בייגה) שוחט; רכז – גדי לוין

ועדת המומחים לבחינת איכות חיים בת-קיימה בישראל

פרופ' מנחם יערי – יו"ר, פרופ' אלחנן הלפמן, אריאל וייס, פרופ' נתן זוסמן, פרופ' אורי חפץ, פרופ' הדס מנדל, פרופ' אבנר עופר, פרופ' ערן פייטלסון, יואל פינקל, פרופ' אורית קדר, פרופ' יוג'ין קנדל; רכז – ירדן ניב

ועדת המעקב לדוח מצב המדע בישראל

פרופ' רשף טנא – יו"ר, פרופ' רוני אלנבלום ז"ל, פרופ' ישראל ברטל, פרופ' מיכל פלדמן, פרופ' אלי קשת; רכז – ירדן ניב

ועדת הפאונה והפלורה של ארץ ישראל

ד"ר מנחם גורן – יו"ר, פרופ' עוזי פליטמן – יו"ר, פרופ' בלה גליל, פרופ' גדעון דגן, ד"ר נטע דורצ'ין, ד"ר דניאל יואל, פרופ' מרדכי כסלו, ד"ר אורי פרגמן-ספיר, ד"ר יותם ציפר-ברגר; רכזת – ד"ר יעל בן-חיים

ועדת הפרסומים

פרופ' משה בר-אשר – יו"ר, פרופ' רות ברמן, פרופ' ידן דודאי, פרופ' אבנר הולצמן, פרופ' איתן קולברג, פרופ' יוסף קפלן; רכזת – טלי אמיר

ועדת השיפוט למלגות בתרדוקטורט בתחום הפיזיקה הגרעינית

פרופ' יצחק צרויה – יו"ר, פרופ' אברהם גל, פרופ' שמעון ינקלביץ, פרופ' יחיאל ליכטנשטט; רכזת – ד"ר יעל בן-חיים

ועדת השיפוט לתוכנית מלגות ההצטיינות של המועצה להשכלה גבוהה והאקדמיה הלאומית הישראלית למדעים לחוקרי בתרדוקטורט מחו"ל

פרופ' מוטי שגב – יו"ר, פרופ' דורון אורבך, פרופ' יונינה אלדר, פרופ' ליטל אלפונטה, פרופ' מיכל בירן, פרופ' שמשון בלקין, פרופ' נעמה ברקאי, פרופ' תמר גיגר, פרופ' גדעון דגן, פרופ' משה דויטש, פרופ' שולמית וולקוב, פרופ' איירה וינשטוק, פרופ' רשף טנא, פרופ' וולפגנג פאראק, פרופ' נתן קלר; רכזת – בת-שבע שור

ועדת התוכניות של החטיבה למדעי הטבע

פרופ' יעקב קליין – יו"ר, פרופ' ידן דודאי, פרופ' גיל קלעי; רכזת – ד"ר יעל בן-חיים

ועדת התוכניות של החטיבה למדעי הרוח

פרופ' בנימין איזק – יו"ר, פרופ' יורם בילו, פרופ' סרג'יו הרט, פרופ' אהרן ממון, פרופ' מרדכי עקיבא פרידמן; רכזת – סימה דניאל

ועדת מלגות אהרן ואפרים קציר

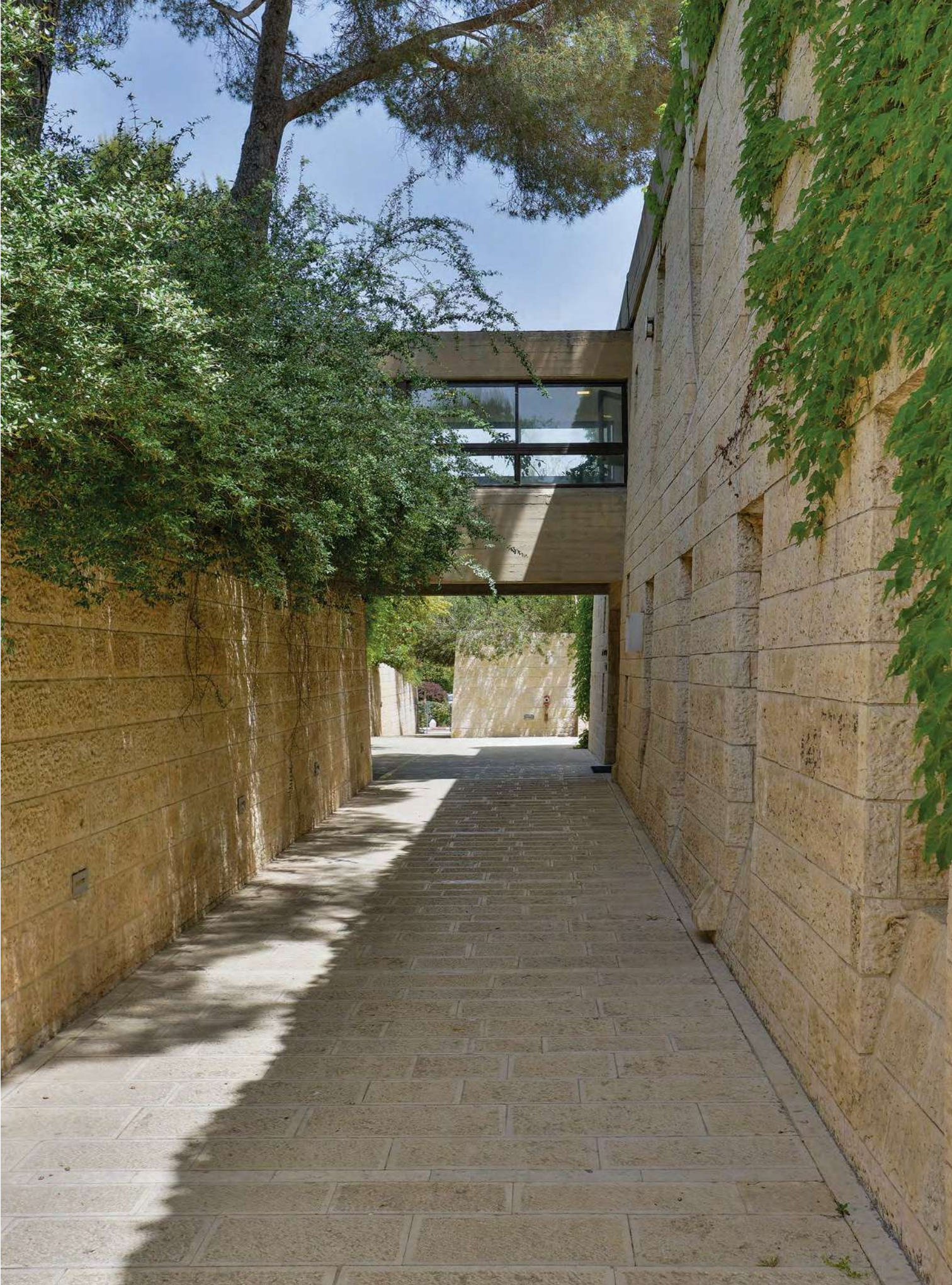
פרופ' יוסף לוי – יו"ר, פרופ' חנוך גוטפרינד, פרופ' ידן דודאי, פרופ' אברהם ניצן, פרופ' נגה קרונפלד-שור; רכזת – ד"ר יעל בן-חיים

ועדת פרס גרשם שלום

פרופ' יוסף קפלן – יו"ר, פרופ' משה אידל, פרופ' יהודה ליבס, פרופ' גיל קלעי; רכזת – סימה דניאל

חבר היועצים של קרן בת-שבע דה רוטשילד

פרופ' יוסף לוי – יו"ר, פרופ' יונינה אלדר, פרופ' חנוך גוטפרינד, פרופ' יורם גרונר, פרופ' ידן דודאי, פרופ' אלישע האס, פרופ' דוד הראל, פרופ' אברהם ניצן, פרופ' נגה קרונפלד-שור, פרופ' גיורא שמחן; רכזת – ד"ר יעל בן-חיים

12 נציגי האקדמיה בגופים ובמוסדות

בשער פרק זה:
בחצר בית האקדמיה

12 < נציגי האקדמיה בגופים ובמוסדות

הוועדה המדעית של

המרכז למורשת יהדות אתיופיה

פרופ' חגי ארליך, פרופ' גליה צבר

הוועדה לבחירת זוכי

מלגות פולונסקי

פרופ' אבישי מרגלית

המועצה של מרכז זלמן שזר

לחקר תולדות העם היהודי

פרופ' יונתן מאיר, פרופ' בילי מלמן

הקרן הדו־לאומית למדע

ארצות־הברית-ישראל

פרופ' חיים סידר

מועצת הספרייה הלאומית

פרופ' נילי כהן (יר"ר)

מועצת פרסי הארז

פרופ' יואב בנימיני, פרופ' יוסף ירדן

פורום תל"מ

(תשתיות לאומיות למחקר ולפיתוח)

פרופ' שמעון אולמן (יר"ר)

פרס דן דוד (אוניברסיטת תל אביב)

פרופ' יהושע יורטנר

קורטוריון הטכניון

פרופ' יוסף קוסט

קרן יוספה וליאוניד אולשוונג

(האפוטרופוס הכללי)

גליה פינצי

קרן על שם ד"ר מינה שפירמן

וד"ר אוטו שפירמן ז"ל

גליה פינצי

13 חברים שהלכו לעולמם

בשער פרק זה:
עץ זית בגן המדע
בבית האקדמיה

חברים שהלכו לעולמם בשנה החולפת (תש"ף-תשפ"א)

פרופ' רוני אלנבלום

(תשי"ב-תשפ"א)

חבר האקדמיה פרופ' רוני אלנבלום, שהלך לעולמו ב־7 בינואר 2021, ייצג זן נדיר בנוף האקדמי המקומי והעולמי. הוא פעל בתחומים רבים – היסטוריה, גאוגרפיה, ארכאולוגיה, גאולוגיה וחקר האקלים, ובכולם הגיע להישגים יוצאי דופן. הוא חולל מהפכה בחקר ההתיישבות הכפרית בממלכת ירושלים הפראנקית, יזם חפירה ארכאולוגית חלוצית בתחכומה שהניבה ממצאים יחידאיים, בחן את שינויי האקלים בחלק ניכר של העולם על סמך מקורות בני התקופה שנכתבו בשפות רבות, ובהסתכלותו הפנורמית חשף משבר אקלימי רחב היקף אשר נעלם מעיניהם של מומחים שהתמקדו איש-איש באזורו. על תרומתו לגאולוגיה כתב חבר האקדמיה הגאורפיקאי פרופ' צבי בן-אברהם: "אלנבלום השכיל לחבר בין מדעי הרוח למדעי הטבע ולהגביר את הדיוק של מדעי הטבע באמצעות שיטות המחקר של מדעי הרוח [...] הקבוצה שעמד בראשה יצרה תחום מחקרי חדש שניתן לכנותו 'ארכיאולוגיה של גבולות לוחות טקטוניים'". בספר שעליו עבד רוני עד ימיו האחרונים הוא ניתח את תופעת השבריריות, כשטירתו הייתה לגלות מה אורכו של משבר אקלימי שעשוי לערער את האיזון התזונתי, ומה אורכה של יציבות אקלימית שיש בה כדי להבטיח תקופת שפע.

הקריירה האקדמית של רוני הייתה מטאורית. את לימודי הבוגר עשה בחוג לגאולוגיה באוניברסיטה העברית בירושלים, ואחרי קבלת התואר ב־1977 לימד ארבע שנים בחטיבה התיכונית של בית הספר הניסויי בירושלים, ובמשך שלוש שנים נוספות ריכז את הפעילות החינוכית של החברה להגנת הטבע. אי לכך הוא התחיל את לימודי המוסמך רק בשנת 1984, והוא בן 32, וקיבל את תואר הדוקטור בשנת 1991. משמע, כל פרסומיו בתחומים השונים ראו אור במשך פחות משלושה עשורים.

רוני, ששפע רעיונות חדשים לבקרים, היה גם יזם אקדמי נמרץ, שידע להקים צוותים רבת-תחומיים. בעזרתם כונן את מאגר המקורות ההיסטוריים על אודות ירושלים (מאגר משותף לאוניברסיטה העברית בירושלים ולאוניברסיטת אל־קַדס), את פרויקט הסוס בימי הביניים, שבמרכזו השלדים שגילה בחפירתו הארכאולוגית, ואת קבוצת המחקר שתכליתה לעמוד על השינויים הסביבתיים והחברתיים במרכז אסיה ובמזרח. הוא גם בלט בתחום ההתארגנות הפרופסיונלית והוביל את ארגון הסגל הבכיר באוניברסיטה העברית בזמן השביתה הארוכה בחורף 2007–2008. כן נתן יד למאבקים ציבוריים, למשל נגד תוכנית הרכבל הירושלמי. הוא נבחר לאקדמיה בשנת 2017, ומייד החל לתרום לפעילותה.

רוני היה מורה נערץ על תלמידותיו ותלמידיו הרבים, והם הלכו אחריו הן בדרכי המחקר והן במסעות הלימודיים הרבים שהוביל בארץ ומחוצה לה. הוא הותיר אחריו את אשתו לינור, את ילדיו גלי, יובל ומאיה, את נכדיו אורי ועילי וחברים ותלמידים לרוב.

כתב: חבר האקדמיה פרופ' ב"ז קדר, מורו וחברו של פרופ' רוני אלנבלום

פרופ' יהושע בלאו

(תרע"ט-תשפ"א)

יהושע בלאו, חבר האקדמיה מאז שנת תשכ"ח, הלך לעולמו ביום ב' במרחשוון תשפ"א (20.10.2020), והוא בן 101.

בלאו היה אחד החוקרים הגדולים של השפות השמיות בדורות האחרונים, ומחקריו הרבים סללו דרכים חדשות בכמה תחומים של הבלשנות השמית. הוא נולד בשנת 1919 בקולוז'וואר (Kolozsvár), אז חלק מאוסטרו-הונגריה, והיום Cluj-Napoca ברומניה. הוא סיים בית ספר תיכון בווינה שבאוסטריה ושם התחיל ללמוד בבית המדרש לרבנים ובאוניברסיטה. את לימודיו אלה (ובהם גם ערבית) לא סיים. משפחתו עלתה ארצה בקיץ תרצ"ח (1938), ובלאו נרשם ללימודים באוניברסיטה העברית בירושלים. בשנת 1948 סיים דוקטורט

בערבית היהודית של ימי הביניים, תחום מחקר שלימים העמידו בלאו – בסדרה שלמה של פרסומים מזהירים – על בסיס מדעי איתן ושתמיד יהיה קשור לשמו. מחקריו בערבית לא עסקו בערבית היהודית בלבד אלא הקיפו את כל שכבות השפה, מהטקסטים הקדומים ביותר ועד הלהגים המדוברים בימינו.

מחקריו של בלאו בתחום העברית הם רבים ומגוונים לא פחות מאלו שבערבית. הוא עסק בכל תקופותיה של השפה: רקעה של העברית במסגרת השפות השמיות, מיקומה בענף הכנעני של שפות אלו, העברית הטרומ-מקראית, לשון המקרא, לשון חז"ל, העברית המשוערבת ("תיבונית") של ימי הביניים, תחיית הלשון והעברית המדוברת כיום בארץ ישראל. מומחיותו הגדולה הייתה בלשון המקרא, שלהבהרת רזיה חזר פעם אחר פעם.

בלאו היה חוקר מקורי, מבריק ופורה מאין כמוהו. הוא ידוע במיוחד כחוקר הערבית והעברית – ובכל הקשור לחקר שתי שפות אלו, על כל תקופותיהן וסוגיהן, הוא היה ראש המדברים – אך הוא עסק ברוב הלשונות השמיות והיה בעל ידיעות עצומות בכל תחומי העולם השמי, לשונותיו ותרבותיו, זה של העבר וזה של ימינו כאחד. מחקריו הטביעו את חותמם על מקצוע הבלשנות השמית כולו, ובתחומים מסוימים (בייחוד בחקר הלשון הערבית) אף שינו את פני המחקר.

בלאו האריך ימים וזכה לעבוד בגיל מופלג עבודה מדעית במלוא המרץ האופייני לו עד יומו האחרון. בלאו היה אחד הנציגים האחרונים של דור מיוחד במינו: הוא גילם צירוף מבורך של מיטב ההשכלה האירופית שלפני מלחמת העולם השנייה עם מיטב ההשכלה האקדמית הישראלית.

בפטירתו של יהושע בלאו הלך לעולמו אחד החוקרים הגדולים של השפות השמיות – לא רק בדורנו אלא בכל הזמנים.

יהא זכרו ברוך.

כתב: חבר האקדמיה פרופ' סימון הופקינס

פרופ' יעקב בלידשטיין

(תרצ"ח-תש"ף)

פרופ' אמריטוס הרב יעקב בלידשטיין, חתן פרס ישראל ומופקד הקתדרה ע"ש הוברט באוניברסיטת בן-גוריון בנגב, היה שילוב נדיר של שני דגמים של תלמידי חכמים – "סיני" ו"עוקר הרים". "סיני" הוא אדם בעל ידע מופלג, השולט בכל הטקסטים והמסורות. לעומתו, "עוקר הרים" הוא אדם חריף מחשבה ומקורי, אדם שיכול לחדש חידושים. בבלידשטיין התגלמו שני הדגמים גם יחד. קשה להיזכר בפעמים שנשאל שאלה על מקור כלשהו – בקנון היהודי, בספרות העולמית, בהגות הכללית או בספרות המחקר – ולא ידע לענות בדיוק רב. הוא היה בן הדור שהיה חשדן בתחום המחשוב והתקשה לשלוט בטכניקות החדשות, אולי משום שהוא עצמו היה מחשב מהלך.

בקיאות מקיפה טובה למי שרוצה למסור הלאה את העבר, אולם היא אינה מספיקה למי שרוצה לתרום תרומה ייחודית להווה ולעתיד. בלידשטיין היה גם "עוקר הרים", בעל יכולת לארגן את כל הידע שהחזיק בו וליצור יצירות חדשות. הוא פרסם בנושאים רבים: מדרשי חז"ל, תולדות ומחשבת ההלכה, כתבי הרמב"ם וראשונים אחרים וכן הגות יהודית מודרנית, במיוחד הגותו של מורו הרב יוסף דב סולובייצ'יק. הוא שאל שאלות מקוריות על הטקסטים והציג נקודות מבט חדשות. למשל, במחקריו ב"משנה תורה" של הרמב"ם היה בלידשטיין חלוץ בפרשנות דברי הרמב"ם על היבטיהם השונים, ובהם המקורות היהודיים שהרמב"ם נשען עליהם וכן הנסיבות החברתיות והתכנים ההגותיים שהשפיעו על פסקיו. בלידשטיין נמשך במיוחד לשאלות בתחום ההגות המדינית, ובכללן שאלות קיומיות של עם ישראל במדינתו, שאלה הוא עלה מקנדה (לאחר שעקר אליה מארצות הברית, שבה גדל) בגיל 34.

כשם שמתמטיקאי אינו חייב להיות משולש, פרופסור למחשבת ישראל אינו חייב להיות יהודי מאמין. הרב יעקב בלידשטיין אכן היה יהודי מאמין, לא אמונה עיוורת או פשטנית אלא אמונה עמוקה ומנומקת. הוא החזיק באמונותיו ושמר מצוות בסגנון "דרכיה דרכי נועם". אפשר לראות את היחס בין אמונתו לבין מחקריו בחיי היום-יום שלו ובהתחייבויותיו הציבוריות. הוא כתב על "כבוד הבריות" אצל חז"ל כיוון שהאמין שיש לחלוק כבוד לכל אדם. הוא עסק בצורכי ציבור – שימש דקן הפקולטה, ראש המחלקה, חבר בוועדות לאומיות, חבר פעיל בקהילה הדתית – כיוון שראה בשירות הקהל חובה דתית ומוסרית.

אחד הספרים המושכים ביותר של בלידשטיין הוא "עצב נבו", שבו ניתוח של מדרשים על מותו של משה רבנו. בלידשטיין מראה שם שאחד המוטיבים במדרשים הוא שהחכמים השליכו את הערכים ואת החששות שלהם על רבנו הראשון: משה היה בעיניהם "כול-חכם" החושש מדעיכה בסוף ימיו ומאיבוד חוכמתו, כישוריו, זהותו ומעמדו. וכך קרה לרבנו עצמו בסוף ימיו כשמחלתו גברה על נפשו ועל גופו.

אשתו, ד"ר בתיא בלידשטיין האוהבת והאהובה, טיפלה בו במסירות בתקופה קשה זו, והוא השאיר אותה אחריו עם שישה ילדים ונכדים ונינים רבים. כמו כן השאיר חברים, עמיתים ותלמידים אבלים. תהא נפשו צרורה בצרור החיים.

כתב: פרופ' דניאל י' לסקר, עמית וחבר במחלקה למחשבת ישראל ע"ש גולדשטיין-גורן, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

פרופ' רות גבזון

(תש"ה-תש"ף)

רות גבזון למדה משפטים באוניברסיטה העברית בירושלים, ושם קיבלה את התואר מוסמך למשפטים בהצטיינות יתרה. בתקופת לימודיה הייתה גבזון חברת מערכת כתב העת "משפטים", שהחל אז לצאת לאור והפך לביטאון המרכזי של הפקולטה למשפטים בירושלים. עוד בהיותה תלמידה, בשנת 1968, פרסמה בביטאון זה רשימה שכותרתה "עבירה שיש עמה קלון כפסול לכהונה ציבורית", המקשרת בין מוסר למשפט. סוגיה זו הוסיפה להעסיק אותה במסגרת תחום ההתמחות המרכזי שלה – פילוסופיה של המשפט. עבודת הדוקטור שלה בנושא הפרטיות עסקה בתחום נוסף שבו התמחתה – זכויות אדם. העבודה נכתבה באוניברסיטת אוקספורד בהדרכת פרופ' הרברט הארט (H. L. A. Hart), מגדולי הפילוסופים של המשפט.

גבזון הצטרפה לסגל הפקולטה למשפטים של האוניברסיטה העברית בירושלים ובלטה בגישתה המקורית, בכושר הניתוח שלה וביכולתה המיוחדת להציג בבהירות, במקורות ובדרך מרתקת סוגיות סבוכות ומורכבות. היא נעשתה דמות מרכזית בתחומי התמחותה, ובשלב מוקדם יחסית של הקריירה האקדמית שלה הוזמנה כפרופסור אורח לפקולטה למשפטים של אוניברסיטת ייל בארצות הברית. בשנת 1980 פרסמה בביטאון המשפטי של ייל את מאמרה על הפרטיות וגבולות המשפט ("Privacy and the Limits of the Law"), המשלב את זכויות האדם עם הפילוסופיה של המשפט. המאמר זכה לפרסום ולהוקרה והפך למאמר מפתח בסוגיית הפרטיות ולאחד המאמרים המוכרים ביותר בנושא זה.

בתחום זכויות האדם עברה גבזון לחיי המעשה והחלה לפעול באגודה לזכויות האזרח. באותן שנים, שנות השמונים של המאה העשרים, עמד בראש האגודה שופט בית המשפט העליון בדימוס חיים כהן. השופט כהן ראה בגבזון את ממשיכתו, והיא אכן התמנתה נשיאת האגודה אחריו וכיהנה בשנים 1996–1999. באוניברסיטה העברית בירושלים היא הופקדה על הקתדרה לזכויות אדם, שנקראה על שמו של השופט כהן.

בדומה לכל נושא אחר שעסקה בו, גם בנושא זה הוכיחה גבזון גישה מקורית שאינה דבקה במוסכמות, המתמודדת עם הדילמה בין העמדה המצדדת בזכויות אדם אוניברסליות, האמורות להיות מוקנות לכל בני האדם ללא קשר לדת או לאום, ובין העמדה שיש למדינת הלאום זכות להעניק, בתחומים מסוימים לפחות, עדיפות לאזרחיה. בישראל הצטרפה לזה סוגיית זכותה של המדינה להגנה עצמית על רקע המאבק של ערביי האזור נגד הציונות (שהפך למאבק הישראלי-פלסטיני) והשלכותיה של סוגיה זו על זכויות האדם. פעילותה של גבזון בתחומים אלה התבססה על ניתוח עיוני מעמיק, שאליו נלוותה אמונתה האישית בציונות ובזכות העם היהודי למולדת משלו.

התנגשות ערכים אחרת שהעסיקה אותה, והייתה קשורה אף היא להשקפתה הציונית-חילונית, נגעה ליחסי דת ומדינה בישראל. גם כאן התרחקה גביזון מקיצוניות, התייחסה בכבוד ובהבנה לדעות ולאמונות שחלקה עליהן וחיפשה את הדרך לחיים משותפים.

גביזון הייתה מהראשונים שהתנגדו לאקטיביזם השיפוטי המופרז. היא הבחינה בין אמונתם של שופטים ומשפטנים בדבר הרצוי בעיניהם לבין תחומים ערכיים האמורים להימצא מחוץ לתחום המשפט ואשר מקומם הנאות הוא בהליך הדמוקרטי ובמישור הפוליטי. עמדותיה בנושאים אלה היו שנויות במחלוקת, אולם בהדרגה הלכה וגברה התמיכה בהן הן בקרב משפטנים והן בציבור הרחב.

בשנת 2005 העלתה שרת המשפטים דאז ציפי לבני את מועמדותה של גביזון לבית המשפט העליון. אולם עמדותיה, החולקות על המגמה השלטת באותה עת בבית המשפט, עוררו התנגדות למינויה, ולמרבה הצער הוא לא יצא לפועל. זו הייתה אבדה לעולם המשפט ופגיעה באפשרות ליתר גיוון בפסיקה.

הוויכוח על גישתה של גביזון לא מנע הכרה בתרומתה הרבה למחקר. גביזון, חברת האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים משנת 2015, זכתה בשורה של פרסים, ובהם פרס ישראל ופרס א.מ.ת.

רות גביזון הייתה דמות ייחודית באקדמיה ובציבוריות הישראלית. קולה היה קול ייחודי, המבוסס על השקפת עולם ליברלית, ציונית, שכיום לא נמצא לו תחליף.

כתב: חבר האקדמיה פרופ' דניאל פרידמן

פרופ' זאב שטרנהל

(תרצ"ה-תש"ף)

פרופ' זאב שטרנהל נולד בפולין וכל משפחתו נספתה בשואה. הוא עלה ארצה כנער בודד, שירת ולחם כקצין קרבי בצה"ל ולמד באוניברסיטה העברית בירושלים ובמכון הלאומי למדעי המדינה בפריז.

שטרנהל, חתן פרס ישראל, נחשב בעולם לאחד ממובילי המחקר על שורשיו הרעיוניים של הפשיזם. תרומתו הייחודית לחקר רעיונות הפשיזם התמקדה בהדגשת זיקתם לביקורת על הנאורות ועל מורשת המהפכה הצרפתית שאפינה את חוגי הריאקציה והרסטורציה באירופה, ובייחוד בצרפת, במאה התשע-עשרה ובתחילת המאה העשרים. לעומת מרבית חוקרי הפשיזם שהתייחסו בעיקר לתנאים הפוליטיים לאחר מלחמת העולם הראשונה, שטרנהל הראה את זיקת הפשיזם למסורת אירופית ארוכה של דחיית הרעיונות האוניברסליסטיים והרציונליסטיים של הנאורות ואת היותו של הפשיזם רק המשך והקצנה של מגמות אלו. הוא הצביע על התפקיד המרכזי שמילאה פרשת דרייפוס, על היבטיה האנטישמיים, בגיבוש המחנה שלימים יבוא לביטוי בהגות ובפוליטיקה הפשיסטית. מלחמת העולם הראשונה רק חידדה וחיזקה עמדות אלה.

מחקריו של שטרנהל שינו את פרדיגמת המחקר ההיסטורי והרעיוני והראו כי הפשיזם לא היה רק תופעה חריגה וחד-פעמית אלא יש לו שורשים עמוקים בהגות האירופית.

ספריו תורגמו לשפות רבות והפכו לנכסי צאן ברזל של המחקר וההוראה באוניברסיטאות באירופה ובארצות הברית. העובדה שזכה להוקרה מיוחדת בצרפת מעידה על חשיבות תרומתו הסגולית.

שטרנהל גם ראה עצמו אינטלקטואל המעורב בחיים הציבוריים והתריע על מגמות שנראו לו מסוכנות בזירה הישראלית. קולו זכה להערכה רחבה, אבל גם לביקורת שבמקרה אחד התגלגלה לניסיון לפגוע בו אישית.

כתב: חבר האקדמיה פרופ' שלמה אבינרי, חברו של פרופ' שטרנהל

חברים שהלכו לעולמם

תשל"ח/1978	פרופסור לתלמוד, האוניברסיטה העברית בירושלים	אברמסון, שרגא (תרע"ו-תשנ"ו)
תש"ך/1959	פרופסור לפרזיטולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	אדלר, שאול (תרנ"ה-תשכ"ו)
תש"ך/1959	פרופסור-מחקר לאלקטרוניקה, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל	אולדורף, פרנץ (תר"ס-תשמ"ב)
תש"ך/1959	פרופסור לתלמוד ולמדרש, האוניברסיטה העברית בירושלים	אורבך, אפרים אלימלך (תרע"ב-תשנ"א)
תשכ"ה/1965	פרופסור לסוציולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	איינזשטדט, שמואל נח (תרפ"ד-תש"ע)
תשכ"א/1961	פרופסור להיסטוריה של העמים המוסלמיים, האוניברסיטה העברית בירושלים	איילון, דוד (תרע"ד-תשנ"ח)
תש"ך/1959	פרופסור לתלמוד ולמדרש, האוניברסיטה העברית בירושלים	אלבק, חנוך (תר"ן-תשל"ב)
תשמ"ז/1987	פרופסור לפיזיקה, מכון ויצמן למדע	אלכסנדר, שלמה (תר"ץ-תשנ"ח)
תשע"ז/2017	פרופסור לגאוגרפיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	אלנבלום, רוני (תשי"ב-תשפ"א)
תשס"ב/2002	פרופסור לפיזיקה, מכון ויצמן למדע	אמרי, יוסף (תרצ"ט-תשע"ח)
תשנ"ב/1991	פרופסור להיסטוריה עתיקה, האוניברסיטה העברית בירושלים	אשרי, דוד (תרפ"ה-תש"ס)
תש"ך/1959	פרופסור לפילוסופיה סוציאלית, האוניברסיטה העברית בירושלים	בובר, מרדכי מרסין (תרל"ח-תשכ"ה)

תשמ"א/1981	פרופסור לתולדות עם ישראל, האוניברסיטה העברית בירושלים	ביינארט, חיים (תרע"ח-תש"ע)
תשנ"ג/1993	פרופסור לביוכימיה חקלאית, האוניברסיטה העברית בירושלים	בירק, יהודית (תרפ"ז-תשע"ג)
תשכ"ח/1968	פרופסור לשפה וספרות ערבית, האוניברסיטה העברית בירושלים	בלאו, יהושע (תרע"ט-תשפ"א)
תשכ"ט/1969	פרופסור לכימיה פיזיקלית, המכון לחקר הנגב	בלוך, משה רודולף (תרס"ב-תשמ"ה)
תשס"ז/2007	פרופסור למחשבת ישראל, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב	בלידשטיין, יעקב (תרצ"ח-תש"ף)
תשמ"א/1981	פרופסור לסוציולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	בנדוד, יוסף (תר"ף-תשמ"ו)
תשכ"ו/1966	פרופסור ללשון העברית, האוניברסיטה העברית בירושלים	בן-חיים, זאב (תרפ"ז-תשע"ג)
תש"ך/1959	פרופסור לתולדות עם ישראל בימי הביניים, האוניברסיטה העברית בירושלים	בער, יצחק פריץ (תרמ"ט-תש"ם)
תשכ"ד/1964	פרופסור לסטטיסטיקה ולדמוגרפיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	בקי, רוברטו (תרס"ט-תשנ"ו)
תשנ"ז/1997	פרופסור לפיזיקה, האוניברסיטה העברית בירושלים	בקנשטיין, יעקב (תש"ז-תשע"ה)
תשכ"ג/1963	פרופסור ללוגיקה ולפילוסופיה של המדעים, האוניברסיטה העברית בירושלים	ברהלל, יהושע (תרע"ה-תשל"ו)
תש"ך/1960	פרופסור לכימיה אורגנית, האוניברסיטה העברית בירושלים	ברגמן, ארנסט דוד (תרס"ד-תשל"ה)
תשכ"ח/1968	פרופסור לפרמקולוגיה, בית הספר לרפואה של האוניברסיטה העברית והדסה בירושלים	ברגמן, פליקס (תרס"ח-תשס"ב)
תש"ך/1959	פרופסור לפילוסופיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	ברגמן, שמואל הוגו (תרמ"ד-תשל"ה)
תשל"ו/1975	פרופסור לכלכלה, האוניברסיטה העברית בירושלים	ברונו, מיכאל (תרצ"ב-תשנ"ז)
תשס"ח/2008	פרופסור לספרות עברית ולפילוסופיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	ברינקר, מנחם (תרצ"ה-תשע"ו)

תש"ך/1959	פרופסור לביולוגיה, מכון ויצמן למדע	ברנבלום, יצחק (תרמ"ד-תש"ס)
תשע"ה/2015	פרופסור למשפטים, האוניברסיטה העברית בירושלים	גביזון, רות (תש"ה-תש"ף)
תשל"א/1971	פרופסור למדידה פסיכולוגית וסוציולוגית, האוניברסיטה העברית בירושלים	גוטמן, אליהו לואיס (תרע"ו-תשמ"ח)
תשנ"ו/1996	פרופסור לבלשנות ושפות שמיות, האוניברסיטה העברית בירושלים	גולדנברג, גדעון (תר"צ-תשע"ג)
תשל"ו/1976	פרופסור לכימיה, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל	גינצבורג, דוד (תר"ף-תשמ"ח)
תשנ"ה/1994	פרופסור לשפות שמיות עתיקות, האוניברסיטה העברית בירושלים	גרינפלד, חיים יונה (תרפ"ו-תשנ"ה)
תש"ך/1959	פרופסור-מכון למתמטיקה, מכון ויצמן למדע	דבורצקי, אריה (תרע"ו-תשס"ח)
תשכ"ג/1962	פרופסור לפיזיקה, מכון ויצמן למדע	דה־שליט, עמוס (תרפ"ז-תשכ"ט)
תשמ"ב/1982	פרופסור לכימיה פיזיקלית, מכון ויצמן למדע	דוסטובסקי, ישראל (תרע"ט-תשע"א)
תש"ך/1959	פרופסור לתולדות עם ישראל, האוניברסיטה העברית בירושלים	דינור, בן-ציון (תרמ"ד-תשל"ג)
תשנ"ג/1993	פרופסור לספרות אנגלית, האוניברסיטה העברית בירושלים	דלסקי, הלל (תרפ"ו-תשע"א)
תשכ"ו/1966	פרופסור לזואולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	האז, גיאורג (תרס"ה-תשמ"א)
תשנ"ו/1996	פרופסור למקרא, האוניברסיטה העברית בירושלים	הרן, מנחם (תרפ"ה-תשע"ה)
תשכ"א/1961	פרופסור ללימודים קלאסיים, האוניברסיטה העברית בירושלים	וירשובסקי, חיים (תרע"ו-תשל"ז)
תש"ן/1960	פרופסור לפיזיולוגיה פתולוגית ולביוכימיה, בית הספר לרפואה של האוניברסיטה העברית והדסה בירושלים	ורטהיימר, חיים ארנסט (תרנ"ג-תשל"ח)
תש"ך/1960	פרופסור לבוטניקה, האוניברסיטה העברית בירושלים	זהרי, מיכאל (תרנ"ח-תשמ"ג)

תשע"ג/2013	פרופסור במחלקה לפיזיקה של מערכות מורכבות, מכון ויצמן למדע	זילברברג, ירון (תשי"א-תשע"ט)
תשנ"ג/1993	פרופסור-מחקר להנדסת חשמל, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל	זכאי, משה (תרפ"ז-תשע"ו)
תשל"ו/1975	פרופסור לביוולוגיה, מכון ויצמן למדע	זקס, ליא (תרפ"ז-תשע"ד)
תש"ך/1960	פרופסור למשפט אזרחי, האוניברסיטה העברית בירושלים	טודסקי, גוידו (גד) (תרס"ז-תשנ"ג)
תש"ך/1959	פרופסור ללשון העברית, האוניברסיטה העברית בירושלים	טור-סיני, נפתלי הרץ (תרמ"ז-תשל"ד)
תשכ"ח/1968	פרופסור להיסטוריה של העת החדשה, האוניברסיטה העברית בירושלים	טלמון, יעקב לייב (תרע"ו-תש"ם)
תשכ"ד/1964	פרופסור לארכאולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	ידין, יגאל (תרע"ז-תשמ"ד)
תשנ"ב/1991	פרופסור ללשון העברית, האוניברסיטה העברית בירושלים	ייבין, ישראל (תרפ"ג-תשס"ח)
תשכ"ד/1964	פרופסור לפיזיקה ניסיונית, האוניברסיטה העברית בירושלים	כהן, סולי גבריאל (תרפ"א-תשמ"ד)
תשכ"ג/1963	פרופסור לאווירונאוטיקה, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל	כוגן, אברהם (תרפ"א-תשס"ט)
תשכ"ט/1969	פרופסור לתלמוד, בית המדרש לרבנים באמריקה, ניו יורק	ליברמן, שאול (תרנ"ח-תשמ"ג)
תשמ"ה/1985	פרופסור למקרא, אוניברסיטת תל אביב	ליכט, יעקב (תרפ"ב-תשנ"ג)
תשל"ט/1979	פרופסור לפיזיולוגיה, מכון ויצמן למדע	לינדנר, יוחנן (תרפ"ט-תשמ"ג)
תשמ"ה/1985	פרופסור למתמטיקה, האוניברסיטה העברית בירושלים	לינדשטראוס, יורם (תרצ"ז-תש"ע)
תשנ"ט/1999	פרופסור לכימיה פיזיקלית, מכון ויצמן למדע	ליפטון, שניאור (תרע"ד-תשס"א)
תש"ל/1970	פרופסור לפיזיקה, מכון ויצמן למדע	ליפקין, צבי (תרפ"א-תשע"ו)

תשנ"ז/1997	פרופסור ללשון העברית, האוניברסיטה העברית בירושלים	מורג, שלמה (תרפ"ו-תשנ"ט)
תש"ן/1960	פרופסור לתולדות עם ישראל בימי המקרא ולארכאולוגיה של ארץ ישראל, האוניברסיטה העברית בירושלים	מזר, בנימין (תרס"ו-תשנ"ה)
תשכ"ח/1968	פרופסור לאופתלמולוגיה, בית הספר לרפואה של האוניברסיטה העברית והדסה בירושלים	מיכאלסון, יצחק (תרס"ג-תשמ"ב)
תשכ"ו/1966	פרופסור לפיזיקה, אוניברסיטת תל אביב	נאמן, יובל (תרפ"ו-תשס"ו)
תשנ"ה/1994	פרופסור לאפיגרפיה ופלאוגרפיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	נוה, יוסף (תרפ"ח-תשע"ב)
תשמ"ד/1984	פרופסור לקרדיולוגיה, בית הספר לרפואה של אוניברסיטת תל אביב והמרכז הרפואי ע"ש שיבא, תל השומר	נויפלד, הנרי (תרפ"ג-תשמ"ז)
תש"ך/1959	פרופסור למקרא, האוניברסיטה העברית בירושלים	סגל, משה צבי (תרל"ז-תשכ"ח)
תשכ"ב/1962	פרופסור ללשון וספרות יידיש, האוניברסיטה העברית בירושלים	סדן, דב (תרס"ב-תש"ן)
תשכ"ב/1962	פרופסור להיסטוריה ולפילוסופיה של המדעים, האוניברסיטה העברית בירושלים	סמבורסקי, שמואל (תר"ס-תש"ן)
תשכ"ט/1969	פרופסור למתמטיקה, האוניברסיטה העברית בירושלים	עמיצור, שמשון אברהם (תרפ"א-תשנ"ד)
תש"ך/1959	פרופסור לבלשנות מצרית ושמית, האוניברסיטה העברית בירושלים	פולוצקי, הנס יעקב (תרס"ה-תשנ"א)
תשכ"ג/1963	פרופסור לכלכלה, האוניברסיטה העברית בירושלים	פטינקין, דן (תרפ"ב-תשנ"ה)
תשל"ח/1978	פרופסור למתמטיקה, אוניברסיטת תל אביב	פיאטצקי-שפירו, איליה (תרפ"ט-תשס"ח)
תש"ן/1960	פרופסור לפילוסופיה כללית ויהודית, האוניברסיטה העברית בירושלים	פינס, שלמה (תרס"ח-תש"ן)
תשכ"א/1961	פרופסור לגאולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	פיקרד, יהודה ליאו (תר"ס-תשנ"ז)
תשל"ז/1977	פרופסור לביולוגיה של התא, מכון ויצמן למדע	פלדמן, מיכאל (תרפ"ו-תשס"ה)

תש"ס/1980	פרופסור למדע הדתות, האוניברסיטה העברית בירושלים	פלוסר, דוד (תרע"ז-תש"ס)
תשמ"ד/1984	פרופסור לספרות עברית, האוניברסיטה העברית בירושלים	פליישר, עזרא (תרפ"ט-תש"ס)
תשס"א/2001	פרופסור למתמטיקה שימושית, מכון ויצמן למדע	פנואלי, אמיר (תש"א-תש"ע)
תשכ"א/1961	פרופסור למתמטיקה שימושית, מכון ויצמן למדע	פקיס, חיים לייב (תרס"ח-תשנ"ג)
תשכ"ג/1963	פרופסור להיסטוריה של ימי הביניים, האוניברסיטה העברית בירושלים	פראוור, יהושע (תרע"ז-תש"ן)
תש"ך/1960	פרופסור למתמטיקה, האוניברסיטה העברית בירושלים	פרנקל, אברהם הלוי (תרנ"א-תשכ"ו)
תש"ך/1959	פרופסור לגניקולוגיה ולאובסטרטריקה, בית הספר לרפואה של האוניברסיטה העברית והדסה בירושלים	צונדק, ברנהרד (תרנ"א-תשכ"ז)
תשכ"א/1961	פרופסור לרפואה פנימית, אוניברסיטת ברלין; פרופסור־אורח, האוניברסיטה העברית בירושלים	צונדק, הרמן (תרמ"ז-תש"ט)
תשס"א/2001	פרופסור לארכאולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	צפריר, יורם (תרצ"ח-תשע"ו)
תש"ך/1959	פרופסור למקרא, האוניברסיטה העברית בירושלים	קויפמן, יחזקאל (תרנ"א-תשכ"ד)
תשנ"ה/1994	פרופסור להיסטוריה של רוסיה ומזרח אירופה, אוניברסיטת תל אביב	קונפינו, מיכאל (תרפ"ו-תש"ע)
תשל"ו/1975	פרופסור לשפה וספרות ערבית, האוניברסיטה העברית בירושלים	קיסטר, מאיר יעקב (תרע"ד-תש"ע)
תש"ך/1959	פרופסור לכימיה פיזיקלית, מכון ויצמן למדע	קציר, אהרן (תרע"ג-תשל"ב)
תש"ך/1960	פרופסור־מכון לביופיזיקה, מכון ויצמן למדע	קציר, אפרים (תרע"ו-תשס"ט)
תשל"ד/1974	פרופסור לספרות אנגלית ואמריקאית, אוניברסיטת תל אביב	קרוק־גלעד, דורותיאה (תר"ף-תש"ן)
תשמ"א/1981	פרופסור לבלשנות כללית והודו־אירופית, האוניברסיטה העברית בירושלים	רוזן, חיים ברוך (תרפ"ב-תשנ"ט)

תש"ך/1959	פרופסור־מחקר לפיזיקה, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל	רוזן, נתן (תרס"ט–תשנ"ו)
תש"ך/1959	פרופסור לפילוסופיה כללית, האוניברסיטה העברית בירושלים	רוטנשטריך, נתן (תרע"ד–תשנ"ד)
תשס"ח/2008	פרופסור לביכמיה, בית הספר לרפואה של האוניברסיטה העברית והדסה בירושלים	רזין, אהרן (תרצ"ה–תשע"ט)
תש"ך/1959	פרופסור למחקר במכניקה עיונית ושימושית, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל	רינר, מרכוס (תרמ"ז–תשל"ו)
תש"ך/1959	פרופסור לפיזיקה עיונית, האוניברסיטה העברית בירושלים	רקח, יואל (תרס"ט–תשכ"ה)
תש"ם/1980	פרופסור לרפואה פנימית, בית הספר לרפואה של האוניברסיטה העברית והדסה בירושלים	שטיין, יחזקאל (תרפ"ו–תשע"ה)
תשמ"ז/1987	פרופסור לכימיה פיזיקלית, מכון ויצמן למדע	שטיינברג, יצחק צבי (תרצ"א–תשע"ז)
תשנ"ה/1994	פרופסור לפיזיקה תאורטית ושימושית, מכון ויצמן למדע	שטריקמן, שמואל (תר"ץ–תשס"ד)
תשל"ח/1978	פרופסור להיסטוריה של עם ישראל, האוניברסיטה העברית בירושלים	שטרן, מנחם (תרפ"ה–תשמ"ט)
תש"ע/2010	פרופסור למדע המדינה, האוניברסיטה העברית בירושלים	שטרנהל, זאב (תרצ"ה–תש"ף)
תשכ"ד/1964	פרופסור לספרות עברית, האוניברסיטה העברית בירושלים	שירמן, חיים (תרס"ה–תשמ"א)
תש"ך/1959	פרופסור לקבלה, האוניברסיטה העברית בירושלים	שלום, גרשם (תרנ"ז–תשמ"ב)
תשמ"ו/1986	פרופסור לספרות יידיש, האוניברסיטה העברית בירושלים	שמרוק, חנא (תרפ"א–תשנ"ז)
תש"ס/2000	פרופסור לספרות עברית, האוניברסיטה העברית בירושלים	שקד, גרשון (תרפ"ט–תשס"ז)
תשנ"ב/1992	פרופסור לביוגיה מולקולרית, מכון ויצמן למדע	שרון, נתן (תרפ"ו–תשע"א)
תשמ"ה/1985	פרופסור לאשורולוגיה ולהיסטוריה של המזרח הקדמון, האוניברסיטה העברית בירושלים	תדמור, חיים (תרפ"ד–תשס"ו)

14.1 < חוק האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, תשכ"א-1961*

הקמת האקדמיה

1 מוקמת בזה האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים (להלן – האקדמיה).

מטרות

2 מטרות האקדמיה ותפקידיה הם:

- (1) לרכז בתוכה כחברים מטובי אישי המדע תושבי ישראל;
- (2) (תיקון מס' 2) התש"ע-2010; לייעץ לממשלה בסוגיות בעלות חשיבות לאומית בתחום המחקר והתכנון המדעי, לרבות במתן הערכות מצב לאומיות ביוזמת האקדמיה, ולהגיש דוחות וסקירות כאמור בסעיף 4ג, וכן לייעץ ולתת מידע למשרדי הממשלה לפי פנייתם בהתאם להוראות סעיף 4ב;
- (3) (תיקון מס' 2) התש"ע-2010; לטפח ולקדם פעילות מדעית, לרבות פעילות מדעית בין-תחומית ופעילות מדעית בתחומי דעת חדשים;
- (4) לקיים מגע עם גופים מקבילים בחוץ לארץ;
- (5) לפעול בייצוג המדע הישראלי במוסדות ובכינוסים בין-לאומיים, מתוך תיאום עם מוסדות המדינה;
- (6) לפרסם כתבים שיש בהם כדי לקדם את המדע;
- (7) לעסוק בכל פעילות אחרת שיש בה כדי לשמש את המטרות האמורות.

מושב האקדמיה

3 מושב האקדמיה יהיה בירושלים.

האקדמיה – תאגיד

4 האקדמיה היא תאגיד, כשר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית.

4א פטור ממסים (תיקון מס' 1) התשל"ג-1973; לענין פקודת מס הכנסה, נחשבת האקדמיה כמוסד בעל אופי ציבורי לעניני תרבות, חינוך ומדע, וכל עסקה של האקדמיה וכל נכסיה יהיו פטורים מכל אגרה, ארנונה או תשלום-חובה אחר המשתלמים למדינה או לרשות מקומית.

4ב קבלת ייעוץ ומידע מהאקדמיה (תיקון מס' 2) התש"ע-2010; משרד ממשלתי רשאי לפנות לאקדמיה לשם קבלת ייעוץ ומידע בנושאים בתחום מטרות האקדמיה ותפקידיה, שנדרש לגביהם ידע מדעי או נושאים הקשורים לפיתוח המדע בישראל; מתן ייעוץ ומידע כאמור ימומן מסעיף התקציב של אותו משרד ממשלתי כפי הדרוש לביצועו, בכפוף להוראות לפי חוק יסודות התקציב; בסעיף זה – "חוק יסודות התקציב" – חוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985; "סעיף תקציב" – כהגדרתו בחוק תקציב שנתי, כמשמעותו בחוק יסודות התקציב.

4ג דיווח לממשלה ולכנסת (תיקון מס' 2) התש"ע-2010; (א) האקדמיה תכין דוח שנתי על פעולותיה וכן סקירה תלת-שנתית על מצב המדע והמחקר בישראל בהשוואה למצב המדע והמחקר בעולם; סקירה כאמור יכול שתתייחס לתחומים מדעיים מסוימים כפי שתחליט האקדמיה או כפי שתבקש הממשלה. (ב) הדוח השנתי והסקירה התלת-שנתית כאמור בסעיף קטן (א) יוגשו לשר המדע והטכנולוגיה; ועדת השרים לענייני מדע וטכנולוגיה שקבעה הממשלה, תקיים דיון בדוח ובסקירה, סמוך לאחר הגשת כל אחד מהמסמכים האמורים; הממשלה תקיים דיון כאמור בתוך שנה מיום הגשת הדוח או הסקירה, לפי העניין. (ג) הדוח השנתי והסקירה התלת-שנתית כאמור בסעיף קטן (א) יוגשו לוועדת המדע והטכנולוגיה של הכנסת; הוועדה תקיים דיון בדוח ובסקירה בתוך שנה מיום הגשת כל אחד מהמסמכים האמורים.

חברי האקדמיה

5 חברי האקדמיה יהיו חברי הוועד המכין להקמת האקדמיה הלאומית למדעים, שנתמנו לכך בתוקף החלטת הממשלה מיום כ"ו בחשוון תשי"ט (9 בנובמבר 1958), וחברים נוספים שייבחרו על ידי האקדמיה באסיפה כללית.

חברות והפסקות

6 חבר האקדמיה יהיה חבר בה לכל ימי חייו; חברותו תיפסק באחת מאלה:

(1) אם ביקש מאת נשיא האקדמיה, בכתב, לראות את מקומו פנוי;

(2) אם חדל להיות תושב ישראל והוא איננו חבר-חוק; ו

(3) אם הורשע בעבירה בפסק דין סופי והאקדמיה מצאה כי בנסיבות הענין היה בעבירה משום קלון.

נשיא האקדמיה וסגנו

7 נשיא האקדמיה יתמנה על ידי נשיא המדינה, על פי המלצת האקדמיה, מבין חבריה תושבי ישראל; נשיא האקדמיה יתמנה לשלוש שנים, והוא יוסיף לכהן אף לאחר מכן עד למינוי הבא של נשיא האקדמיה; סגן הנשיא ייבחר על ידי האקדמיה.

החטיבות

8 באקדמיה יהיו חטיבה למדעי הרוח וחטיבה למדעי הטבע; כל חטיבה תבחר ביושב ראש החטיבה.

מועצת האקדמיה

9 עניני האקדמיה ינוהלו על ידי מועצת האקדמיה.

הרכב המועצה

10 מועצת האקדמיה תהיה מורכבת מנשיא האקדמיה, סגן הנשיא, יושב ראש החטיבה למדעי הרוח, יושב ראש החטיבה למדעי הטבע והמנהל האדמיניסטרטיבי שיתמנה על ידי יתר חברי המועצה;

נעדר הנשיא – ימלא את מקומו סגן הנשיא; נעדרו הנשיא וסגנו, תבחר המועצה ממלא מקום לנשיא מבין חברי האקדמיה לתקופת העדרם של הנשיא וסגנו.

האסיפה הכללית של האקדמיה

11 האקדמיה תתכנס לאסיפה כללית לפי הצורך, ולפחות אחת לשנה, למטרות אלה:

(1) לעשות כל פעולה שיוחזק לאסיפה הכללית לפי חוק זה או לפי התקנון;

(2) להחליט בדבר אישור הדו"חות של המועצה, תכנית הפעולות של האקדמיה ומוסדותיה שתוגש על ידי המועצה, דו"ח רואה החשבון והצעת התקציב;

(3) להחליט בכל ענין אחר שיועמד על סדר היום של האסיפה הכללית על ידי המועצה, או על ידי חמישה מחברי האקדמיה.

חברי חוץ

12 האקדמיה רשאית לבחור באנשי מדע מובהקים תושבי חוץ-לארץ כחברי-חוץ של האקדמיה.

ביצוע

13 שר החינוך והתרבות ממונה על ביצוע חוק זה.

תקנון

14 האקדמיה רשאית, בהתייעצות עם שר החינוך והתרבות, להתקין תקנון לאקדמיה ובו ייקבעו בין היתר:

(1) הכללים לפיהם תבחר האקדמיה את חבריה ונושאי תפקידים בה, במידה שלא נקבעו בחוק זה;

(2) סדרי העבודה של האקדמיה ומוסדותיה;

(3) ניהול המשק והכספים;

(4) מעמדם וזכויותיהם של חברי-חוץ.

הוראות מעבר

15 (א) תקנון האקדמיה הלאומית למדעים שאושר על ידי הממשלה ביום י' באלול תשי"ט (13 בספטמבר 1959) – פרט להוראותיו שנכללו בחוק זה – ובתיאומים לפי הענין, יהיה תקנון האקדמיה, כל עוד לא שונה או הוחלף על פי סעיף 14.

(ב) בחירה לאקדמיה ומינוי לתפקיד בה וכן כל פעולה לקידומה ולקידום פעולותיה, שנעשו בהתאם לתקנון האקדמיה לפני תחילתו של חוק זה, שרירים מיום עשייתם.

נוסח החוק: נבו הוצאה לאור בע"מ nevo.co.il המאגר המשפטי הישראלי.

* פורסם ס"ח תשכ"א מס' 348 מיום 23.6.1961 עמ' 193 (ה"ח תשכ"א מס' 452 עמ' 134).

תוקן ס"ח תשל"ג מס' 679 מיום 18.1.1973 עמ' 45 (ה"ח תשל"ב מס' 995 עמ' 268) – תיקון מס' 1; תחילתו ביום 23.6.1961.

ס"ח תש"ע מס' 2256 מיום 29.7.2010 עמ' 649 (ה"ח הכנסת תש"ע מס' 333 עמ' 191) – תיקון מס' 2.

14.2 < תקנון האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, התשס"ח-2008

בחירת מועמדים

4 (א) מתוך רשימת המועמדים המוצעים על פי תקנה 3(א) תבחר החטיבה, בהצבעה חשאית וברוב של שני שלישים מבעלי זכות ההצבעה שנוכחותם בישיבה נרשמה כדין, את המועמדים שהיא ממליצה לבחור לאותה חטיבה לפי תקנה 2. המניין החוקי של המשתתפים בהצבעה לבחירת מועמדים הוא רוב חברי החטיבה הנמצאים בארץ במועד הישיבה. המועמדים שיומלצו כאמור יבואו לבחירה סופית באספה הכללית של האקדמיה.

(ב) מתוך רשימת המועמדים המוצעים על פי תקנה 3(ב) תבחר המועצה, בהצבעה חשאית ופה אחד, את המועמדים הנוספים שהיא ממליצה לבחור לאקדמיה. המניין החוקי של המשתתפים בהצבעה לבחירת מועמדים לפי תקנת משנה זו הוא שלושה מארבעת אלה: הנשיא, סגנו ושני יושבי ראש החטיבות. המועמדים יבואו לבחירה סופית באספה הכללית של האקדמיה. חבר שנבחר בהליך זה יבחר את החטיבה שאליה ישתייך בהתייעצות עם הנשיא.

בחירת חברים

5 רשימת המועמדים שנבחרו כאמור בתקנה 4 תועבר לבחירה סופית באספה הכללית של האקדמיה. המניין החוקי בהצבעה לבחירת חברים הוא מחצית חברי האקדמיה הנמצאים בארץ במועד הישיבה. ההצבעה תהיה על דף הצבעה אחד. הבחירה תהיה בהצבעה חשאית וברוב של שני שלישים מבעלי זכות ההצבעה שנוכחותם בישיבה נרשמה כדין.

הודעה על הבחירה

6 נשיא האקדמיה יודיע על בחירתם של החברים החדשים, לאחר שקיבל את הסכמתם; חברותו של חבר חדש מתחילה ביום קבלת הסכמתו לכהן כחבר האקדמיה.

בתוקף סמכותה לפי סעיף 14 לחוק האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, התשכ"א-1961¹ (להלן: החוק), מתקינה האקדמיה, בהתייעצות עם שר המדע, התרבות והספורט,² תקנון זה:

פרק ראשון: חברות באקדמיה**מספר החברים**

1 מספר החברים בכל חטיבה לא יעלה על ארבעים, אולם חברים שגילים שבעים וחמש שנים ומעלה וחברי חוץ לא יבואו במניין זה.

בחירת חברים חדשים

2 (א) מדי שנה בשנה רשאית האקדמיה לבחור עד חמישה חברים חדשים בכל חטיבה, בכפוף לאמור בתקנה 1.
(ב) חברי האקדמיה, למעט חברי חוץ, הם אישי מדע תושבי ישראל כמשמעותם בסעיף 2 (1) לחוק; לעניין זה – "איש מדע" – אדם שעיקר פעילותו הוא במחקר ובקידום הידע האנושי בכלים מדעיים; "תושב ישראל" – אדם שמקום מגוריו העיקרי הוא בישראל ובשעת בחירתו פעילותו המחקרית נמנית עם מסכת העשייה המדעית הישראלית.
(ג) מועצת האקדמיה מוסמכת להחליט החלטות הנוגעות לתקנה זו.

הצעת מועמדים

3 (א) המועמדים לחברות בכל חטיבה יוצעו ליושב הראש שלה על ידי שלושה מחברי אותה חטיבה לפחות. ההצעות תוגשנה לכל המאוחר 30 יום לפני מועד ישיבת החטיבה שבה ייבחרו המועמדים לפי תקנה 4. בכל שנה יודיע יו"ר החטיבה לחברי החטיבה, בכתב, שלושה חודשים לפחות לפני מועד ישיבת הבחירה, מהו המועד האחרון להגשת שמות המועמדים.
(ב) מועצת האקדמיה רשאית למנות ועדה של שישה חברים, שלושה מכל חטיבה, שמשמכותה להציע בכתב למועצת האקדמיה מועמד או מועמדים לחברות נוסף על המועמדים המוצעים על ידי החטיבות.

(1) ח' התשכ"א, עמ' 193; התשל"ג, עמ' 45.

(2) י"פ התש"ס, עמ' 1088.

חברי חוץ

7 (א) חברי חוץ ייבחרו בדרך הקבועה בתקנות 3 עד 6. בהיותם בישראל יהיו רשאים להשתתף בישיבות האספה הכללית ובישיבות החטיבה שהם משתייכים אליה, אך ללא זכות הצבעה. (ב) מספר חברי החוץ לא יעלה על עשירית ממספר חברי האקדמיה שאינם חברי חוץ. בכל שנה ייבחרו בכל חטיבה לכל היותר שני חברי חוץ.

פרק שני: ישיבות האקדמיה**האספה הכללית**

8 (א) מליאת האקדמיה תתכנס פעמיים בשנה לפחות ותדון בעניינים הנתונים לסמכותה לפי סעיף 11 לחוק. בכל שנה תוקדש אחת הישיבות לבחירת חברים חדשים, ובעת הצורך לבחירת הנשיא וסגן הנשיא. כאשר מספר המועמדים לבחירה גדול משלושה, תוקדש הישיבה כולה לנושא זה. (ב) כמו כן תוקדש ישיבה אחת בכל שנה לדיון בדוח השנתי של האקדמיה, בדוח הביקורת, בדוחות הכספיים ובתקציב האקדמיה. (ג) יו"ר האספה הכללית הוא נשיא האקדמיה, ובהיעדרו – סגן הנשיא. (ד) יכול שהמליאה תתכנס לישיבות נוספות, על פי החלטת מועצת האקדמיה, לשמיעת הרצאות מדעיות או לדיון בעניינים ובהתפתחויות שהמועצה סבורה שאין לדחותו. ישיבה מיוחדת של המליאה תכנס גם כל אימת שתתקבל בקשה בכתב לכך מחמישה עשר מחברי האקדמיה לפחות. המועצה תיענה לבקשה כזאת בהקדם האפשרי.

המניין החוקי בישיבות האספה הכללית

9 (א) המניין החוקי בישיבת האספה הכללית של האקדמיה הוא מחצית חברי האקדמיה הנמצאים בארץ במועד הישיבה. (ב) באין מניין חוקי בשעה שנקבעה לישיבת האספה הכללית, יוכל יושב הראש לפזר את האספה למשך 30 דקות ולכנסה מחדש בתום הזמן הזה. ישיבת האספה תהיה אז חוקית בכל מספר נוכחים. באין מניין חוקי לא ייבחרו חברים חדשים, לא ייבחר נשיא או סגן נשיא, לא תיבחר ועדת ביקורת ולא יידונו שינויים בתקנון. (ג) כל חבר שנוכחותו נרשמה כדין לפני ההצבעה יכלול במניין החוקי הנדרש בהצבעה זו. חבר שנוכחותו נרשמה כאמור ולא השתתף בהצבעה ייחשב כמי שהצבעתו "נמנע".

הזמנות לישיבות האספה הכללית

10 הזמנות לישיבה של האספה הכללית יישלחו לחברים בדואר או בדואר אלקטרוני בהסכמתם, 21 יום לפחות לפני מועד הישיבה, ויכללו את סדר היום של הישיבה.

ישיבות סגורות ופתיחות

11 ישיבות האספה הכללית סגורות לקהל. בשנה שבה נבחרים חברים חדשים תתקיים ישיבה פתוחה ובה יוצגו הנבחרים לפני הציבור. מועצת האקדמיה רשאית לכנס ישיבות פתוחות נוספות.

הצבעה באספה הכללית

12 ההצבעה באספה הכללית תהיה גלויה, אלא אם כן נדרשת על פי תקנון זה הצבעה חשאית או אם חמישה חברים שאינם חברי חוץ דרשו הצבעה חשאית. ההחלטות תתקבלנה ברוב רגיל של הנוכחים בהצבעה, אלא אם כן נדרש על פי תקנון זה רוב גדול יותר. היו הקולות שקולים, יהיה ליושב הראש קול נוסף מכריע.

תוצאות ההצבעה

13 תוצאות ההצבעה יוכרזו על ידי נשיא האקדמיה. פרוטוקול מאושר על ידו ייחשב להוכחה של תוצאות ההצבעה. נבצר מן הנשיא לאשר את הפרוטוקול, יאשרו סגן הנשיא.

תוקפן של החלטות

14 תוקפן של החלטות האקדמיה לא ייפגע בשל פגם פרוצדורלי שנתגלה בדיעבד, לרבות פגם בתהליך בחירתו של חבר או אי-מסירת הזמנה לחבר.

ישיבות החטיבות

15 (א) כל חטיבה תתכנס לשתי ישיבות בשנה לפחות. לפי הצורך תוקדש אחת הישיבות כולה לבחירת חברים חדשים ולבחירת יו"ר החטיבה וממלא מקומו. ישיבה זו תתקיים 30 יום לפחות לפני ישיבת המליאה המוקדשת לבחירת החברים החדשים. המניין החוקי בישיבת החטיבה הוא מחצית חברי החטיבה הנמצאים בארץ במועד הישיבה. (ב) יו"ר החטיבה רשאי לזמן ישיבות נוספות של החטיבה, והוא חייב לזמן בהקדם האפשרי אם חמישה מחברי החטיבה מבקשים שיעשה כן.

(ג) הזמנות לישיבה של החטיבה יישלחו לחברי החטיבה בדואר (או בדואר אלקטרוני בהסכמתם) 21 יום לפחות לפני מועד הישיבה. במקרים מיוחדים רשאי יו"ר החטיבה לקבוע כי ההזמנות תישלחנה פחות מ-21 יום לפני מועד הישיבה. בהזמנה לישיבת חטיבה יפורט סדר היום של הישיבה. (ד) לפי הזמנת יו"ר החטיבה יוכל להשתתף ולהרצות בישיבות אלה גם מי שאינו חבר האקדמיה.

פרק שלישי: מינהל

הנשיא וסגנו

16 (א) בתקנון זה, "בחירת נשיא האקדמיה" – בחירת חבר האקדמיה שהאספה הכללית ממליצה לנשיא המדינה למנות לתפקיד נשיא האקדמיה. (ב) נשיא האקדמיה וסגנו יהיו מחטיבות שונות. ככלל, תפקיד הנשיא יעבור בין שתי החטיבות לסירוגין. תקנה זו לא תחול על בחירת נשיא מכהן לתקופת כהונה שנייה. (ג) סגן הנשיא ייבחר על ידי מליאת האקדמיה לתקופת כהונתו של נשיא האקדמיה.

(ד) לא יאוחר משנה לפני סיום תקופת כהונתם של הנשיא ושל סגן הנשיא, או בשעה שנבצר מאחד מהם או משניהם למלא את תפקידם, תבחר כל חטיבה, בהליך שיקבע יו"ר החטיבה, שלושה חברים לוועדת חיפוש שתפקידה להציע מועמדים לתפקידים המתפנים. כל חבר רשאי להציע מועמדים לכהונה בוועדת החיפוש. חברי המועצה לא יוכלו להיבחר לוועדת החיפוש. חברי הוועדה יבחרו מביניהם את יו"ר הוועדה. הוועדה רשאית להציע יותר ממועמד אחד לכל תפקיד. להחלטה בוועדה דרושים ארבעה קולות. הצעות הוועדה תימסרנה לחברים בכתב 45 יום לפחות לפני ישיבת הבחירה.

(ה) נוסף על האמור לעיל, חמישה מחברי האקדמיה רשאים להציע יחד מועמדים לשני התפקידים. הצעות אלה תימסרנה למזכירות האקדמיה 30 יום לפחות לפני ישיבת הבחירה ותישלחנה לחברי האקדמיה בדואר 21 יום לפחות לפני ישיבת הבחירה. יו"ר ועדת החיפוש ינהל את החלק של ישיבת המליאה שבו ייבחרו הנשיא וסגן הנשיא. הוא יציג הן את מועמדי ועדת החיפוש והן את המועמדים שהציעו חברי האקדמיה.

(ו) נשיא האקדמיה וסגנו ייבחרו בהצבעה חשאית, ברוב רגיל של בעלי זכות ההצבעה שנוכחותם בישיבה נרשמה כדין, לתקופת כהונה של שלוש שנים. לא קיבל שום מועמד רוב קולות בהצבעה הראשונה, תיערך הצבעה שנייה לבחירה בין שני המועמדים שקיבלו את מספר הקולות הגדול ביותר. (ז) נשיא האקדמיה וסגנו לא יכהנו יותר משתי תקופות כהונה רצופות.

(ח) פסקה כהונתו של נשיא האקדמיה או של סגן נשיא האקדמיה, או נבצר מאחד מהם או משניהם למלא את תפקידם באופן קבוע, תכונס האספה הכללית לישיבה מיוחדת ותבחר את נשיא האקדמיה או את סגן הנשיא, לפי הצורך, על פי הוראות סעיף 7 לחוק ותקנה זו. (ט) ככלל, א' בתשרי הוא יום כניסתם לתפקיד של הנשיא, של סגן הנשיא ושל החברים הנבחרים של המועצה. (י) עם מינויו של נשיא חדש תסתיים כהונתו של סגן הנשיא הקודם.

יושבי ראש החטיבות וממלאי מקומם

17 (א) יושבי ראש החטיבות ייבחרו בחטיבות ברוב רגיל בבחירות חשאיות לתקופה של שלוש שנים. שלושה חברי חטיבה רשאים להציע יחד מועמד לתפקיד יו"ר החטיבה. לא קיבל שום מועמד רוב קולות בהצבעה הראשונה, תיערך הצבעה שנייה לבחירה בין שני המועמדים שקיבלו את מספר הקולות הגדול ביותר. (ב) יו"ר החטיבה לא יכהן יותר משתי תקופות כהונה רצופות. (ג) לכל יושב ראש ייבחר ממלא מקום לתקופת כהונתו בהליך שיקבע יושב הראש.

הצבעות במועצה

18 ההצבעות במועצה הן בהרמת ידיים בלבד וההחלטות יתקבלו ברוב רגיל, אלא אם כן נקבע אחרת בתקנון זה. היו הקולות שקולים, יהיה לנשיא קול נוסף מכריע. חתימת הנשיא או חתימת סגן הנשיא על הפרוטוקול, ובכללו ההחלטות, תשמשנה הוכחה לכאורה לנכונותן.

המניין החוקי במועצה

19 המניין החוקי בישיבות המועצה הוא שלושה.

ועדות

20 המועצה תקבע את רשימת הוועדות הקבועות הפועלות באקדמיה ותמנה את חבריהן ואת יושבי הראש שלהן לתקופת כהונה של עד שלוש שנים. יושבי ראש הוועדות לא יכהנו יותר משתי תקופות כהונה רצופות. המועצה רשאית, ביזמתה או לפי הצעת החטיבות, למנות גם ועדות אד הוק לטיפול בעניינים הקשורים בתפקידי האקדמיה או בעניינים אחרים שלדעת המועצה ראויים לבחינה על ידי ועדה. לוועדות אלה יכול להתמנות גם מי שאינו חבר האקדמיה. המועצה תמנה את נציגי האקדמיה בגופים ציבוריים, במוסדות בין-לאומיים ובגופים אחרים לפי הצורך, ויכול שגם הם לא יהיו חברי האקדמיה.

המנהל האדמיניסטרטיבי

21 (א) המנהל האדמיניסטרטיבי (להלן: המנהל) לא ישתתף בדיונים בעניין מינויו או פיטוריו ובדיונים לפי תקנה 4 (ב) ולא תהיה לו באלה זכות הצבעה.
(ב) פסקה כהונתו של המנהל או נבצר ממנו למלא את תפקידו ימנו יתר חברי המועצה ממלא מקום או מנהל בפועל עד מינוי המנהל החדש.

זכות חתימה

22 (א) בענייני מינהל וכספים תחייב את האקדמיה חתימת שני חברי המועצה, או חתימת ממלא מקום המנהל, או חתימת המנהל בפועל יחד עם חתימת אחד מחברי המועצה האחרים.
(ב) מועצת האקדמיה תהיה רשאית להסמיך מורשי חתימה נוספים מבין חברי האקדמיה ועובדיה ולקבוע את גבולות סמכותם.

סדרי העבודה

23 האספה הכללית תקבע, על פי הצעת המועצה, כללים והוראות לעבודתה ולעבודת החטיבות והוועדות.

פרק רביעי: ביקורת

ועדת ביקורת

24 האספה הכללית תבחר ועדת ביקורת, שתורכב מחברים משתי החטיבות. וועדת הביקורת תבחר את היושב ראש שלה מבין חבריה.

הזמנת מבקר

25 (א) המועצה תזמין מדי פעם, במועדים שייראו לה, אדם שאינו עובד האקדמיה לערוך ביקורת בעניינים של מינהל האקדמיה (להלן: המבקר).
(ב) המבקר יבדוק אם המינהל פעל על פי החוק ועל פי ההוראות שנגזרו ממנו ואם רשויות האקדמיה ועובדיה נהגו לפי העקרונות של מינהל תקין.
(ג) בעת מילוי תפקידו לא יהיה המבקר כפוף לגוף או לאדם כלשהו באקדמיה ולא יהיה תלוי בהם. הנושאים שיבדוק ייקבעו בתיאום עם ועדת הביקורת.
(ד) המבקר יגיש לוועדת הביקורת דין וחשבון ויפרט בו את ממצאי ביקורתו. אם גילה ליקויים, יביא בדין וחשבון את המלצותיו לתיקונם ולמניעתם לעתיד לבוא. בד בבד יגיש המנהל לוועדת הביקורת מסמך ובו תגובת המינהל על ממצאי הביקורת ופירוט הצעדים שבדעתו לנקוט לתיקון הליקויים שנתגלו. המועצה תביא את ממצאי הביקורת ואת תגובת המינהל לידיעת המליאה.

פרק חמישי: הוראות שונות

שינויים בתקנון

26 המליאה רשאית, ברוב של שני שלישים מבעלי זכות ההצבעה שנוכחותם בשיבה נרשמה כדין, להכניס שינויים בתקנון זה, להוסיף על הוראותיו ולגרוע מהן. התיקונים ייכנסו לתוקפם לאחר התייעצות עם השר הממונה על ביצוע חוק האקדמיה.

ביטול

27 תקנון האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, התשכ"ב-1962³ – בטל.

(3) קת' התשכ"ב, עמ' 1495; התשל"ו, עמ' 300; התשמ"ו, עמ' 772; התשמ"ט, עמ' 1453; התשנ"ז, עמ' 816; התשנ"ח, עמ' 1455; התשנ"ז, עמ' 832.

האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים
THE ISRAEL ACADEMY OF SCIENCES AND HUMANITIES

כיכר אלברט איינשטיין, ת"ד 4040, ירושלים 9104001
טלפון 02-5676222, דוא"ל info@academy.ac.il

www.academy.ac.il

